

FINANSŲ MINISTERIJA

2007 – 2013 METŲ EUROPOS SAJUNGOS
STRUKTŪRINĖS PARAMOS VERTINIMAS

ATLIKTŲ VERTINIMŲ APŽVALGA

2015, Vilnius

Turinys.....	psl.
Įvadas.....	5
Atliktų vertinimų apžvalga.....	6

1. Teminiai vertinimai.....	6
1.1. Baltijos jūros strategijos įgyvendinimo panaudojant 2007–2013 m. ES struktūrinę paramą vertinimas.....	6
1.2. Partnerystės principo įgyvendinimo įsisavinant ES struktūrinę paramą vertinimas.....	7
1.3. Lietuvos 2007-2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo strategijos ir ją įgyvendinančių veikslių programų indėlio siekiant strategijos "Europa 2020" tikslų vertinimas.....	9
1.4. Tyrimų ir studijų, finansuojamų iš 2007-2013 m. ES struktūrinės paramos lėšų, kokybės, efektyvumo ir tęstinumo vertinimas	10
1.5. 2007-2013 m. ES struktūrinės paramos vertinimų rekomendacijų įgyvendinimo vertinimas.....	12
1.6. Aplinkosauginių reikalavimų įgyvendinimo vertinimas.....	14
1.7. Sveikatos sistemos pertvarkos poveikio 2007-2013 m. ES struktūrinei paramai vertinimas.....	15
1.8. Lietuvos mokslo ir verslo sričių bendradarbiavimo efektyvumo bei finansavimo galimybių koordinavimo vertinimas.....	16
1.9. Ūkio ministerijos kompetencijai priskirtų bendrai finansuojamų iš ES struktūrinių fondų lėšų ekonomikos sektorių būklės pokyčių vertinimas.....	18
1.10. Viešųjų pirkimų poveikio ES struktūrinės paramos panaudojimo efektyvumui vertinimas.....	20
1.11. Jaunimo verslumą skatinančių priemonių vertinimas.....	23
1.12. ES struktūrinės paramos poveikio vietinei ir urbanistinei plėtrai vertinimas.....	24
1.13. ES struktūrinės paramos poveikis horizontalaus prioriteto „Lyčių lygybė ir nediskriminavimas“ įgyvendinimui.....	25
2. Administravimo sistemos vertinimai.....	27
2.1. Sanglaudos skatinimo veikslių programos informavimo apie aplinką priemonių stebėsenos rodiklių skaičiavimo metodikos parengimas ir jų pradinės situacijos nustatymas.....	27
2.2. Sanglaudos skatinimo veikslių programos (toliau – SSVP) 1 prioriteto 2 uždavinio įgyvendinimo rodiklio „Pritrūkta privačių investicijų (mln. eurų)“ skaičiavimas.....	28
2.3. EAAPV įgyvendinimo rodiklių transporto sektoriuje skaičiavimas.....	29
2.4. Europos investicijų banko paskolos administravimo sistemos vertinimas.....	30
2.5. Regionų projektų planavimo ir įgyvendinimo sistemos efektyvumo vertinimas.....	31
2.6. Žmogiškųjų išteklių plėtros veikslių programos (toliau – ŽIPVP) 4 prioriteto įgyvendinimo rodiklių skaičiavimas.....	33
2.7. Pagal 2007–2013 m. Europos Sąjungos struktūrinės paramos strategiją įgyvendinamų veikslių programų einamasis stebėsenos rodiklių tinkamumo vertinimas.....	35
2.8. Informavimo apie Europos Sąjungos struktūrinę paramą ir jos viešinimo vertinimas	37
2.9. Valstybės projektų planavimo, taikomo įgyvendinant 2007–2013 m. veikslių programas ir planuojant ES lėšas, tinkamumo ir efektyvumo vertinimas.....	39
2.10. 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos specialiųjų atrankos kriterijų vertinimas.....	40
2.11. 2007-2013 m. ES struktūrinės paramos finansavimo takoskyrų vertinimas.....	41
2.12. ES fondų lėšų, skirtų 2007–2013 m. veikslių programoms įgyvendinti, panaudojimo vertinimas.....	42
2.13. Finansų inžinerijos priemonių steigimo ir valdymo tobulinimas.....	44
2.14. Sveikatos apsaugos ministerijos administruojamų Sanglaudos skatinimo veikslių programos priemonių įgyvendinimo stebėsenos rodiklių sistemos tinkamumo ir efektyvumo vertinimas.....	46
2.15. ES struktūrinės paramos administravimo sistemos efektyvumo vertinimas.....	47
2.16. ES struktūrinės paramos vertinimų kokybės vertinimas.....	48

2.17. ES struktūrinės paramos vertinimų rezultatų panaudojimo vertinimas.....	49
2.18. Kontrafaktinio vertinimo metodų pritaikomumo ir statistinių duomenų pakankamumo ES struktūrinės paramos poveikiui matuoti vertinimas.....	51
3. Veiksmų programos įgyvendinimo vertinimai.....	53
3.1. Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos 4 prioriteto įgyvendinimo vertinimas.....	53
3.2. Europos socialinio fondo finansuojamų mokymų kokybės ir efektyvumo vertinimas.....	55
3.3. Europos socialinio fondo finansuojamų užimtumą skatinančių priemonių įgyvendinimo efektyvumo vertinimas.....	57
3.4. Švietimo ir mokslo ministerijos administruojamų 2007–2013 m. veiksmų programų prioritetų ir juos įgyvendinančių ministerijos programų įgyvendinimo tarpinis vertinimas	59
3.5. Europos socialinio fondo finansuojamų veiklų švietimo ir mokslo srityje įgyvendinimo rezultatų vertinimas.....	61
3.6. ES struktūrinių fondų lėšų, skirtų kelių sektoriaus projektams įgyvendinti, planavimo ir panaudojimo efektyvumo vertinimas.....	62
3.7. Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos 4 prioriteto rodiklių tarpinis vertinimas, siekiant parengti išsamią informaciją metinei įgyvendinimo ataskaitai.....	63
3.8. 2007 – 2013 m. Sanglaudos skatinimo veiksmų programos 1 prioriteto priemonės „Regioninių ekonomikos augimo centrų plėtra“ įgyvendinimo rezultatų ir tęstinumo poreikio vertinimas“.....	64
3.9. Žmogiškųjų išteklių veiksmų programos priemonės „Socialinės rizikos ir socialinę atskirtį patiriančių asmenų integracija į darbo rinką“ rezultatyvumo, efektyvumo ir tęstinumo vertinimas.....	66
3.10. Priemonės „Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sistemų renovavimas ir plėtra“ einamasis vertinimas.....	68
4. Poveikio vertinimai.....	70
4.1. Socialinės integracijos paslaugų socialiai pažeidžiamų ir socialinės rizikos asmenų grupėms situacijos, poreikių ir rezultatyvumo vertinimas, siekiant efektyviai panaudoti 2007-2013 m. ES struktūrinę paramą.....	70
4.2. ES paramos poveikio Lietuvos turizmo sektoriui ir plėtros galimybių vertinimas.....	72
4.3. Sanglaudos skatinimo veiksmų programos 1 prioriteto priemonės " Prielaidų spartesnei ūkinės veiklos diversifikacijai kaimo vietovėse sudarymas" poveikio ir jos tęstinumo vertinimas.....	73
4.4. ES struktūrinės paramos poveikio smulkiajam ir vidutiniam verslui vertinimas.....	75
4.5. ES struktūrinės paramos poveikio gyvenimo kokybei, socialinės atskirties ir skurdo mažinimui Lietuvoje vertinimas.....	77
4.6. Atliekų tvarkymo sistemos Lietuvoje vertinimas ir 2014–2020 m. tendencijos.....	79
4.7. ES struktūrinės paramos rezultatyvumo ir poveikio viešojo valdymo tobulinimui vertinimas veiksmų programų prioritetų įgyvendinimo priemonių/ projektų lygiu.....	81
4.8. ES struktūrinės paramos poveikio žmogiškųjų išteklių plėtrai vertinimas.....	
4.9. Europos Sąjungos struktūrinės paramos poveikio Lietuvos konkurencingumui vertinimas.....	
4.10. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos administruojamų priemonių poveikio „auksinei valandai“ vertinimas.....	
5. Pasirengimas 2014-2020 m. ES struktūrinės paramos programavimui.....	83
5.1. Lietuvos plėtros prioritetų 2014–2020 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo laikotarpiu vertinimas.....	83
5.2. Lietuvos informacinės visuomenės plėtros tendencijų ir prioritetų 2014–2020 metais vertinimas....	84
5.3. Sveikatos sektoriaus prioritetų 2014-2020 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo laikotarpiu strateginis vertinimas.....	86
5.4. Žmogiškųjų išteklių plėtros ir socialinės sanglaudos sričių būklės analizė ir perspektyvų 2014–2020 m. parengimas.....	87
5.5. Švietimo ir mokslo srities prioritetų 2014–2020 m. ES struktūrinės paramos programavimo laikotarpiui strateginis vertinimas.....	89

5.6. Lietuvos 2014–2020 m. ES struktūrinės paramos strateginių programavimo dokumentų išankstinis vertinimas.....	91
5.7. Valstybės informacinių technologijų infrastruktūros, planuojamos finansuoti ES struktūrinių fondų paramos lėšomis 2014–2020 metų laikotarpiu, tendencijų ir perspektyvų vertinimas.....	92
6. ES struktūrinės paramos vertinimo galimybių stiprinimas.....	93
6.1. ES struktūrinės paramos vertinimo galimybių stiprinimas Lietuvoje.....	93
6.2. ES struktūrinės paramos vertinimo galimybių stiprinimas Lietuvoje-2.....	95
6.3. ES struktūrinės paramos vertinimo galimybių stiprinimas Lietuvoje-3.....	97

Ivadas

Vertinimas yra svarbi sudėtinė sprendimų priėmimo dalis, naudojama Europos Sąjungos (toliau – ES) finansuojamų programų valdymui tobulinti ir struktūrinės paramos veiksmingumui didinti.

Šios apžvalgos tikslas – paskatinti ES struktūrinės paramos vertinimo rezultatų panaudojimą, pateikiant glaustą informaciją apie 2008-2014 m. atliktus ES fondų finansuojamų veiksmų programų vertinimus (toliau tekste - vertinimus). Šioje apžvalgoje trumpai aprašyti vertinimų tikslai, uždaviniai, apimtis, naudoti vertinimo metodai, rezultatai bei nauda, kurią duos vertinimo rekomendacijų įgyvendinimas.

Bendras nuostatas dėl 2007-2013 m. ES struktūrinės paramos vertinimo (toliau tekste – vertinimas) bei valstybių narių ir Europos Komisijos atsakomybių nustatė 2006 m. liepos 11 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1083/2006. Pagal minėtą Reglamentą vertinimai gali būti atliekami siekiant strategiškai patikrinti, kaip kinta viena arba kelios programos pagal Bendrijos ir nacionalinius prioritetus, taip pat jie gali būti įgyvendinami veiklos požiūriu norint paremti veiksmų programos stebėseną.

Organizuojant vertinimo procesą Lietuvoje buvo patvirtintas ES struktūrinės paramos vertinimo planas, kuriame nustatyti vertinimo tikslai ir uždaviniai 2007–2013 metams, suplanuotos priemonės ir finansiniai išteklių šioms tikslams ir uždaviniams įgyvendinti.

Šiam vertinimo planui įgyvendinti 2008-2013 m. buvo sudaryti 6 jį detalizuojantys metiniai vertinimo planai. Į metinius vertinimo planus buvo įtraukti atsakingų už vertinimą institucijų inicijuoti vertinimo ir vertinimo gebėjimų stiprinimo projektai, finansuoti iš ES fondų lėšų, numatytų veiksmų programų techninės paramos prioritetuose bei Techninės paramos veiksmų programoje.

Metiniai vertinimo planai 2008–2013 m. apima iš viso *67 vertinimus ir 4 vertinimo galimybių stiprinimo projektus*. Pagal vertinimų pobūdį vertinimo planuose vertinimai pasiskirstę beveik tolygiai – 32 veiklos ir 31 strateginiai vertinimai. Pagal tipą dominuoja teminiai vertinimai (17) ir administravimo sistemos vertinimai (17).

Atsižvelgiant į Lietuvos socialinę ekonominę situaciją, veiksmų programų įgyvendinimo būklę bei Europos Komisijos pateiktas vertinimo aktualijas, 2010 – 2013 m. vertinimo planams buvo nustatyti ES struktūrinės paramos vertinimo prioritetai. Strateginiuose vertinimuose buvo siūloma nagrinėti 2007–2013 metų ES struktūrinės paramos panaudojimo strategijos ir ją įgyvendinančių veiksmų programų tęstinį tinkamumą bei nuoseklumą, ES strateginių prioritetų įgyvendinimą, taip pat analizuoti Lietuvos ūkio plėtros po 2013 metų tendencijas (su galimomis ES fondų investavimo sritimis 2014 - 2020 metais). Einamiesiems veiklos vertinimams buvo nustatytos tokios prioritetinės kryptys: veiksmų programų (prioritetų) įgyvendinimo pokyčiai, siekiant nustatytų tikslų (tarpiniai vertinimai), stebėsenos nustatytų veiksmų programų (prioritetų) įgyvendinimo problemų, esant dideliems nukrypimams nuo pradinių tikslų, vertinimai.

Ši apžvalga apima nuo 2008 m. pagal aukščiau minimas prioritetines vertinimo kryptis Finansų ministerijos (Vadovaujančiosios institucijos), Ūkio, Vidaus reikalų Sveikatos apsaugos Švietimo ir mokslo, Socialinės apsaugos ir darbo, Susisiekimo ir Aplinkos ministerijų bei Informacinės visuomenės plėtros komiteto atliktus vertinimus.

2008-2014 m. atliktų vertinimų apžvalga

1. Teminiai vertinimai

1.1. Baltijos jūros strategijos įgyvendinimo panaudojant 2007–2013 m. ES struktūrinę paramą vertinimas

Užsakovas: LR finansų ministerija

Vertinimą atliko: VšĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“ kartu su LR finansų ministerija, 2010 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis, metodai

Tikslas: – prisidėti prie ES Baltijos jūros regiono (toliau – BJR) strategijos įgyvendinimo naudojant 2007–2013 m. ES struktūrinę paramą, įvertinant veiksmų programų indėlį siekiant ES BJR strategijos tikslų.

Uždaviniai:

- įvertinti, kokia dalimi 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos periodo veiksmų programos prisideda prie ES BJR strategijos įgyvendinimo;
- nustatyti kokie galimi/reikalingi veiksmų programų, prioritetų ar jų įgyvendinimo priemonių, projektų atrankos kriterijų ar kiti pakeitimai, kad įgyvendinant veiksmų programas būtų siekiama išnaudoti ES struktūrinės paramos lėšų galimybes įgyvendinant ES BJR strategijos tikslus;
- Sukurti veiksmų programų monitoringo priemonės, kurios padėtų sekti, įvertinti ir atsiskaityti apie veiksmų programų įgyvendinimo prisidėjimą prie ES BJR strategijos tikslų.

Apimtis: 2007–2013 m. veiksmų programos, buvo išnagrinėtos 173 veiksmų programų priemonės.

Naudoti metodai: pirminių ir antrinių šaltinių analizė.

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

- Nustatytas aukštas 2007–2013 m. metų veiksmų programų suderinamumas su ES BJR strategija ir galimas jų indėlis.
- Tiesiogiai prie regioninės strategijos prioritetinių sričių įgyvendinimo gali prisidėti 59 veiksmų programų priemonės.
- Šių priemonių įgyvendinimui numatyta skirti 4,6 mlrd. eurų (iš jų – 3,5 mlrd. ES lėšų) biudžetą, o tai sudaro 52 proc. visos ES struktūrinės paramos, suplanuotos pagal veiksmų programas.
- Šiomis lėšomis tiesiogiai gali būti prisidėta prie dešimties iš penkiolikos ES BJR strategijos prioritetinių sričių įgyvendinimo.
- Pagal finansinį indėlį veiksmų programos didžiausią poveikį gali turėti pirmosios strategijos ašies, skirtos ekologiškai tvaraus regiono plėtrai, ir trečios ašies, nukreiptos į Baltijos jūros regiono pasiekiamumo gerinimą, tikslų pasiekimui. Prie ketvirtosios ašies, skirtos Baltijos jūros regiono saugumo stiprinimui, tikslų įgyvendinimo veiksmų programos prisidės itin minimaliai.
- 2007-2013 m. veiksmų programos neturės tiesioginio poveikio penkioms ES BJR strategijos prioritetinėms sritims: pavyzdinės švarios laivininkystės plėtrai (4 sritis), tvarios žemės ūkio, miškininkystės ir žuvininkystės plėtrai (9 sritis), lyderystės jūrų laivininkystės saugumo srityje stiprinimui (13 sritis), krizių ir katastrofų jūroje ir sausumoje prevencijos stiprinimui (14 sritis) bei pasienio nusikalstamumo masto ir žalos mažinimui (15 sritis).
- Netiesiogiai prie BJR strategijos įgyvendinimo gali prisidėti dar 66 analizuotų veiksmų programų priemonės, kurių įgyvendinimui suplanuotas 3,1 mlrd. eurų (iš jų – 2,3 mlrd. ES lėšų) biudžetas.

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

Nustatyta, kad, atsižvelgiant į aukštą veiksmų programų suderinamumą su ES BJR strategija ir į veiksmų programose numatytą tarptautinio bendradarbiavimo galimybę, poreikio tikslinti Lietuvos 2007–2013 m. veiksmų programas nėra. Tačiau, siekiant užtikrinti veiksmingesnę ES lėšų panaudojimą ES BJR strategijos tikslams ir kokybiškesnę atsiskaitymą už strategijos įgyvendinimą, buvo pasiūlyta eilė rekomendacijų ir priemonių, kurių įgyvendinimas leistų geriau panaudoti ES lėšas ES BJR strategijos tikslams ir pagerinti atsiskaitymą.

1.2. Partnerystės principo įgyvendinimo įsisavinant ES struktūrinę paramą vertinimas

Užsakovas: LR finansų ministerija

Vertinimą atliko: VŠĮ „Viešosios politikos ir vadybos institutas“ kartu su LR finansų ministerija, 2010 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis, metodai

Tikslas: įvertinti partnerystės tinkamumą, efektyvumą, naudą ir poveikį siekiant efektyvesnio ES struktūrinės paramos panaudojimo Lietuvoje.

Uždaviniai:

- įvertinti teisės aktų nuostatų partnerystės srityje taikymą Lietuvoje ir skirtingų partnerystės formų efektyvumą ir naudą;
- įvertinti partnerystę įtakojančius veiksnius ir partnerių pajėgumą;
- nustatyti Lietuvos gerąją praktiką partnerystės srityje.

Apimtis: nagrinėjama partnerystė programos rengimo, įgyvendinimo, stebėsenos ir vertinimo metu; vertinimas apima tiek 2004-2006 m., tiek ir 2007-2013 m. laikotarpius, analizuojamas partnerystės tinkamumas, efektyvumas, nauda ir poveikis programos lygiu.

Naudoti metodai: turimos informacijos analizė, interviu, apklausa, ekspertų grupės pasitarimai.

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

- Vertinimas nustatė, jog nuo 2004-2006 m. BPD programavimo proceso pradžios padaryta ženkli pažanga diegiant partnerystės principą. Be to, nustatyta, jog didžioji dalis tiek atsakingų institucijų, tiek ir socialinių bei ekonominių partnerių yra labiau patenkinti nei nepatenkinti partnerystės principo įgyvendinimu Lietuvoje bei supranta šio principo naudą. Taip pat nustatyta, jog partnerystės proceso dalyvių nuomone, partnerystės poveikis ES struktūrinės paramos panaudojimo procesui yra vidutinis, t.y. partnerystė nėra tik formalus reikalavimas.

- Vertinimo metu taip pat buvo identifikuoti tam tikri neigiami aspektai. Pirma, partnerystės principo įgyvendinimo reglamentavimas Lietuvos nacionaliniuose teisės aktuose yra platus ir abstraktus. Minėtus nacionalinius teisės aktus detalizuojančiose vidiniuose institucijų dokumentuose nėra pakankamai aiškiai apibrėžti partnerių įtraukimo į sprendimų priėmimą mechanizmai (teisės, atsakomybė, partnerių atrankos principai ir kriterijai, kas, kada ir kokių sprendimų priėmimo gali dalyvauti ir kt.).

- Antra, programuojant, įgyvendinant ir vertinant ES paramą, partneriai aktyviausiai dalyvavo svarstant jau parengtus sprendimus, tačiau nepakankamai sistemingai ir plačiai buvo įtraukti į ankstyvąjį sprendimų priėmimo proceso etapą. Ne visada ir ne visiems partneriams yra aišku, kada rengiami tam tikri sprendimai, ir kuriuo momentu jie turi galimybę įsitraukti į diskusijas, teikti siūlymus, alternatyvas.

- Trečia, partnerių išteklių ir gebėjimų agreguoti skirtingų socialinių ir ekonominių grupių interesus ir juos atstovauti aktyviai dalyvaujant sprendimų priėmimo procese yra svarbi efektyvios partnerystės kliūtis. Be to, dauguma socialinių ir ekonominių partnerių nurodė, jog siekis atstovauti organizacijos narių interesus naudojant ES paramą yra vienas svarbiausių motyvų dalyvauti partnerystės procese. Tai gali kelti riziką skaidrumo ir nešališkumo principų įgyvendinimui.

- Vertinimo metu buvo nustatyta, kad plačiausiai su partneriais yra bendradarbiaujama ES struktūrinės paramos programavimo ir įgyvendinimo etapuose, o santykinai mažiau – atliekant ES struktūrinės paramos stebėseną ir vertinimą. Vis dėlto, pažymėtina, jog tiek įgyvendinimo, tiek stebėsenos, tiek ir vertinimo klausimai yra sprendžiami partneriams dalyvaujant ES struktūrinės paramos Stebėsenos komitete.

- Atlikta analizė parodė, kad tiek institucijų, tiek partnerių nuomone, programavimo etape institucionalizuotas konsultacijų su partneriais procesas, suformuojant darbo grupes dokumentų projektams parengti, buvo efektyviausia (nors ir gana retai taikoma) bendradarbiavimo forma. Taip pat teigiamai vertinami organizuoti ekspertų susitikimai, tinklai, partneriams siunčiami naujienlaiškiai. Tai parodo, kad partnerystės principo įgyvendinimas yra naudingas tada, kai partneriai turi galimybę įsitraukti ir pasidalinti turimomis ekspertinėmis žiniomis ankstyvajame sprendimų priėmimo proceso etape.

- Daugiausiai ekspertinių žinių ir įgūdžių partneriai turi savo veiklos srityje ar sektoriuje, o labiausiai trūksta ES paramos valdymo principų išmanymo. Vadinasi, partnerių pajėgumai yra tobulintini, ypač su

ES struktūrine parama susijusiose srityse. Šios ir aukščiau aptartos priežastys lėmė tai, kad partnerystės poveikis ES paramos panaudojimo procesui yra vidutinis.

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

Vertinimo metu nustatytos pagrindinės problemos, rizikos, pateikta analizė ir rekomendacijos, kurios naudingos partnerystės proceso ES struktūrinių fondų panaudojimo srityje tobulinimui. Rekomendacijomis ir joms įgyvendinti pasiūlytomis priemonėmis siūloma:

- aiškiau ir konkrečiau reglamentuoti partnerystės principo įgyvendinimo mechanizmus;
- geriau pristatyti galimybes socialiniams ir ekonominiams partneriams dalyvauti sprendimų priėmimo procese visų ES struktūrinės paramos panaudojimo etapų metu;
- intensyviau įtraukti partnerius į programavimo etapą;
- sudaryti platesnes galimybes socialiniams ir ekonominiams partneriams pasiūlyti vertinimo temas metiniam ES struktūrinės paramos vertinimo planui;
- aktyviau įtraukti partnerius į sprendimų priėmimo dėl ES struktūrinės paramos panaudojimo procesą, inicijuojant bendrus institucijų ir socialinių-ekonominių partnerių (įtraukiant partnerius iš užsienio) projektus arba kitas bendradarbiavimo veiklas.

1.3. Lietuvos 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo strategijos ir ją įgyvendinančių veiksmų programų indėlis siekiant 2020 m. ES strategijos tikslų vertinimas

Užsakovas: LR finansų ministerija

Vertinimą atliko: Finansų ministerija (vidinis vertinimas), 2011 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis, metodai

Tikslas: įvertinti, kiek ir kokiose srityse 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimas Lietuvoje prisideda prie strategijos „Europa 2020“ tikslų įgyvendinimo.

Uždaviniai:

- nustatyti, kurie Lietuvos 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo strategijos konvergencijos tikslui įgyvendinti ir ją įgyvendinančių veiksmų programų (Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos (toliau - ŽIPVP), Ekonomikos augimo veiksmų programos (toliau - EAVP) ir Sanglaudos skatinimo veiksmų programos (toliau - SSVP)) prioritetai prisideda prie strategijos „Europa 2020“ tikslų, prioritetų ir pavyzdinių iniciatyvų įgyvendinimo;
- nustatyti, kiek 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos lėšų prisideda prie strategijos „Europa 2020“;
- pateikti rekomendacijas dėl 2014–2020 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo Lietuvoje planavimo, kad būtų kuo labiau prisidedama prie strategijos „Europa 2020“ tikslų įgyvendinimo.

Apimtis: vertinama Lietuvos 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo strategija ir ją įgyvendinančios ŽIPVP, EAVP ir SSVP ir strategija „Europa 2020“.

Naudoti metodai: loginė ir palyginamoji analizė, pirminių ir antrinių šaltinių analizė.

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

- Nustatyta, kad 143 iš 176 analizuotų veiksmų programų priemonių tiesiogiai prisideda prie strategijos „Europa 2020“ įgyvendinimo, kas sudaro 81,89 proc. ES fondų lėšų, skirtų trijų analizuotų veiksmų programų įgyvendinimui.
- Nustatyta, kad veiksmų programų lygmeniu labiausiai prie strategijos „Europa 2020“ prisideda ŽIPVP, t.y. apie 90 proc. visų ES lėšų, skirtų šiai programai įgyvendinti.
- ŽIPVP daugiausiai prisideda prie integracinio augimo prioriteto, tuo tarpu EAVP ir SSVP – prie tvaraus augimo prioriteto – įgyvendinimo.
- Apie 20 proc. ES struktūrinės paramos lėšų yra skiriama sritims, kurios nėra tiesiogiai susijusios su strategija „Europa 2020“.

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

Buvo pateiktos keturios rekomendacijos dėl strategijos „Europa 2020“ tikslų įgyvendinimo:

- rekomenduojama rengiant naujojo (2014–2020 m.) programavimo laikotarpio dokumentus didesnę dėmesį skirti Strategijai, suderinti ES paramos panaudojimo prioritetus su strategija „Europa 2020“;
- rekomenduojama planuojant ES struktūrinės paramos lėšomis finansuojamas veiklas strategijos „Europa 2020“ kontekste, nusistatyti tas priemones, kurios yra aktualiausios ir veiksmingiausios nacionaliniame kontekste.

1.4. Tyrimų ir studijų, finansuojamų iš ES struktūrinės paramos lėšų, kokybės, efektyvumo ir tęstinumo vertinimas

Užsakovas: LR finansų ministerija

Vertinimą atliko: VŠĮ Viešosios politikos ir vadybos institutas, 2011 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis, metodai

Tikslas: pagerinti 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimą įvertinant tyrimų ir studijų kokybę, efektyvumą ir tęstinumą.

Uždaviniai:

- įvertinti tyrimų ir studijų kokybę;
- įvertinti tyrimų ir studijų efektyvumą;
- įvertinti tyrimų ir studijų tęstinumą;
- pateikti vertinimo išvadas ir rekomendacijas, pamokas ateičiai, gerosios ir blogosios praktikos pavyzdžių, pasiūlyti studijų kokybės užtikrinimo bei priežiūros sistemą.

Apimtis: vertinami įvairūs analitiniai darbai, kurie buvo finansuoti pagal 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos veiksmų programų priemones: tyrimai ir studijos; poreikių analizės ir prognozės; galimybių studijos; teisės aktų ir kitokios analizės; vertinimai (išskyrus ES struktūrinės paramos vertinimus); koncepcijos; veiklos metodikos / vadovai / gairės; sociologinės apklausos ir viešosios nuomonės tyrimai (toliau – tyrimai / studijos). Vertinti darbai, finansuoti pagal 20 priemonių. Ekspertiškai įvertinti 35 tyrimai / studijos.

Naudoti metodai: tyrimų / studijų užsakovų apklausa, duomenų analizė ir metaanalizė.

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

- Vertinimo metu nustatyta, kad tyrimuose / studijose dažniausiai buvo siekiama ne kurti naujas žinias, o tik: a) pateikti ir apibendrinti jau egzistuojančias žinias; b) pritaikyti jau anksčiau sukurtus šablonus tyrimo / studijos atvejams.
- Vertinant tyrimuose / studijose pateiktų rekomendacijų aktualumą bei praktiškumą nustatyta, kad jos dažniau buvo aktualios negu praktiškos.
- Vertinant finansuotų tyrimų / studijų atitiktį profesiniams standartams gautos dvejopos išvados. Viena vertus, užsakovai buvo įsitikinę, kad tyrimų / studijų struktūra dažniausiai atitiko jai keliamus reikalavimus, buvo aiški ir logiška. Antra vertus, per metaanalizę nustatyta, kad bendras tyrimų / studijų kokybės indeksas sudaro apie 76 proc. maksimalios vertės (jis lygus 12,95 iš maks. 17).
- Atlikus duomenų analizę paaiškėjo, kad daugiau negu 70 proc. tyrimų / studijų rengė samdyti išorės ekspertai ir tyrėjai. Tuo tarpu tyrimų / studijų užsakovai tik iš dalies pagerino savo analitinius gebėjimus, kurie leistų ateityje savarankiškai atlikti panašius darbus.
- Tyrimų / studijų projektų valdymas išlieka problematiškas: tik 53 proc. atvejų buvo parengtos kokybiškos techninės specifikacijos, o 27 proc. aiškiai neįvardino tyrimo klausimų ir tikslų. Reguliarius susitikimus su vykdytojais intensyviai rengė 48 proc. užsakovų. Pastabas intensyviai teikė 53 proc. užsakovų.
- Atlikus metaanalizę dėl tyrimų / studijų kokybės nustatyta:
  - maždaug pusei tyrimų / studijų buvo kelti labai kuklūs reikalavimai;
  - naujų žinių paklausa tiek privačiajame, tiek valstybės sektoriuje yra žemo lygio (maždaug 1/3 užsakovų nežino, ką perka);
  - nustatyta atvejų, kada atliekant literatūros analizę apsiribota tik lietuvių autorių tekstų iš vadovėlių apžvalga, o reikšmingo platesnio ir įvairesnio konteksto apskritai nebuvo pateikiama;
  - pastebėta „neatitikimų“ tarp tyrimo / studijos skyriaus pavadinimų ir pateikiamos informacijos turinio;
  - aptikta darbų plagijavimo požymių. Nustatyta tokių atvejų, kada tyrimuose / studijose buvo pateikiama antrinė informacija nenurodant šios informacijos šaltinių. Toks netinkamas duomenų pateikimas neabejotinai pažeidžia autorių teises;
  - pasitaikė tyrimų / studijų, kuriuose aptikta itin daug kalbos kultūros ir gramatikos klaidų;
  - tyrimų ir studijų kokybę lemiančių veiksnių statistinė analizė parodė, kad kokybė priklauso nuo teikiamos svarbos, nuo tyrimus / studijas atlikusių tyrėjų patirties ir analizės objekto išmanymo,

skirto biudžeto dydžio, pirkimų būdo. O faktoriai nedarantys įtakos yra: užsakiusios organizacijos ir rengėjų tipo, nuo tyrimų / studijų parengimui skirto laikotarpio trukmės.

- Atlikus metaanalizę dėl tyrimų / studijų efektyvumo nustatyta:

- tik apie 36 proc. tyrimų / studijų buvo įsigyti konkurencijos sąlygomis, t. y. buvo paskelbtas konkursas (41 proc.) ir jame dalyvavo daugiau nei vienas paslaugų teikėjas (15 proc. nuo tyrimų / studijų, kurios pirktos konkurso būdu);
- 53 proc. konkurso būdu įsigytų tyrimų / studijų pirkti pagal mažiausios kainos kriterijų;
- vidutinės apimties tyrimų / studijų biudžetai svyravo nuo 4,9 iki 292,1 tūkst. Lt, o didelės – nuo 20 tūkst. Lt iki 1,5 mln. Lt. Be to, dalies tyrimų / studijų biudžetas, palyginti su panašios apimties tyrimais / studijomis, buvo akivaizdžiai didesnis;
- dalis tyrimų / studijų užsakovų atliktų darbų biudžetus vertina atsižvelgdami tik į paviršutiniškus puslapių skaičius ar atlikimo trukmės rodiklius. Tačiau neatsižvelgiama į tyrimo / studijos kokybę galinčius nulemti veiksnius (pvz., analizės gylį ar poreikį rinkti naujus duomenis). Tai rodo, kad tyrimus / studijas buvo galima atlikti gerokai efektyviau.

- Atlikus metaanalizę dėl tyrimų / studijų tęstinumo nustatyta:

- studijos / tyrimai buvo finansuoti kaip papildomos ar pagalbinės projekto veiklos, todėl jų poveikis sėkmingesniai projekto įgyvendinimui nebuvo toks aktualus, kaip tikėtasi. Tyrimų / studijų rezultatai veikiau turėjo poveikį tiesiogiai su projekto įgyvendinimu nesusijusiose srityse;
- tik nedidelė tyrimų / studijų rezultatų dalis buvo panaudota organizacijų veiklos pokyčiams vykdyti;
- tyrimų / studijų rezultatai turėjo (arba turės ateityje) gana didelį poveikį rengiant arba atnaujinant teisės aktus, kuriant įvairias koncepcijas ir strateginius dokumentus (ypač viešojo sektoriaus institucijose);
- nors daugeliu atvejų laukiamas poveikis dar nespėjo pasireikšti, tačiau nustatyta, kad kuriamos palankios sąlygos tam, jog rekomendacijos būtų sėkmingai įgyvendintos ateityje: parengti rekomendacijų įgyvendinimo planai, paskirti atsakingi asmenys ir reikalingi ištekliai (28 proc. atvejų) arba šie procesai suplanuoti ateityje (30 proc. atvejų).

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

Šio vertinimo metu buvo išsamiai išanalizuota iš ES struktūrinės paramos finansuojamų studijų/tyrimų kokybė bei efektyvumas ir pateikta eilė rekomendacijų, kaip pagerinti ES lėšų panaudojimą šioje srityje. Pagrindinės vertinimo rekomendacijos:

- tyrimų / studijų, inicijuotų privataus sektoriaus organizacijų, planavimas ir įgyvendinimas turėtų būti organizuojamas atsižvelgiant į tai, ar siekiamos žinios bus aktualios tik konkrečiai organizacijai, ar visam sektoriui / keliems sektoriams;

- viešojo sektoriaus institucijos turėtų rengti ilgalaikius tyrimų / studijų planus, juos skelbti ir dėl jų konsultuotis su kitomis institucijomis, privačiomis organizacijomis bei piliečiais.

- tyrimų / studijų biudžetai t. b. planuojami atsižvelgiant į išsamesnius, o ne tik paviršutiniškus vertinimo kriterijus.

- pagal mažiausios kainos kriterijų t. b. perkami nebent tik patys paprasčiausi (t.y. negilūs, kurių nedidelis objektas, kuriuose taikomi nesudėtingi metodai) tyrimai / studijos. Sudėtingesni tyrimai / studijos privalo būti perkami atsižvelgiant į kainos ir kokybės santykio kriterijų.

Vertinimo rekomendacijų įgyvendinimas leis pagerinti atliekamų tyrimų/studijų kokybę ir padidinti ES struktūrinės paramos lėšų panaudojimo efektyvumą šioje srityje.

1.5. 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos vertinimo rekomendacijų įgyvendinimo vertinimas

Užsakovas: LR finansų ministerija

Vertinimą atliko: Finansų ministerija (vidinis vertinimas), 2011 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis, metodai

Tikslas: tobulinti vertinimo rezultatų panaudojimą siekiant padidinti vertinimo instrumento naudingumą ir pagerinti vertinimo rekomendacijų įgyvendinimą.

Uždaviniai:

- parengti vertinimų apžvalgą;
- parengti vertinimo rekomendacijų statistiką;
- įvertinti pateiktų vertinimo rekomendacijų kokybę;
- įvertinti vertinimo rekomendacijų įgyvendinimą;
- suformuluoti vertinimo išvadas ir rekomendacijas.

Apimtis: ES struktūrinės paramos vertinimai, įtraukti į 2008, 2009, ir 2010 m. ES struktūrinės paramos vertinimo planus ir pabaigti iki 2011 m. sausio 1 d.

Naudoti metodai: turimos informacijos kiekybinė ir kokybinė analizė, atsakingų institucijų elektroninė apklausa, *Focus* grupės diskusija, vertinimo ekspertų grupės pasitarimai.

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

- Nustatyta, kad 2007-2013 m. veiksmų programų techninės paramos prioritetų ES struktūrinės paramos vertinimo priemonėse numatytas rezultato rodiklis – 70 proc. priimtinių įgyvendinti rekomendacijų yra gerokai viršytas ir sudaro 86 proc., o kartu su priimtiniomis iš dalies rekomendacijomis – net 97 proc.
- Vertinimo metu faktiškai užfiksuotas įgyvendintų vertinimo rekomendacijų skaičius yra žymiai mažesnis nei priimtinių įgyvendinti ir sudaro 34 proc. (46 rekomendacijos iš 133 rekomendacijų). Dėl neaiškių vertinimo rekomendacijų įgyvendinimo procedūrų tokia informacija sistemingai nerenkama ir nefiksuojama, ypač įgyvendinant horizontalias ir kompleksines rekomendacijas, už kurių įgyvendinimą dažniausiai atsakinga Finansų ministerija.
- Vyrauja centralizuotai (Finansų ministerijos) atliekami vertinimai, kurie turi savo privalumų ir trūkumų: dėl didesnės sukauptos vertinimo patirties Finansų ministerija gali geriau užtikrinti vertinimų kokybę (gera patirtis – naudojama vertinimo ataskaitų kokybės įvertinimo forma). Iš kitos pusės – ne visada užtikrinamas tinkamas ir aktyvus vertinamo sektoriaus (ar srities) atstovų įtraukimas į vertinimą nuo vertinimo planavimo pradžios iki pabaigos, kas apsunkina vertinimo rekomendacijų įgyvendinimą.
- Lyginant su 2008 m. atlikta apklausa, vertinimo ataskaitų ir rekomendacijų kokybė pagerėjo, tačiau vis dar išlieka vertinimo rekomendacijų aiškumo ir savalaikiškumo problema, ypač tai pasakytina apie paslaugų teikėjų siūlomas vertinimo rekomendacijų įgyvendinimo priemones.
- Vertinimų teigiama įtaka ES struktūrinės paramos panaudojimui yra ta, kad vertinimo ataskaitos ne tik pateikė vertinimo rekomendacijas, pagrįstas atlikta analize, bet ir sukūrė naujų žinių, leido geriau pagrįsti sprendimus, kokybiškiau atsiskaityti Europos Komisijai. Tačiau vertinimai menkai prisidėjo prie 2007–2013 m. veiksmų programų tobulinimo.

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

Siekiant didinti vertinimo rekomendacijų įgyvendinimą buvo pasiūlyta:

- rekomenduoti visoms už vertinimus atsakingoms institucijoms nustatyti aiškias vertinimo rekomendacijų įgyvendinimo procedūras, aprašant jas procedūrų vadovuose ar vidinėse taisyklėse, bei paskirti atsakingus asmenis už rekomendacijų įgyvendinimą;
- siekiant užtikrinti geresnę vertinimo rekomendacijų savalaikiškumą ir aktualumą, į ES struktūrinės paramos metinių vertinimo planų sudarymo procesą aktyviau įtraukti tarpines institucijas ir Stebėsenos komitetą, patikslinant atitinkamų teisės aktų nuostatas; reikalauti labiau pagrįsti vertinimo poreikį ir rezultatų panaudojimą, patikslinant vertinimo poreikio paraiškos formą ir pildymo instrukciją;
- sukurti funkcionalų IT įrankį vertinimo rekomendacijų stebėsenai ir atsikaitymui www.esparama.lt svetainėje;
- atliekant horizontalius, kompleksinius vertinimus, vykdyti intensyvesnę komunikaciją, iš anksto į vertinimo procesą įtraukti už vertinamą objektą atsakingus specialistus, naudos gavėjus, suinteresuotas institucijas, socialinius ekonominius partnerius. Aktyviau ir įvairesnėmis priemonėmis aptarti ir viešinti vertinimo rezultatus bei siūlomas rekomendacijas.

Šių rekomendacijų įgyvendinimas leis padidinti ES struktūrinės paramos vertinimo rezultatų naudojimą.

1.6. Aplinkosauginių reikalavimų įgyvendinimo vertinimas

Užsakovas: LR finansų ministerija

Vertinimą atliko: UAB "AF-Consulting" ir UAB "Ernst & Young Baltic", 2011 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis

Tikslas: tobulinti ES struktūrinės paramos panaudojimą, atliekant tarpinį poveikio aplinkai ir aplinkosauginių reikalavimų tinkamumo bei efektyvumo vertinimą.

Uždaviniai:

- atlikti tarpinį poveikio aplinkai vertinimą programos, prioriteto, priemonės ir projekto lygmenimis;
- įvertinti aplinkosauginių reikalavimų įgyvendinimo tinkamumą bei efektyvumą programos, prioriteto, priemonės ir projekto lygmenimis.

Apimtis: vertinama aplinkosauginių reikalavimų įgyvendinimas vykdant veiksmų programas, pagal tinkamumo, suderinamumo, rezultatyvumo/poveikio, efektyvumo ir tvarumo kriterijus.

Naudoti metodai: kiekybiniai ir kokybiniai tyrimo metodai: pirminių ir antrinių informacijos šaltinių analizė, daugiakriterinė poveikio aplinkai analizė, apklausa, interviu ir atvejo studijos.

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

- Atlikus aplinkos būklės pokyčių analizę ir pagrindinių rodiklių, apibūdinančių oro, vandens, atliekų, kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės būklę, reikšmių 2005 m. ir 2009/2010 m. palyginimą, buvo nustatyta, kad bendrai aplinkos kokybė Lietuvoje nuo 2005 metų pagerėjo.
- Ekonominio ir socialinio vystymosi, išteklių naudojimo efektyvumo, aplinkos taršos ir kitų aplinkos būklę apibūdinančių rodiklių vertinimo rezultatai parodė, kad Lietuvos galimybės šiose srityse pasiekti (ar neviršyti) esamą ES vidurkį iki 2015 m. vertintinos pesimistiškai.
- Atlikto poveikio vertinimo atskiriems aplinkos komponentams rezultatai parodė, kad aplinkosaugos ir infrastruktūros projektų poveikis aplinkos komponentams yra teigiamas. Didžiausią teigiamą poveikį projektų įgyvendinimas daro kraštovaizdžiui bei visuomenės sveikatai, taip pat reikšmingai prisideda prie paviršinių vandens telkinių bei atmosferos oro kokybės gerinimo. Be to, projektų įgyvendinimas užtikrina geresnę aplinkos kokybę, stiprina aplinkosaugos ir ekonomikos augimo teigiamą sąveiką, kaip tai yra akcentuojama Bendrijos strateginėse gairėse 2007 – 2013 m.
- Vertinimo metu nustatyta, kad pagrindinės problemos kyla projektų planavimo etape dėl nekokybiškai parengtos projektų aplinkosauginės dokumentacijos, ilgų procedūrų atliekant poveikio aplinkai vertinimą ir „Natura 2000“ reikšmingumo nustatymą, visuomenės pasipriešinimo planuojamai veiklai, kuris dažniausiai atsiranda dėl nepakankamo informavimo apie planuojamą ūkinę veiklą ir jos poveikį.
- Išanalizavus vertinimo metu sukauptą informaciją, nustatyta, kad aplinkosauginių reikalavimų užtikrinimas atliekant projektų atranką nėra efektyvus dėl projektų finansavimo sąlygų aprašuose nustatytų perteklinių reikalavimų ir projektų atitikimo aplinkosauginiams reikalavimams vertinimo metodikos trūkumo. Kituose projektų gyvavimo etapuose aplinkosauginių reikalavimų laikymasis yra užtikrinamas efektyviai ir papildomos priemonės nereikalingos.
- Įvertinus projektų sąlygoto poveikio aplinkai stebėseną nustatyta, kad esami stebėsenos rodikliai neužtikrina efektyvios poveikio aplinkai stebėsenos: dauguma stebėsenos rodiklių poveikio aplinkai nematuoja, o tiesioginį poveikį aplinkai leidžiantys įvertinti stebėsenos rodikliai turi informatyvumo trūkumų – tam tikrais atvejais vertinamam poveikiui aplinkai nėra galimybės nustatyti poveikio masto.

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

Remiantis vertinimo rezultatais ataskaitoje pateiktos 7 strateginio ir techninio pobūdžio rekomendacijos, skirtos identifikuotoms problemoms spręsti. Rekomendacijų įgyvendinimas leis padidinti teigiamą ES struktūrinės paramos poveikį aplinkai 2014-2020 m. laikotarpiu.

1.7. Sveikatos sistemos pertvarkos poveikio 2007-2013 m. ES struktūrinei paramai vertinimas

Užsakovas: LR sveikatos apsaugos ministerija

Vertinimą atliko: UAB „Ernst & Young Baltic“, 2011 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis, metodai

Tikslas: užtikrinti 2007-2013 m. ES struktūrinės paramos efektyvumą ir tęstinumą, įvertinant sveikatos sistemos pertvarkos suderinamumą su 2007-2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimu ir jos poveikį.

Uždaviniai:

- įvertinti Sveikatos sistemos pertvarkos suderinamumą su ES 2007-2013 m. struktūrinės paramos panaudojimu (strateginiais dokumentais, tikslais, uždaviniais, valstybės projektai);
- įvertinti įgyvendinamų projektų 2007-2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo, atsižvelgiant į vykdomą Sveikatos sistemos pertvarką, efektyvumą;
- įvertinti Sveikatos sistemų pertvarkos įtaką 2007-2013 m. ES struktūrinių fondų finansuojamų veiklų ir projektų tęstinumui (5 metai po projektų įgyvendinimo) ir tvarumui;

Apimtis: analizuojama 2007-2013 m. ES struktūrinės paramos sveikatos sistemai pertvarkos poveikis.

Naudoti metodai: pirminių ir antrinių informacijos šaltinių analizė, apklausa, interviu, atvejo studijos.

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

- Išanalizavus nustatyta, kad strateginių dokumentų tikslai ir uždaviniai yra tinkamai suderinti tarpusavyje ir vienas kita papildantys.
- Nustatyta, kad vykdoma sveikatos sistemos pertvarka ES paramos lėšomis modernizuojamų paslaugų apimtims reikšmingos įtakos neturėjo.
- Apklaustų pacientų vertinimai dėl paslaugų persikirstymo pasiskirstė tolygiai, nėra dominuojančio teigiamo ar neigiamo vertinimo.
- Nustatyta, kad Sveikatos sistemos pertvarka turės įtakos 2007-2013 m. ES struktūrinės paramos lėšų įsigyto įrangos apkrovimui ir efektyvumui.
- Analizės metu nebuvo nustatyta atvejų, kai iš 2007-2013 m. ES paramos lėšų įsigyta medicininė įranga dėl Sveikatos sistemos pertvarkos liktų nebenaudojama.

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

Šio vertinimo metu buvo įvertintas sveikatos sistemos pertvarkos suderinamumas su 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimu; pertvarkos poveikis panaudojimo tęstinumui ir efektyvumui: t.y. išanalizuota sveikatos sistemos pertvarkos poveikis paslaugų persiskirstymui dėl lygmenų nustatymo ir įstaigų sujungimo, medicininės įrangos naudojimui, žmogiškiesiems ištekliams, ES paramos projektų įgyvendinimui ir tęstinumui ir pateiktos naudingos rekomendacijos bei pasiūlytos priemonės sveikatos sistemos pertvarkos tobulinimui ir geresniam 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimui. Pagrindinės rekomendacijos, susijusios su stebėseną:

- paslaugų kokybei vertinti rekomenduojama nustatyti ir analizuoti rodiklius, kurie atspindėtų svarbiausius kokybiškų sveikatos priežiūros paslaugų aspektus: paslaugų rezultatyvumą, saugumą ir orientaciją į pacientą;
- tobulinti stebėsenos sistemą, numatant priemones, kurios leistų periodiškai nustatyti iš ES struktūrinių fondų lėšų įsigyto brangios medicininės įrangos apkrovimo apimtį ir įvertinti šios įrangos naudojimo efektyvumą bei sudaryti sąlygas priimti įrangos naudojimo efektyvumą didinančius sprendimus;
- siekiant efektyvumo įvairiose srityse (racionalus žmoniškųjų išteklių valdymas ir kt.) didinti paslaugų kokybę nepriklausomai nuo pacientų gyvenamosios vietos.

1.8. Lietuvos mokslo ir verslo sričių bendradarbiavimo efektyvumo bei finansavimo galimybių koordinavimo vertinimas

Užsakovas: LR ūkio ministerija

Vertinimą atliko: VŠĮ Viešosios politikos ir vadybos institutas ir asociacija „Žinių ekonomikos forumas“, 2011 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis, metodai

Tikslas: išnagrinėti ir įvertinti ES struktūrinių fondų ir valstybės biudžeto lėšų, skirtų viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimo inovacijų ir mokslinių tyrimų bei technologinės plėtros (toliau – MTTP) skatinimui, poveikį ir įtaką šalies inovacijų politikos įgyvendinimui, jų panaudojimo efektyvumą (kaštų atžvilgiu), koordinavimo su kitais finansavimo šaltiniais veiksmingumą bei institucinės MTTP ir inovacijų finansavimo ir skatinimo sistemos tinkamumą, kompetenciją, veiklos efektyvumą ir verslo poreikių atitikimą, pateikiant rekomendacijas, kaip didinti šio bendradarbiavimo efektyvumą bei tobulinti MTTP ir inovacijų finansavimo ir skatinimo sistemą.

Uždaviniai:

- išnagrinėti, kokia apimtimi ES struktūrinių fondų ir valstybės biudžeto lėšos, skirtos bendradarbiavimui MTTP ir inovacijų srityse, prisideda įgyvendinant šalies inovacijų politikos tikslus, šių lėšų panaudojimo efektyvumą, koordinavimo su kitais finansavimo šaltiniais veiksmingumą, rezultatyvumą, nuoseklumą;
- įvertinti MTTP ir inovacijų paramos infrastruktūros efektyvumą, tęstinumą, gyvybingumą (tvarumą), investicijų į infrastruktūrą efektyvumą, galimas verslo pritraukimo į slėnius, parkus kliūtis, pateikti rekomendacijas dėl optimalių jų valdymo, veiklos organizavimo, bendradarbiavimo būdų, vaidmenų slėniuose ir santykių su kitais slėnių dalyviais, naujų verslo pritraukimo formų;
- įvertinti esamos institucinės MTTP ir inovacijų finansavimo ir skatinimo sistemos tinkamumą, kompetenciją, veiklos efektyvumą ir verslo poreikių atitikimą, pateikti rekomendacijas dėl sistemos tobulinimo. Pateikti rekomendacijas dėl galimos Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūroje (toliau – MITA) vietos ES struktūrinių fondų paramos administravimo sistemoje, nustatyti galimus ryšius su kitomis MTTP ir inovacijų politiką formuojančiomis ir įgyvendinančiomis institucijomis.
- įvertinti 2007–2013 m. laikotarpio ES struktūrinių fondų ir valstybės biudžeto lėšomis finansuojamų priemonių, skirtų MTTP ir inovacijų skatinimui, pakankamumą ir tinkamumą, esant skirtingoms ekonomikos būklėms (nuosmukio, pakilimo), šalyje, atitikimą verslo poreikiams, ir, atsižvelgiant į išvadas, pateikti rekomendacijas dėl galimų naujų priemonių ir kitų efektyvesnių finansavimo mechanizmų.

Apimtis: analizuojama ES struktūrinės paramos ir valstybės biudžeto lėšomis finansuojamų Ūkio ministerijos kompetencijai priklausančių inovacijų ir mokslinių tyrimų bei technologinės plėtros paramos priemonių sistema, skirta viešojo ir privataus sektorių ir jų bendradarbiavimo MTTP ir inovacijų srityse skatinimui bei tam reikalingos infrastruktūros kūrimo ir (ar) plėtros, panaudojimo efektyvumas, koordinavimas su kitais finansavimo šaltiniais, veiksmingumas, įtaka šalies inovacijų politikos įgyvendinimui.

Naudoti metodai: įvairių metodų arba mišrusis vertinimo būdas, apimantis šiuos pagrindinius kokybinius ir kiekybinius duomenų rinkimo ir analizės metodus: apklausas ir jų duomenų analizę, giluminius interviu; atvejo studijas; statistinių duomenų, rodiklių ir kitos priežiūros informacijos bei išlaidų kategorijų ir finansinių duomenų analizę; antrinių šaltinių analizę; taikyti duomenų analizės metodus: loginis modelis ir intervencijos priežastinės grandinės rekonstravimas, socialinių tinklų analizė su „UCINet“ programa, palyginamoji analizė.

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

- Nustatyta, kad Lietuvos inovacijų politikos uždaviniai atitinka ES inovacijų politikos kaitos tendencijas, tačiau kai kurie uždaviniai Lietuvoje ne tokie akivaizdūs arba jiems įgyvendinti nėra skiriama kritinė lėšų masė.
- Ūkio ministerijos intervencijos MTTP ir inovacijų skatinimo srityje turės esminės teigiamos įtakos MTTP ir inovacijų politikos įgyvendinimui. Didžiausia tikėtina priemonių įtaka skatinant indėlio ir produkto papildomumą – pritraukiant naujas privačias investicijas į MTTP ir inovacijų projektus, kuriant ir tobulinant naujus produktus bei paslaugas.

- Dauguma priemonių pasieks joms keliamus kiekybinius ir kokybinius tikslus. ES struktūrinių fondų lėšomis finansuojamų priemonių kiekybiniai tikslai daugeliu atveju bus viršyti.
- Nustatyta, kad išlikus dabartinėms tendencijoms didžiausią įtaką priemonės turės informacinių ir ryšių technologijų, biotechnologijų, ateities energetikos ir elektrinės bei optinės įrangos sektorių plėtrai.
- Inovacijų paramos paslaugos yra nepakankamos kokybės, dubliuojasi, yra perteklinės ir nelanksčios, nėra susitelkiama į tikslinį naudos gavėją, trūksta veiklos tęstinumo.
- Nors verslui ištraukti į mokslo ir (ar) technologijų parkų bei slėnių veiklas sudarytos patenkinamos sąlygos, esama ir kliūčių: daugumai verslo įmonių trūksta informacijos veiklas ir teikiamą naudą verslui; MTTP ir slėnių teikiamos paslaugos neatitinka verslo poreikių; slėniai orientuojasi tik į mokslo interesų tenkinimą.
- Dabartinė MTTP ir inovacijų politikos įgyvendinimo institucinė sąranga turi keletą trūkumų: fragmentiškumas; 2) įgyvendinančiosios agentūros nėra pakankamai pasirengusios efektyviai ir tinkamai teikti visas priskirtas paslaugas bei vykdyti funkcijas.
- Bendradarbiavimo mastas yra palyginti mažas, tačiau vertinimo rezultatai rodo, kad įgyvendinami projektai skatina partnerystės tęstinumą. Tad įgyvendinamos priemonės, tikėtina, paskatins ilgalaikius ryšius.
- Šiuo metu taikomų priemonių tarpusavio papildomumas yra aukštas – priemonės nedubliuoja, o papildo viena kitą nacionalinėje inovacijų sistemoje (makrolygmeniu) ir inovacijų kūrimo ir komercinimo cikle (mikrolygmeniu).
- Remiantis visais vertinimo duomenimis, nustatyta, kad vertintų priemonių Ūkio ministerijos atsakomybės srityje tęstinis tinkamumas yra aukštas. Apklausa nustatyta, kad visos vertinamos priemonės įvertintos aukščiau negu vidutiniškai, tačiau visų priemonių projektų vykdytojai susiduria su didesniais ar mažesniais administracinio pobūdžio trūkumais.
- Vertinimo rezultatai atskleidė, kad dabartiniame inovacijų sistemos plėtros etape finansinės priemonės, kuriomis siekiama paskatinti įmones ir mokslo ir studijų institucijas (MSI) bendradarbiauti, prisideda prie vieno iš svarbiausių bendradarbiavimo kliuvinių mažinimo – kuria finansines paskatas bendradarbiauti ir skleidžia informaciją apie bendradarbiavimo naudą ir galimybes

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

Pateiktos 45 vertinimo rekomendacijos, kurios sugrupuotos į 9 pagrindines grupes:

- Naujuoju 2014–2020 m. laikotarpiu visas ar didesnę dalį MTTP versle ir inovacijų finansinių priemonių sutelkti MITA, aiškiai nustatant jos atsakomybę ir funkcijas 2014–2020 m. ES struktūrinės paramos administravimo sistemoje.
  - Stiprinti pagalbos politikos formavimui funkciją ir strategines kompetencijas inovacijų politikos cikle.
  - Didelę dalį paramos, numatytos MTTP ir inovacijoms skatinti 2014–2020 m. laikotarpiu, skirti inovacinių klasterių prioritetinėse („proveržio“) srityse plėtoti.
  - Nauju laikotarpiu gana didelę paramos dalį skirti naujų ir besikuriančių inovatyvių įmonių skatinimui ir jų veiklos rėmimui pirmaisiais veiklos metais.
  - 2014–2020 m. laikotarpiu gana didelė paramos dalis turėtų būti skiriama technologinių inovacijų paslaugų teikimui, ypač inovacinių produktų ir paslaugų eksperimentinei, technologinei plėtrai po MTTP fazės, t. y. jų testavimo, komercinimo ir pan. veikloms.
  - Siekiant kurti naujas inovacijų rinkas, naujuoju laikotarpiu reikėtų užtikrinti inovacijų pasiūlos ir paklausos pusiausvyrą, prioritetinėse „proveržio“ srityse taikant inovacijų paklausos kūrimo priemones.
  - Norint padidinti MTTP ir inovacijų skatinimo priemonių efektyvumą, būtina supaprastinti naujojo laikotarpio priemonių projektų administravimo taisykles MTTP ir inovacijų projektams, sumažinti jų administravimo kaštus tiek administruojančiai institucijai, tiek projektų vykdytojams ir pakeisti požiūrį į pareiškėjų ir projektų vykdytojų konsultavimą.
  - Siekiant didinti mokslo ir verslo bendradarbiavimo efektyvumą būtina šalinti sisteminius bendradarbiavimo kliuvinius.
  - Didinti MTTP ir inovacijų paramos infrastruktūros efektyvumą ir aktualumą verslo poreikiams.
- Šių rekomendacijų įgyvendinimas prisidės prie geresnio 2014–2020 m. investicijų programavimo ir efektyvesnio ES struktūrinės paramos panaudojimo MTTP ir inovacijų srityje.

1.9. Ūkio ministerijos kompetencijai priskirtų bendrai finansuojamų iš ES struktūrinių fondų lėšų ekonomikos sektorių būklės pokyčių vertinimas

Užsakovas: LR ūkio ministerija

Vertinimą atliko: UAB „BGI Consulting“, 2011 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis, metodai

Tikslas: sukurti Ūkio ministerijos kompetencijai priskirtiems ūkio sektoriams, bendrai finansuojamiems ES struktūrinės paramos lėšomis, informatyvią ir efektyvią sektoriaus būklės ir pokyčių stebėjimo ir vertinimo sistemą, kuri leistų tinkamai planuoti sektoriaus plėtrą ir viešąją intervenciją, maksimaliai efektyviai naudoti ES lėšas ir tinkamai reaguoti į globalius ekonominius pokyčius arba siūlomas iniciatyvas.

Uždaviniai:

- Išnagrinėti Lietuvoje naudojamus Ūkio ministerijos kompetencijai priskirtų ir ES struktūrinės paramos lėšomis bendrai finansuojamų (turizmas, verslas, verslo aplinka, moksliniai tyrimai ir technologinė plėtra, energetika) ekonomikos sričių būklės stebėsenos rodiklius ir duomenis, įvertinti šių rodiklių informatyvumą ir tinkamumą, duomenų rinkimo būdus ir duomenų patikimumą. Išnagrinėti ES ir kitose ES šalyse naudojamus nurodytų sričių rodiklius bei duomenis. Įvertinti galimybes stebėti naujus – informatyvesnius nacionalinius ir / ar sektorinius rodiklius bei jų rinkimo būdus ir naudoti juos 2 uždavinyje nurodytoje Ekonominės situacijos vertinimo sistemoje ir ekonometriniame modelyje.

- Sukurti Ūkio ministerijos kompetencijai priskirtiems ir ES struktūrinės paramos lėšomis bendrai finansuojamiems sektoriams informatyvią, efektyvią, nuolat atnaujinamą socialinės ir ekonominės situacijos stebėjimo ir vertinimo bei pokyčių ir tendencijų prognozavimo sistemą (toliau – Ekonominės situacijos vertinimo sistema). Pasiūlyti Ūkio ministerijai ekonometrinių modelių, naudojančių minėtų rodiklių sistemą, kuriuo būtų galima modeliuoti sektorių ir jų subsektorių vystymąsi.

- Panaudojant naują sukurtą rodiklių sistemą įvertinti Ūkio ministerijos kompetencijai priskirtų ir ES struktūrinės paramos lėšomis bendrai finansuojamų priemonių aktualumą bei atitiktį pasikeitusiai socialinei-ekonominėi situacijai, pasiūlyti priemonių pakeitimus ar naujas priemones, naudojant Ekonominės situacijos vertinimo sistemą ir ekonometrinių modelių.

Apimtis: vertinama Ūkio ministerijos administruojamos ES struktūrinės paramos lėšomis 2007–2013 m. laikotarpiu pagal EAVP ir SSVP finansuojamos priemonės.

Naudoti metodai: ekonometrinis makro modelis HERLIT-16, pirminių ir antrinių šaltinių analizė, lyginamoji analizė, ekspertų grupės metodas, statistinė analizė, atvejo studijos.

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

Vertinimą sudaro 3 pagrindinės komponentės – stebėsenos sistemos sukūrimas, makroekonominio modelio HERLIT-16 viešosios politikos intervencijos vertinimui parengimas bei 2007-2013 m. Ūkio ministerijos kompetencijai priskirtų bendrai finansuojamų iš ES struktūrinių fondų lėšų priemonių tarpinio vertinimo atlikimas.

Stebėsenos sistemos rodikliai skirstomi į dvi pagrindines grupes, kurias sudaro ekonomikos ir specifiniai sektoriai rodikliai (Ūkio ministerijos kompetencijai priskirtų ir ES struktūrinės paramos lėšomis bendrai finansuojamų ekonomikos sričių (turizmas, verslas ir verslo aplinka, moksliniai tyrimai ir technologinė plėtra, energetika) būklės stebėsenos rodikliai).

Ekonominės situacijos ir viešosios politikos intervencijų vertinimui parengtas **makroekonominis modelis HERLIT-16**. Modelio dizainas paremtas ekonomikos kartinėmis struktūrinėmis savybėmis. HERLIT-16 makroekonominiame modelyje Lietuvos ekonomika skirstoma į šešiolika sektorių, kurie siejasi su Ūkio ministerijos administruojamomis sritimis (MTTP, verslas ir verslo aplinka, turizmas ir energetika). Remiantis HERLIT-16 modeliu ir dabartinėmis įžvalgomis dėl pasaulio ekonomikos atsigavimo, nustatyta:

- Lietuvos bendrojo vidaus produkto augimo tempas 2011 m. sudarys apie 2,5 proc., o laikotarpiu iki 2020 m. – tarp 3,5 ir 5 proc. kasmet;

- MTTP sektorius pasižymės panašia elgsena kaip ir kiti ne rinkos paslaugų sektoriai.

- nustatyta, kad turizmo sektorius pateko tarp labiausiai pastarosios pasaulio ekonomikos ir finansų krizės paveiktų ekonominių veiklų ir kad dalį investicijų nuo turizmo infrastruktūros reikėtų perkelti į kur kas mažiau kapitalo reikalaujančias priemones, nukreiptas į turizmo sektoriaus kokybinę plėtrą.
- Vertinimo rezultatai parodė, kad Ūkio ministerijos pasirinkimas dėl ES struktūrinės paramos panaudojimo, sprendžiant krizės padarinius, turėjo teigiamą, tačiau nežymų poveikį, lyginant su pirminiu ES paramos scenarijumi. Atliktos faktinio ir pirminio scenarijaus simuliacijos parodė, kad Ūkio ministerijos pastangos sušvelninti 2009 m. ir 2010 m. Lietuvos ekonomikos nuosmukio padarinius buvo sėkmingos.

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

Pateiktos vertinimo rekomendacijos 2007-2013 m. programavimo laikotarpio problemoms spręsti bei kryptys 2014-2020 m. programavimo laikotarpio: dėl alternatyvaus priemonių paketo, kuris būtų orientuotas į galimai iškiliančios antrosios finansų ir ekonomikos krizės pasekmes, parengimo; finansų inžinerijos priemonių paramos skyrimo sąlygų tobulinimo; MTTP srities, energetikos priemonių prioritetizavimo; MTTP priemonių koordinavimo mechanizmo; turizmo sektoriaus finansavimo.

1.10. Viešųjų pirkimų poveikio ES struktūrinės paramos panaudojimo efektyvumui vertinimas

Užsakovas: LR finansų ministerija

Vertinimą atliko: UAB „PricewaterhouseCoopers“, 2012 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis, metodai

Tikslas: – tobulinti ES struktūrinės paramos panaudojimą, įvertinant viešųjų pirkimų poveikį jos panaudojimo efektyvumui.

Uždaviniai:

- įvertinti Viešųjų pirkimų įstatyme (toliau tekste – VPI) ir poįstatyminiuose teisės aktuose nustatytų reikalavimų taikymo poveikį ES struktūrinės paramos lėšų panaudojimo efektyvumui;
- įvertinti viešųjų pirkimų procedūrų ir ES struktūrinės paramos administravimo procedūrų pakankumą bei suderinamumą;
- įvertinti VPI ir poįstatyminiuose teisės aktuose nustatytų reikalavimų suderinamumą su aktualiomis Lietuvos ir ES politikomis. Pateikti gerosios ir blogosios užsienio šalių praktikos atvejus.

Apimtis: Vertinimo objektas yra Lietuvos ir pasirinktų kelių ES valstybių prekių ir paslaugų viešieji pirkimai ir jų sistema, kai finansavimo šaltinis yra ES struktūrinės paramos lėšos. Vertinant taikyti tinkamumo, pakankamumo, suderinamumo, efektyvumo ir poveikio kriterijai. Paslaugų teikėjas, nagrinėdamas vertinimo uždaviniuose ir klausimuose nustatytą problematiką, išvadas ir rekomendacijas pagrindė pagal Žmogiškųjų išteklių plėtros, Ekonomikos augimo bei Sanglaudos skatinimo veiksmų programas įgyvendinamuose projektuose atliekamų viešųjų pirkimų analize.

Naudoti metodai: tikslinių grupių diskusijos (focus group), interviu ciklai, apklausos, statistinė analizė – ES ir kitų šaltinių lėšomis finansuojamų pirkimų elgsenos palyginimui ir ES lėšų poveikio rinkai įvertinimui, atvejo studijos, turinio analizė, užsienio šalių praktikos analizė.

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

Vertinime buvo išnagrinėti tokie aspektai ir pateiktos žemiau išvardintos išvados.

Reglamentavimas:

- Šiuo metu galiojantis VPI iš esmės tinkamai reguliuoja viešųjų pirkimų teisinius santykius, tačiau atliktų pakeitimų gausa turėjo didelės įtakos įstatymo sudėtingumui. Šiuo metu galiojantis VPI suteikia lankstumo galimybes, tačiau jis yra pakankamai sudėtingas, kad praktikoje būtų išnaudojamos įstatymu nustatytos galimybės.
- VPI ir poįstatyminiai teisės aktai atitinka aktualias ES politikas – integruotos inovatyviųjų pirkimų vykdymo galimybės (neprastesnė negu taisyklės taikomos kitose ES valstybėse narėse), darnios plėtros ir aplinkos apsaugos principai.
- Lyginant su kitose ES valstybėse narėse teikiamais pavyzdiniais metodiniais dokumentais, Viešųjų pirkimų tarnybos (toliau – VPT) teikiamos informacijos spektras yra platus ir pakankamas.
- Teisminių ginčų pasireiškimas pirkimo procedūros metu vienas esminių procedūros trukmę apsprendžiančių veiksnių. 2011 m. birželio mėn. buvo priimti Civilinio proceso kodekso (CPK) pakeitimai numato, kad viešųjų pirkimų bylos turi būti išnagrinėtos per 6 d. Atsižvelgiant į didelį teismų užimtumą, lieka nemaža tikimybė, kad viešųjų pirkimų bylos nebus išnagrinėjamos per nustatytą terminą. Todėl siūloma pokyčius inicijuoti palaipsniui, visų pirma įvertinus CPK pakeitimų pokyčius viešųjų pirkimų bylų nagrinėjimo trukmei.

Praktinis taikymas:

- ES fondų lėšų įtaka trukmei. Tendencija – ES fondų lėšomis finansuoti pirkimai trunka ilgiau nei ne ES lėšomis finansuojami pirkimai dėl ES lėšomis finansuotų pirkimų specifikos: vidutiniškai didesnės vertės, didesnė tarptautinių pirkimų dalis, dažniau sulaukiama ieškinių, pretenzijų, dažniau taikomas ekonominio naudingumo kriterijus, daugiau didesnės vertės darbų pirkimų, kurių trukmė yra ilgesnė, kt.
- ES administravimo sistema: griežtesnės kontrolės procedūros, užtrunka dokumentų suderinimas su agentūra, kreipimaisi į VPT ilgina bendrą procedūrų trukmę.
- Pagrindiniai veiksniai, apsprendžiantys pirkimo procedūros trukmę, yra pirkimo *procedūros rūšis* (tarptautinis / supaprastintas) bei *teisminių ginčų pasireiškimas* pirkimo procedūros metu. Atitinkamai pasiūlymai orientuoti į lankstumo didinimą plačiau taikant supaprastintų pirkimų rūšį ir optimizuojant ginčų nagrinėjimo procesą.

- Kai kuriose ES šalyse supaprastintų pirkimų reguliavimas yra liberalesnis.
- Lyginant institucijų baimę suklysti su motyvacija pasiekti gerą galutinį rezultatą, matoma tendencija, kad dominuoja pirmasis veiksnys. Bendra tendencija – dominuoja mažiausios kainos kriterijus.
- Perkančioji organizacija (toliau – PO) susiduria su nepakankamos išgytų objektų kokybės problema (prielaidos: mažiausios kainos kriterijaus dominavimas, „saugesni“ pirkimo būdai, orientacija į procedūrą vs. galutinį rezultatą, tinkamo pirkimo planavimo ir dokumentų parengimo užtikrinimas, kt.)
- Dažniausi pirkimo būdai: atviras konkursas, supaprastintas atviras konkursas, apklausa. ES paramos kontekste įgyvendinama eilė sudėtingų infrastruktūrinių projektų, kurie teoriškai turėtų skatinti lankstesnių ir todėl sudėtingiems pirkimams labiau tinkamų būdų taikymą.

Viešųjų pirkimų kontrolės sistema

- Viešųjų pirkimų kontrolės sistemą sudaro keletas lygmenų (VPT, įgyvendinančiosios institucijos, LR valstybės kontrolė). Atsižvelgiant į nurodytą institucijų, dalyvaujančių viešųjų pirkimų procedūrose ir ES paramos administravimo procedūrose, kompetencijas ir funkcijas, teoriškai jos yra suderintos, nes jų atliekami veiksmai nukreipti į kokybiškai skirtingus objektus. Tačiau minėtų institucijų atliekami veiksmai persidengia, o jų vykdomos funkcijos ne visada įgyvendinamos efektyviai.
- Keli kontrolės lygmenys sistemoje nėra blogai, nes kiekvienas kontrolės lygis tikrina skirtingus aspektus ir kontroliuoja kito lygmens kontrolių efektyvumą. Problema – kontroliuojančios institucijos skirtingai vertina viešųjų pirkimų taikymo praktiką (unifikuoto aiškinimo trūkumas). Be to, pastebima, kad dauguma viešuosius pirkimus kontroliuojančių institucijų vertina procedūrų atitikties užtikrinimą (pirkimo teisėtumą).
- Reglamentuojančiuose dokumentuose nėra iki galo aiškiai nurodyta įgyvendinančiųjų institucijų pareiga kreiptis išvados į VPT. Kreipimaisi į VPT ilgina kontrolės procedūrų trukmę, todėl siūloma aiškiau apibrėžti kreipimusi atvejus.

Viešųjų pirkimų kontrolės procedūros įgyvendinančiose institucijose:

- Įgyvendinančiųjų institucijų taikomi patikrų atrankos principai, proceso žingsniai, patikrų klausimai, tikrinami dokumentai labai skiriasi. Tiek įgyvendinančiųjų institucijų sistemos mastu, tiek bendrai viešųjų pirkimų kontrolę vykdančių institucijų mastu nėra suderinti „kritiniai patikros taškai“, kurie leistų optimizuoti kontrolės efektyvumą
- Nešnaudojamos galimybės visos sistemos mastu taikyti rizika grįstą požiūrį ir mažinti kontrolės kaštus.

Gebėjimai:

- PO gebėjimai skirtingi. Pastebima mažesniųjų, mažiau patyrusių PO išteklių ir patirties trūkumo problema viešųjų pirkimų srityje.
- Viena iš įgyvendinančiųjų institucijų projektų vadovų, kurie tikrina projektų viešuosius pirkimus, kompetencijų problemų – platus jų funkcijų spektras, reikalaujantis tiek vadybinių, tiek teisinių, tiek kartais inžinerinių, technologinių kompetencijų.

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

Atsižvelgiant į aukščiau pateiktas išvadas siūlomos tobulinimo kryptys:

- Teisinis reglamentavimas – pirkimo procedūrų supaprastinimas, lankstumo didinimas ir paspartinimas plačiau išnaudojant supaprastintus pirkimus (didinti mažos vertės pirkimų ribą – šiuo metu VPI nustatyta 10 000 Lt riba; pasiūlymai dėl pirkimų vertės skaičiavimo metodikos).
- Ginčų nagrinėjimo paspartinimo sprendimai (inicijuoti palaipsniui, visų pirma įvertinus CPK pakeitimų pokyčius viešųjų pirkimų bylų nagrinėjimo trukmei, tarp pasiūlymų pirkimo sutarties atidėjimo termino ir galimybės ginčyti PO sprendimus sudaryti pirkimo sutartis panaikinimas tam tikrais nurodytais atvejais, numatant tiekėjams tik galimybę reikalauti nuostolių atlyginimo; nepriklausomos ikiteisminio viešųjų pirkimų ginčų nagrinėjimo institucijos įsteigimas).
- Įvairesnių pirkimo būdų ir ekonominio naudingumo kriterijaus taikymo praktikos skatinimas (parengtos metodinės priemonės PO, gerosios praktikos pavyzdžiai, praktikos skatinimas).
- Viešųjų pirkimų reglamentavimo ir kontrolės praktikų unifikavimo viešuosius pirkimus kontroliuojančiose institucijose iniciatyvos (viešųjų pirkimų „kontrolės taškų“ suderinimas įgyvendinančiose institucijose, metodinio vadovavimo stiprinimas, patikrų lapų verifikavimas).
- Rizikos valdymu grįstą kontrolių aktyvesnis taikymas optimizuojant viešųjų pirkimų kontrolės kaštus (visoms institucijoms susitarti dėl rizikos valdymu grįsto modelio taikymo priimtimumo; sutarus dėl rizika grįsto kontrolės sistemos modelio, taikyti jį visa apimtimi (ne tik mažos vertės pirkimams)).

- Specializacijos didinimas vykdant viešuosius pirkimus sprendžiant PO gebėjimų problemą (CPO katalogo plėtimas, viešųjų pirkimų centralizavimas žinybiniu lygmeniu).

- Viešųjų pirkimų sistemos orientacija į galutinį viešojo pirkimo rezultatą (didinant PO motyvaciją įsigyti tinkamą galutinį rezultatą; mažinti PO baimę pažeisti viešųjų pirkimų reikalavimus).

Vertinimo rezultatai buvo pristatyti ir aptarti ne tik su ES struktūrinės paramos administruojančiomis institucijomis, bet ir viešųjų pirkimų politiką formuojančiomis bei įgyvendinančiomis institucijomis, projektų vykdytojais, kitomis suinteresuotomis institucijomis. Šio vertinimo rekomendacijų įgyvendinimas leis ne tik efektyviau administruoti ES struktūrinės paramos lėšas, geriau suderinant ES struktūrinės paramos administravimo procedūras su viešųjų pirkimų procedūromis, bet ir prisidės prie viešųjų pirkimų politikos tobulinimo.

1.11. Jaunimo verslumą skatinančių priemonių vertinimas

Užsakovas: Lietuvos Respublikos finansų ministerija

Vertinimą atliko: UAB „PricewaterhouseCoopers“ kartu su VŠĮ „Verslo iniciatyva“, 2012 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis, metodai

Tikslas: tobulinti ES struktūrinės paramos panaudojimo efektyvumą, skatinant jaunimo verslumą.

Uždaviniai:

- nustatyti tęstinį jaunimo verslumo skatinimo priemonių tinkamumą besikeičiant socialinei ir ekonominei situacijai, teisės aktams;
- įvertinti jaunimo verslumo skatinimo priemonių įgyvendinimo efektyvumą, rezultatyvumą ir naudingumą.

Apimtis: veiksmų programų priemonės.

Naudoti metodai: tikslinių grupių diskusijos, interviu, turinio analizė, atvejų analizė, statistinė analizė.

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

- Nustatyta, kad jaunimo verslumas patenka į dviejų valstybės intervencijos sričių – jaunimo politikos ir verslumo politikos – sankirtą. Šiuo metu parengti strateginiai dokumentai minėtose srityse nėra tinkamai suderinti aiškiai nustatant jaunimo verslumo ugdymo ir skatinimo prioritetus ir tikslus. Formaliai atsakinga institucija (SADM) neturi praktinių įrankių daryti įtaką kitiems sistemos dalyviams. Dėl to esama lyderystės ir sistemingo planavimo trūkumo.
- Nėra tinkamai įgyvendinama jaunimo verslumo ugdymo ir skatinimo sistemos stebėseną ir operatyvinis koordinavimas. Formaliai atsakingos institucijos (planavimo lygmeniu – SADM, įgyvendinimo lygmeniu – JRD) neturi pakankamai išteklių atlikti joms pavestą stebėsenos funkciją, todėl vykdomos stebėsenos rezultatai nėra išsamūs ir nepasiekia kitų sistemoje veikiančių institucijų.
- Priemonių ir projektų tikslai ir rodikliai dažnai yra nustatyti nevertinant jų pasiekimo efektyvumo, t. y. nevertinami rodiklio pasiekimo kaštai.
- Esamos priemonės apima visą jaunimo verslumo ugdymo ir skatinimo ciklą, jos nėra pakankamai pritaikytos atskirų specifinių grupių poreikiams. Nustatyta gerosios praktikos projektų, finansuojamų ne ES SF lėšomis, pavyzdžių tiek Lietuvoje, tiek užsienio šalyse, kurie galėtų būti įtraukiami į ES SF finansuojamas priemones.

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

Vertinimo rezultatai prisidės prie efektyvesnio ES struktūrinės paramos panaudojimo jaunimo verslumo skatinimo srityje. Įgyvendinus pasiūlytas rekomendacijas laukiamas rezultatas:

- tobulinant jaunimo verslumo ugdymo ir skatinimo sistemos administravimą bus optimaliau paskirstytos atsakomybės tarp institucijų, atsižvelgiant į jų išteklius ir praktines galimybes užtikrinti atsakomybių vykdymą;
- planuojant 2014–2020 m. programavimo laikotarpio veiksmų programas ir pasirenkant efektyviausias ir didžiausią naudą kuriančias jaunimo verslumą skatinančias priemones: bus tiksliau atsižvelgiama į specifinius tikslinės jaunimo grupės poreikius, bus pasinaudojama gerąja praktika bei atsižvelgiama į esamų priemonių tobulintinas sritis;
- nustatant kokybiškesnius ir tarpusavyje susietus priemonių atrankos ir stebėsenos rodiklius, kurie prisidės prie efektyvesnio priemonių įgyvendinimo ir kartu padės vykdyti centralizuotą jaunimo verslumo ugdymo ir skatinimo sistemos stebėseną;
- gerinant jaunimo verslumą skatinančių priemonių suderinamumą ir tęstinumą – tinkamai informuojant galutinius naudos gavėjus apie jaunimo verslumo skatinančių priemonių pasirinkimą ir prieinamumą leis tinkamai nukreipti priemonių dalyvius į kitas naujus poreikius atitinkančias priemones.

1.12. ES struktūrinės paramos poveikio vietinei ir urbanistinei plėtrai vertinimas

Užsakovas: Finansų ministerija

Vertinimą atliko: UAB "BGI–Consulting", 2013 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis

Tikslas: tobulinti ES struktūrinės paramos panaudojimą, įvertinant 2007–2013 m. veiksmų programų poveikį miestų ir miestelių plėtrai ir tinkamai pasirengti 2014–2020 m. programavimo periodui.

Uždaviniai:

- įvertinti 2007–2013 m. veiksmų programų paramos mastą ir efektyvumą Lietuvos miestuose ir miesteliuose.
- įvertinti 2007–2013 m. veiksmų programų paramos poveikį miestų ir miestelių socialinei ir ekonominei plėtrai.
- įvertinti galimybes įgyvendinti integruotuosius tvarios miestų plėtros veiksmus bei poreikį juos įtraukti į 2014–2020 m. planavimo dokumentus.
- „Bendruomenės inicijuoto vietos plėtros“ principo taikymo alternatyvos ir poreikis jas integruoti į naujo 2014–2020 m. programavimo laikotarpio planavimo dokumentus.

Apimtis: Vertinimo objektas yra 2007–2013 m. veiksmų programų priemonės, kurios turi poveikį miestų ir miestelių plėtrai (vertintojai identifikavo 35 tokias priemones).

Naudoti metodai: gyvenimo kokybės modelis, apimantis gyvenamąją aplinką charakterizuojančių socialinių, ekonominių, aplinkosauginių rodiklių visumą, statistinė ir lyginamoji analizė, ekspertų diskusijos, apklausos, makroekonominis modeliavimas, atvejo studijos, integruojančios sąnaudų – naudos analizę.

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

Buvo įvertintos 35 Žmoniškųjų išteklių plėtros, Ekonomikos augimo bei Sanglaudos skatinimo veiksmų programų priemonių investicijos, kurios turi poveikį miestų ir miestelių plėtrai; analizė atlikta 51 gyvenamosios vietovės pagrindu (didieji miestai, regioniniai augimo centrai, probleminių teritorijų miestai, kiti miestai ir miesteliai).

Vertinime nustatyta, kad:

- bendrai šalies mastu būdingas vidutinis ir mažesnis nei vidutinis investicijų tinkamumas, t.y. planuojant projektus nepakankamai atsižvelgiama į bendrą gyvenamosios vietovės būklę;
- investicijos pagal 2007–2013 m. veiksmų programas turėtų gana pastebimai pagerinti nestacionarių socialinių paslaugų infrastruktūros pasiūlą miestų ir miestelių gyventojams, didžiausias ES struktūrinės paramos poveikis švietimo paslaugų infrastruktūros pokyčiams fiksuojamas vidutiniuose ir mažesniuose miestuose, nepatenkančiuose į tikslines regioninės plėtros teritorijas (problemines teritorijas ar regioninius augimo centrus);
- planuojant ir įgyvendinant 2007–2013 m. struktūrinės paramos investicijas, šalies miestai ir miesteliai orientavosi į infrastruktūrinės investicijas, kurios buvo skirtos įvairių sričių (susisiekimo, komunalinių, socialinių, švietimo paslaugų) gerinimui;
- 2011 m. ir 2012 m. šalies BVP buvo apie 2,3 proc. didesnis nei būtų buvęs nesant investicijų, finansuojamų 2007–2013 metų ES struktūrinės paramos lėšomis, vėlesniais metais išlieka ilgalaikis šių investicijų poveikis, dėl kurio papildomai kasmet bus sukuriama 0,65 proc. BVP.

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

Vertinimo ataskaitoje pateikta 16 rekomendacijų, skirtų nustatytoms problemoms spręsti.

Apibendrinus rekomenduojama skatinti investicijų į miestus ir miestelius kompleksškumą, naudoti naujus Europos Komisijos siūlomus integruotai tvariai miestų plėtrai skirtus instrumentus, planuojant ir įgyvendinant 2014–2020 m. plėtros programas ir projektus, plačiau remtis vietos lygmens bendruomeniniais resursais, 2014–2020 m. ES struktūrinės paramos įgyvendinimui išnaudoti esamus administracinius resursus.

1.13. ES struktūrinės paramos poveikis horizontalaus prioriteto „Lyčių lygybė ir nediskriminavimas“ įgyvendinimui

Užsakovas: Finansų ministerija

Vertinimą atliko: UAB „PPMI Group“ ir VšĮ „Viešosios politikos ir vadybos institutas“, 2014 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis

Tikslas: gerinti lyčių lygybės ir nediskriminavimo prioriteto įgyvendinimą, įvertinant 2007-2013 m. veiksmų programų poveikį lyčių lygybei ir gauti rekomendacijas dėl tolesnių priemonių, gerinančių šio prioriteto įgyvendinimo rezultatus ir stebėseną 2014-2020 m.

Uždaviniai:

- įvertinti tęstinį lyčių lygybės ir nediskriminavimo prioriteto tinkamumą besikeičiant socialinei ir ekonominei situacijai, teisės aktams (tęstinis tinkamumas, suderinamumas);
- įvertinti Lietuvos 2007-2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo strategijoje ir veiksmų programose numatytų lyčių lygybės ir nediskriminavimo prioriteto tikslų įgyvendinimą (rezultatyvumas, poveikis);
- įvertinti, kaip į ES struktūrinių fondų administravimo sistemą integruoti lyčių lygybės ir nediskriminavimo prioriteto reikalavimai (pakankamumas, tinkamumas, efektyvumas).

Apimtis: Vertinimo objektas yra 2007–2013 m. veiksmų programų priemonės, kurios turi poveikį lyčių lygybės ir nediskriminavimo prioriteto įgyvendinimui.

Naudoti metodai: pirminių ir antrinių šaltinių analizė, statistinė lyginamoji analizė, interviu, atvejo studijos ir tarptautinė ekspertų panelė.

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

Vertinime nustatyta, kad:

- nepaisant pastangų geriau integruoti lyčių lygybės ir nediskriminavimo prioritetą į ES struktūrinės paramos administravimo sistemą, 2007-2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo laikotarpiu įgyvendintų veiksmų tinkamumas, pakankamumas bei rezultatyvumas buvo ribotas; atskiros priemonės ir projektai buvo naudingi nepalankioje padėtyje esančioms grupėms, dėl sistemingai atliekamos poreikių analizės stokos negalima teigti, kad ES parama buvo tinkamai nukreipta lyčių lygybei skatinti ir diskriminacijai naikinti; nebuvo išnaudotos galimybės integruoti lyčių lygybę ir nediskriminavimą kiekviename veiksmų programų įgyvendinimo ciklo etape, visiškai neišnaudotos viešinimo galimybės.
- finansine prasme stambiausiose priemonėse (ypač EAVP) lyčių lygybės ir nediskriminavimo aspektas nebuvo integruotas, tad poveikis taip pat nepadarytas arba galėjo pasireikšti neigiamas poveikis nes, didėjant nepalankioje padėtyje esančioms grupėms neprieinamos infrastruktūros, produktų ir paslaugų apimtims, atskirtis gilėja.
- paramos poveikis lyčių lygybei ir nediskriminavimui buvo fragmentuotas ir netiesioginis, iš dalies dėl to, kad trūko nuoseklios intervencijų logikos ir strateginio požiūrio. Remiantis kaitos teorija ir turimais duomenimis, strateginio konteksto rodiklių pasikeitimas susijęs su ekonomikos ciklu, o ne ES parama. Išimtimi galima laikyti Darbo biržos priemones, kurių masiškumas buvo pakankamas, kad padarytų poveikį, ir konkrečiau savo tikslinę grupę nurodžiusius projektus. Diferencijuotose priemonėse, kuriose veiklos rėmėsi vykdytojų patirtimi ar išsamia poreikių analize, yra pagrindo manyti, kad poveikis bus tvarus – ypač poveikis infrastruktūrai ir institucijoms, o per tai netiesiogiai ir tikslinėms grupėms. Tačiau tose veiklose, kurios rėmėsi išimtinai tikslinių grupių kompetencijų kėlimu, poveikį sumažinti gali kadru kaita, kintanti ekonomikos situacija ir kiti išorės veiksniai, todėl būsimuoju laikotarpiu patartina daugiau investuoti į sisteminius pokyčius.
- geriausiai prie lyčių lygybės ir nediskriminavimo įgyvendinimo prisidėjo SADM administruojamos priemonės – jas planuojant ir atrenkant projektus pasitarnavo institucijos patirtis, rėmimasis akademiniais tyrimais ir savo srities išmanymas. Mažiausiai prisidėjo EAVP finansuotos priemonės, kuriose pritrūko aktualių tikslų iškėlimo, prioriteto „savininko“ ir kompetencijų visuose paramos įgyvendinimo lygmenyse.

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

Remiantis atlikta analize ir vertinimo išvadamis Finansų ministerijai ir kitoms institucijoms buvo pateiktos rekomendacijos dėl geresnio lyčių lygybės ir nediskriminavimo prioriteto integravimo į visas ES struktūrinių fondų investicijų sritis; ESF priemonių diferencijavimo pagal tikslines grupes ir veiklas; horizontalaus prioriteto geresnio integravimo į ERPF/SF intervencijas; metodinės pagalbos teikimo projektų vykdytojams; gerosios praktikos sklaidos ir viešinimo; Horizontaliųjų prioritetų įgyvendinimo darbo grupės veiklos organizavimo; reikalavimų projektams nustatymo; horizontalaus prioriteto stebėsenos tobulinimo. Šios rekomendacijos bus naudingos planuojant ir įgyvendinant 2014-2020 m. ES struktūrinių fondų ir investicijų veiksmų programos intervencijas bei užtikrinant tinkamą lyčių lygybės ir nediskriminavimo prioriteto integravimą į ES struktūrinių ir investicijų fondų administravimo sistemą.

2. Administravimo sistemos vertinimai

2.1. Sanglaudos skatinimo veikslių programos informavimo apie aplinką priemonių stebėsenos rodiklių skaičiavimo metodikos parengimas ir jų pradinės situacijos nustatymas

Užsakovas: Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija

Vertinimą atliko: VŠĮ Viešosios politikos ir vadybos institutas, 2010 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis, metodai

Tikslas: pagal analizės rezultatus parengti Sanglaudos skatinimo veikslių programos priede numatytų informavimo apie aplinką priemonių VP3-1.4-AM-08-V „Visuomenės informavimo apie aplinką sistemos sukūrimas ir plėtra“ ir VP3-1.4-AM-09-K „Visuomenės informavimo ir švietimo apie aplinką priemonių įgyvendinimas“ rezultato rodiklių skaičiavimo metodiką bei nustatyti jų pradinės reikšmės.

Uždaviniai:

- įvertinti šių priemonių įgyvendinimo stebėsenos rodiklių pradinę situaciją bei jų kiekybinę išraišką, atliekant kokybinį rodiklių efektyvumo ir rezultatyvumo tyrimą;
- parengti metodiką, kuria nustatoma šių priemonių įgyvendinimo rodiklių pradinė situacija bei jų pokyčiai.

Apimtis: Sanglaudos skatinimo veikslių programos priemonės.

Naudoti metodai: Antrinių šaltinių analizė, interviu.

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

- Atlikta paramos tikslų analizė, nustatyta, kokie pokyčiai turi būti fiksuojami stebėsenos rodikliais.
- Parengti ir pagrįsti (pagrindinių ir papildomų) rodiklių apibrėžimai. Remiantis tikslų apibrėžimu pasiūlyti paramos tikslus atitinkantys rodiklių apibrėžimai.
- Parengta rodiklių (pagrindinių ir papildomų) apskaičiavimo metodika. atlikta turimų duomenų analizė. Įvertinta ir aprašyta informavimo apie aplinką ir aplinkosaugos aktyvumo būklė Lietuvoje.
- Nustatyta rodiklių pradinė būklė ir siektinos reikšmės. Naudojant turimus duomenis apie informuotumo būklę Lietuvoje ir kitose ES šalyse nustatytas pradinis rodiklių lygis(2006 – 2009 m.) bei įvertintas pasirinktų siektinų reikšmių (iki 2015 m.) pagrįstumas.
- Turimi duomenys taip pat panaudoti siūlant būdus ir priemones, kaip pagerinti informavimo ir švietimo veiklų efektyvumą.

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

Tyrimo rezultatai padės vykdyti kokybiškesnę numatytų rodiklių stebėseną ir išvengti stebėsenos problemų, su kuriomis buvo susiduriama praeitu paramos įsisavinimo laikotarpiu, t. y. sunkiai planuojamų reikšmių bei sudėtingos rodiklių interpretacijos. Remiantis tyrimo metu atlikta analize pateiktos dvi išvadų ir rekomendacijų grupės. Pirmojoje dalyje pateikiamos išvados, kaip turėtų būti matuojami rezultato rodikliai, ir pateikiamos su tuo susijusios rekomendacijos, kaip vykdyti stebėsenos procesą. Antrojoje dalyje pateikiamos iš turimų duomenų kylančios išvados apie priemonių įgyvendinimą bei rekomendacijos, kaip būtų galima pasiekti geresnių rezultatų.

2.2. Sanglaudos skatinimo veiksmų programos (toliau – SSVP) 1 prioriteto 2 uždavinio įgyvendinimo rodiklio „Pritraukta privačių investicijų (mln. eurų)“ skaičiavimas

Užsakovas: Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija

Vertinimą atliko: UAB „Ekonominės konsultacijos ir tyrimai“, 2009 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis, metodai

Tikslas: nustatyti SSVP 1 prioriteto 2 uždavinio įgyvendinimo rodiklio „Pritraukta privačių investicijų (mln. eurų)“ pradinę situaciją, siekiant užtikrinti kokybišką veiksmų programos įgyvendinimo stebėseną.

Uždaviniai:

- sukurti Sanglaudos skatinimo veiksmų programos 1 prioriteto „Vietinė ir urbanistinė plėtra, kultūros paveldo ir gamtos išsaugojimas bei pritaikymas turizmo plėtrai“ 2 uždavinio įgyvendinimo rodiklio „Pritraukta privačių investicijų (mln. eurų)“ (toliau – Rodiklis) skaičiavimo metodiką (toliau – Metodika), kuri padės nustatyti Rodiklio pradinę situaciją bei vertinti Rodiklio pokyčius;
- vadovaujantis sukurta Metodika nustatyti Rodiklio pradinę situaciją (2006 m. pabaigoje);
- parengti Sanglaudos skatinimo veiksmų programos 1 prioriteto 2 uždavinio įgyvendinimo rodiklio „Pritraukta privačių investicijų (mln. eurų)“ vertinimo ataskaitą.

Apimtis: Sanglaudos skatinimo veiksmų programos priemonės.

Naudoti metodai: Antrinių šaltinių analizė, interviu.

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

- Įvertinta pradinė situacija – apskaičiuota privačių investicijų apimtis projektų įgyvendinimo vietovėse 2006 metais;
- Įvertinta pritrauktų privačių investicijų apimtis projektų įgyvendinimo vietovėse per vertinamąjį 2007-2015 m. laikotarpį.

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

Sukurta metodika leidžia apskaičiuoti privačių investicijų apimtį projekto įgyvendinimo vietovėse kiekvienais metais ir tokiu būdu stebėti Rodiklio pasiekimo lygį. Esant poreikiui, Metodika gali būti adaptuota pagal kitus bazinius metus ir kitą vertinamąjį laikotarpį. Rodiklio vertinimas turėtų būti atliekamas kiekvienais metais iki 2017 metų. Tyrimo metu bus surinkti duomenys apie pritrauktas privačias investicijas projektų įgyvendinimo vietovėse per 2007-2015 m. laikotarpį.

2.3. EAVP įgyvendinimo rodiklių transporto sektoriuje skaičiavimas

Užsakovas: Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerija

Vertinimą atliko: Vilniaus Gedimino technikos universiteto Transporto institutas, 2010 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis, metodai

Tikslas: nustatyti Lietuvos 2007–2013 m. Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategijos Ekonomikos augimo veiksmų programos (toliau – EAVP) 4-ojo prioriteto „Esminė ekonominė infrastruktūra“ veiklų grupės „Transporto tinklas“ 2 ir 3 uždavinių bei 5-ojo prioriteto „Transeuropinių transporto tinklų plėtra“ 4 uždavinio įgyvendinimo rodiklių pradinės situacijas bei jų kiekybines išraiškas.

Uždaviniai:

- parengti EAVP 4-ojo prioriteto „Esminė ekonominė infrastruktūra“ veiklų grupės „Transporto tinklas“ 2 ir 3 uždavinių bei 5-ojo prioriteto „Transeuropinių transporto tinklų plėtra“ 4 uždavinio įgyvendinimo rodiklių skaičiavimo metodikas, tinkamas rodiklių pokyčiams skaičiuoti ir vertinti;
- įvertinti visas Susisiekimo ministerijos administruojamų priemonių įgyvendinimo rodiklių pradinės situacijas ir planuojamas pasiekti rodiklių reikšmes 2015 m.

Apimtis: Ekonomikos augimo veiksmų programos priemonės.

Naudoti metodai: Antrinių šaltinių analizė, interviu.

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

- Sukurta EAVP įgyvendinimo rodiklių pradinių situacijų skaičiavimo metodika.
- Nustatyta EAVP įgyvendinimo rodiklių pradinė situacija (2006 m.), remiantis parengtomis metodikomis. Taip pat atliktas ir bandomasis tyrimas bei nustatytos kiekybinės rodiklių išraiškos (reikšmės) 2008 m.
- Įvertintos visų Susisiekimo ministerijos administruojamų priemonių EAVP rodiklių planuojamos pasiekti reikšmės iki 2015 m. Taip pat įvertinta ar sudarytos galimybės pasiekti visas Susisiekimo ministerijos administruojamų priemonių EAVP įgyvendinimo rodiklių planuojamas reikšmes iki 2015 m.

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

Vertinimo rezultatai ir rekomendacijos padės užtikrinti kokybišką EAVP įgyvendinimo stebėseną. Remiantis atlikta analize pateiktos pradinės rodiklių reikšmės, kurios iki tol nebuvo nustatytos, pateikti pasiūlymai dėl planuojamų pasiekti rodiklių reikšmių iki 2015 m.

2.4. Europos investicijų banko paskolos administravimo sistemos vertinimas

Užsakovas: Lietuvos Respublikos finansų ministerija

Vertinimą atliko: VŠĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“ kartu su VŠĮ „Viešosios politikos ir vadybos institutas, 2010 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis, metodai

Tikslas: siekti prisidėti prie tinkamo ir efektyvaus EIB nustatytų sąlygų integravimo į 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos administravimo sistemą.

Uždaviniai:

- įvertinti, ar su EIB paskolos lėšų priskyrimu projektams ir išmokų iš EIB gavimu susijusių sąlygų (tiek užtikrinant projektų bendrąjį finansavimą, tiek perskolinant paskolos lėšas) integravimas į 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos administravimo sistemą yra pakankamas;
- įvertinti EIB paskolos perskolinimo galimybes ir įtaką 2007–2013 m. laikotarpio ES struktūrinės paramos panaudojimo ir projektų įgyvendinimo efektyvumui;
- įvertinti, ar pakankamai išnaudojamos SFMIS galimybės administruojant EIB paskolą.

Apimtis: EIB paskolos administravimo sistema.

Naudoti metodai: Antrinių šaltinių analizė, interviu, apklausa, turinio analizė, ekspertų grupės pasitarimai, proceso analizė, rizikos analizė.

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

Atlikus EIB paskolos administravimo sistemos atitikties sutarties su EIB nuostatomis vertinimą, nustatyta, kad sutarties reikalavimai yra integruoti į 2007–2013 m. laikotarpio struktūrinių fondų lėšų administravimo sistemą: paskirtos atsakingos nacionalinės institucijos, apibrėžtos jų funkcijos ir atsakomybės, įvardintos finansavimą galinčios gauti įstaigos ir juridiniai asmenys (projektų vykdytojai), EIB paskolos lėšomis finansuojami projektai, aiškiai apibrėžtos netinkamos finansuoti EIB paskolos lėšomis projektų ir projektų komponentų kategorijos, SFMIS galimybės administruojant EIB paskolą išnaudojamos pakankamai efektyviai.

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

Remiantis atlikta analize pateiktos rekomendacijos dėl EIB paskolos administravimo sistemos optimizavimo, efektyvesnio EIB aplinkosauginių reikalavimų vykdymo, SFMIS funkcionalumo, susijusio su EIB paskolos administravimu, tobulinimo, bei įgyvendinančių institucijų darbuotojų kompetencijų kėlimo. Pasiūlytos rekomendacijos prisidės prie efektyvesnio EIB paskolos administravimo.

2.5. Regionų projektų planavimo ir įgyvendinimo sistemos efektyvumo vertinimas

Užsakovas: LR vidaus reikalų ministerija

Vertinimą atliko: UAB „BGI Consulting“, 2010 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis, metodai

Tikslas: – tobulinti regionų projektų planavimo ir įgyvendinimo sistemą, taikomą 2007 – 2013 metų ES struktūrinės paramos laikotarpiu.

Uždaviniai:

- įvertinti regionų projektų planavimą ir atranką reglamentuojančių teisės aktų ir procedūrų, taikomų 2007-2013 metų ES struktūrinės paramos laikotarpiu, tinkamumą ir efektyvumą;
- įvertinti administravimo sistemą, užtikrinančią regionų projektų planavimą ir atranką 2007-2013 metų ES struktūrinės paramos laikotarpiu;

Apimtis: Vertinimo objektas yra regionų projektų planavimą ir atranką reglamentuojantys teisės aktai ir procedūros, taikomos 2007-2013 metų ES struktūrinės paramos laikotarpiu.

Naudoti metodai: teisės aktų analizė, su vertinimo objektu susijusių studijų ir kitų tyrimų analizė, interviu, apklausa.

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

- Nustatyta, kad VRM, kaip regionines priemones koordinuojančios institucijos, vaidmuo, planuojant kitų ministerijų atsakomybėje esančias regionines priemones, yra ribotas. Planuojant ir įgyvendinant regionines priemones, stokojama VRM, kaip institucijos, atsakingos už nacionalinę regioninę politiką, horizontalaus koordinavimo. VRM funkcijų, koordinuojant regionines priemones, neapibrėžtumas išlieka ir VRM vidaus dokumentuose (departamento bei skyriaus nuostatuose, procedūrų vadove). Minėtuose dokumentuose taip pat faktiškai neatskiriamos VRM kaip tarpinės institucijos ir regioninių priemonių koordinatoriaus funkcijos.

- Regionų savarankiškumas planuojant struktūrinės investicijas yra apribotas iš anksto tarpinių institucijų nustatytų ir patvirtintų investavimo kryptčių ir apimčių. Didesnį regionų indėlį planuojant struktūrinės paramos investavimo krypttis galėtų sustiprinti plačiau įgyvendinamas partnerystės principas. Neformali partnerystė turėtų būti plėtojama tiek programavimo, tiek ir prioritetų bei priemonių planavimo etape.

- Regionų subjektų, dalyvaujančių regionų atrankos sistemoje, koordinavimui trūksta nuoseklumo. Tai labiausiai susiję su administravimo proceso koordinavimu. Viena iš šiuo metu pastebimų problemų – sekretoriatų veikla, jų teikiamos konsultacijos projektinių pasiūlymų rengimo ir apibendrinimo metu faktiškai nekoordinuojamos tarpusavyje.

- Regionų projektų atrankos tvarkos aprašo nuostatos dėl projektinių pasiūlymų apibendrinimo regiono plėtros tarybų sekretoriatuose nėra pakankamai aiškios. Nors kiekvienas regionas patvirtina tvarką, koku būdu turi būti tikrinami projektiniai pasiūlymai, tačiau pažymėtina, kad sekretoriatai susiduria su neaiškumu, kiek detalčiai ir giliai jie turi tikrinti projektinius pasiūlymus jų apibendrinimo metu.

- Regionų plėtros tarybų vykdoma projektų atranka grįsta konsensuso principu ir balsavimo procedūra. Regionų plėtros tarybos pačios pasirenka, kokius atrankos instrumentus ir procedūras naudoti, kad atrinktų regionui naudingiausius projektus, ir šias procedūras pasitvirtina regiono tvarkose ir aprašuose. Praktika tarp skirtingų regionų ženkliai skiriasi. Dalis regionų taiko aiškiai apibrėžtus kiekybinius projektų naudingumo nustatymo metodus, kiti labiau linkę dėl projektų naudos spręsti taikant kokybinius atrankos metodus. Ši skirtinga regionuose taikoma projektų atrankos praktika yra vienas svarbesnių regionų savarankiškumo požymių ir iš dalies realizuoja subsidarumo principą projektų atrankos sistemoje.

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

Vertinimo metu buvo pasiūlytos rekomendacijos dėl regionų projektų planavimo ir įgyvendinimo sistemos tobulinimo:

- siekiant platesnio subsidarumo principo taikymo ir glaudesnės sanglaudos politikos sąsajos su nacionaline regionine politika, VRM rekomenduojama užimti pro-aktyvią poziciją, planuojant regionines priemones atskirose tarpinėse institucijose;

- rekomenduojama programavimo etape, ypač rengiant regioninių prioritetų/priemonių aprašus, įtraukti regionų ir savivaldos lygmens atstovus, neapsiribojant asocijuotų organizacijų įtraukimu;
- rekomenduojama tobulinti Regionų projektų atrankos tvarkos aprašą, patikslinant regionų projektų sąrašo keitimo ir tikslinimo atvejus ir sumažinant procedūrų interpretavimo galimybes;
- tikslinga detalizuoti VRM kaip koordinatoriaus santykį su kitais sistemos dalyviais: ministerijomis, atsakingomis už regioninių priemonių įgyvendinimą, įgyvendinančiosiomis institucijomis, regionų plėtros tarybomis;
- skatinti regionų bendradarbiavimą ir keitimąsi patirtimi dėl skirtinguose regionuose taikomų tvarkų atrenkant projektus. Atsižvelgiant į tai, kad visi regionai įgyvendina tas pačias priemones pagal tas pačias veiksmų programas, bet kokia informacija nuo pat finansavimo aprašo patvirtinimo turėtų būti vienoda ir suderinta. Tam būtinas vieningas informacijos koordinavimas ir perdavimas visiems regionų projektų atrankos sistemos dalyviams;
- skatinti ministerijas ir (ar) kitas tarpines institucijas plačiau įgyvendinti partnerystės su regionų atstovais principą;
- rekomenduojama organizacijų žmogiškuosius išteklius planuoti šakinių kompetencijų, žinių ir praktinės patirties konkrečiose ūkio srityse pagrindu, administracinius gebėjimus stiprinant bendrųjų mokymų pagalba;
- parengti VRM vykdomos koordinavimo funkcijos (pagal LRV nutarimo dėl atsakomybės ir funkcijų pasiskirstymo 3.2 punktą) įgyvendinimo vidaus organizavimo modelį. Modelyje turėtų būti detalizuota, konkretnės koordinavimo funkcijos, darbo organizavimo aprašymas, santykiai su kitais regionų projektų planavimo ir atrankos sistemos dalyviais;
- stiprinti regioninį strateginį planavimą, kad regiono plėtros planai ir savivaldybių plėtros planai realiai atspindėtų regiono poreikius, o jų parengtumo laipsnis ir kokybė būtų pakankama formuojant nacionalinio strateginio planavimo dokumentus.

2.6. Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos 4 prioriteto įgyvendinimo rodiklių skaičiavimas

Užsakovas: LR vidaus reikalų ministerija

Vertinimą atliko: VŠĮ Viešosios politikos ir vadybos institutas, UAB „Ekonominės konsultacijos ir tyrimai“, 2009 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis, metodai

Tikslas: parengti Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos 4 prioriteto „Administracinių gebėjimų stiprinimas ir viešojo administravimo efektyvumo didinimas“ **1 uždavinio** „Tobulinti žmogiškųjų išteklių valdymą bei stiprinti administracinius gebėjimus valstybės tarnyboje“ priemonių, skirtų kvalifikacijos valstybės tarnyboje tobulinimui, įgyvendinimo rodiklių (toliau – ŽIPVP 4 prioriteto 1 uždavinio įgyvendinimo rodikliai), **2 uždavinio** „Gerinti veiklos valdymą, geriau įgyvendinti ES politikas, tobulinti viešojo administravimo struktūrą“ priemonės „Veiklos valdymo tobulinimas“ rezultato rodiklio „Valstybės išlaidų, kurias apima veiklos valdymo sistemos visose 13 ministerijų, (toliau – ŽIPVP 4 prioriteto 2 uždavinio įgyvendinimo rodiklis) ir **3 uždavinio** „Gerinti ekonominės veiklos reglamentavimą, paslaugų teikimą gyventojams ir verslui“ priemonės „Viešųjų paslaugų kokybės iniciatyvos“ rezultato rodiklio „Valstybės ir savivaldybių išlaidų, kurias apima kokybės vadybos sistemos, dalis (proc.)“ (toliau – ŽIPVP 4 prioriteto 3 uždavinio įgyvendinimo rodiklis) skaičiavimo metodiką ir nustatyti pradines rodiklių reikšmes.

Uždaviniai:

- nustatyti pradines rodiklių reikšmes;
- parengti rodiklių skaičiavimo metodiką;
- išanalizuoti kvalifikacijos tobulinimo sistemų, skirtų valstybės tarnautojams ir darbuotojams, dirbantiems viešojo administravimo sektoriuje Europos Sąjungos valstybėse pavyzdžius;
- pateikti mokymų kokybės užtikrinimo ir įvertinimo rekomendacijas;
- pateikti rodiklių pasiekimo prognozes.

Apimtis: Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos 4 prioritetas ir jo stebėsenos sistema.

Naudoti metodai: teisės aktų analizė, interviu, apklausos.

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

Dėl ŽIPVP 4 prioriteto 1 uždavinio įgyvendinimo rodiklių:

- nustatyta, jog mokymo sėkmingumą veikia tinkamas mokymų planavimas, dalyvių parengimas praktiškai taikyti žinias ir parama darbovietėje darbuotojui po mokymų taikant žinias. Mokymai turi būti susieti su konkrečiais žinių poreikiais asmens darbe. Žinių pritaikymui po mokymų reikšmingas vadovo vaidmuo;
- užtikrinant mokymų kokybę turi būti skirtas didelis dėmesys tinkamam mokymų suplanavimui, parinkimui, mokymų paskyrimui konkrečioms mokymų dalyviams. Mokymai turi būti parenkami apibrėžus organizacijos siekiamus uždavinius, nustačius, kokių kompetencijų reikia šiems uždaviniams įgyvendinti ir įvertinus darbuotojų kompetencijas numatytą tikslą atžvilgiu;
- rekomenduojama sieti mokymus su kompetencijų vadybos sistema, mokymuose taikyti įvairius metodus, daugiau dėmesio turi būti skiriama mokymų naudos įvertinimui.

Dėl ŽIPVP 4 prioriteto 2 uždavinio rezultato rodiklio:

- nustatyta, kad šio rodiklio reikšmė 2006 m. sudarė 39 proc. 2009 metų laikotarpyje valstybės išlaidų, kurias apima veiklos valdymo sistemos visose 14 ministerijų;
- atsižvelgiant į siektinas rezultato rodiklio reikšmes (48 proc. (be dotacijų savivaldybėms iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto, 2006 metų duomenimis)), matyti, kad dabartiniais skaičiavimais ir prognozėmis, esant ministerijų suplanuotiems ir nurodytiems veiklos valdymo sistemos tobulinimo tempams minėtas rodiklis nebus pasiektas.

Dėl ŽIPVP 4 prioriteto 3 uždavinio rezultato rodiklio:

- 2006 m. šio rodiklio bazinis dydis, t.y. valstybės ir savivaldybių išlaidos kokybės vadybos sistemoms sudarė 3,2 proc. bendro valstybės ir savivaldybių biudžeto;
- Prognozuojama, kad 2015 m. šis rodiklis, t.y. valstybės ir savivaldybių išlaidos, kokybės vadybos sistemoms sudarys 21,4 proc. viso valstybės ir savivaldybių biudžeto. Vertinimo rezultatai rodo, kad prognozuojamos 3 uždavinio rodiklio reikšmės 2015 m. yra arti siektinos reikšmės (nuo valstybės ir

savivaldybių biudžeto 21,4 proc.; nuo valstybės biudžeto 20 proc. ir nuo savivaldybių biudžeto 23,8 proc.). Tikėtina, kad laikotarpio pabaigoje rodikliai bus pasiekti ar net viršyti.

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

Rekomenduojama pagal vertinime pateiktą metodiką ŽIPVP 4 prioriteto 2 uždavinio priemonės „Veiklos valdymo tobulinimas“ rezultato rodiklio vertinimą atlikti kas antri metai. Kitais laikotarpiais 3 uždavinio rodiklio vertinimą supaprastinti. Atliktas tyrimas buvo reikalingas esamos situacijos įvertinimui ir rodiklio bazinio dydžio nustatymui, kadangi šios informacijos kitu būdu nebuvo galima surinkti. Vertinant 2009-2015 laikotarpį, rekomenduojama duomenis gauti užklausos būdu iš dviejų šaltinių – finansiniai duomenys gaunami iš LR Finansų ministerijos ir duomenys apie įdiegtus kokybės valdymo sistemų instrumentus iš Europos socialinio fondo agentūros. Rodiklio reikšmių fiksavimas gali būti vykdomas rečiau, nei kas metai.

Nustatytos pradinės ŽIPVP 4 prioriteto 1, 2 ir 3 uždavinių įgyvendinimo rodiklių pradinės reikšmės, parengta jų skaičiavimo metodika, pateiktos rodiklių pasiekimo prognozės užtikrins tinkamą ŽIPVP 4 prioriteto įgyvendinimo stebėseną.

2.7. Pagal 2007-2013 m. Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategiją įgyvendinamų veiksmų programų einamojo stebėsenos rodiklių tinkamumo vertinimo

Užsakovas: LR finansų ministerija

Vertinimą atliko: VŠĮ Viešosios politikos ir vadybos institutas, 2010 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis, metodai

Tikslas: tobulinti 2007 - 2013 m. veiksmų programų ir priemonių įgyvendinimo stebėsenos rodiklių naudojimą, įvertinant, ar nustatyti stebėsenos rodikliai yra tinkami ir pakankami Strategijoje ir veiksmų programose bei jų prieduose nustatytų tikslų ir uždavinių pasiekimui matuoti.

Uždaviniai:

- įvertinti veiksmų programų įgyvendinimo stebėsenos rodiklių tinkamumą ir pakankamumą Strategijos ir veiksmų programų tikslų ir uždavinių pasiekimui matuoti bei veiksmų programų prioritetus įgyvendinančių priemonių įgyvendinimo stebėsenos rodiklių tinkamumą priemonių ir veiksmų programų tikslų ir uždavinių pasiekimui matuoti;

- įvertinti veiksmų programose ir veiksmų programų prioritetus įgyvendinančiose priemonėse nustatytų stebėsenos rodiklių suderinamumą.

Apimtis: Vertinimo *objektas* apima visų tipų ir lygių veiksmų programų ir priemonių įgyvendinimo stebėsenos rodiklius bei jų sistemą.

Naudoti metodai: interviu programa su tarpinių institucijų atstovais, ekspertų panelės, nuosekli aktualių pirminių ir antrinių šaltinių analizė.

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

Stebėsenos rodiklių tinkamumo vertinimo rezultatai:

- Vadovaujantis SMART metodika, veiksmų programose ir jų prieduose numatyti stebėsenos rodikliai yra ne visada aiškiai susieti su tikslais/ uždaviniais, kurių įgyvendinimą jie matuoja. Stebėsenos rodiklių, kurie neatitinka priemonių tikslų/ programų uždavinių apimtis siekia apytiksliai 6 proc. rodiklių. Neretai stebėsenos rodiklių ir jų aprašymų kokybė yra nepakankama: pvz., rodiklis nenurodo konkretaus siektino rezultato, apskaičiuojant rodiklių reikšmes naudojami nepatikimi duomenys ar rodiklių apskaičiavimo metodikos, kt.

- Pagrindinės problemos, susijusios su rodiklių specifiškumu arba atitikimu paramos tikslams/ uždaviniams, išmatuojamumu, patikimumu ir pasiekimo tikimybe - rodikliais matuojami produktai ar paslaugos, teikiami netinkamai tikslinei grupei; rodikliais išreiškiami pasiekti rezultatai, kurie neturi įtakos priemonės tikslų/ programos uždavinių įgyvendinimui; rodiklių apskaičiavimo metodikos neatitinka jų apibrėžimo; rodiklių reikšmių skaičiavimo netinkamu lygiu praktika (pvz., poveikio rodiklių skaičiavimas projektų lygiu); apytiksliai 88 proc. rodiklių įvertinti kaip nepatikimi arba iš dalies patikimi.

Stebėsenos rodiklių sistemos tinkamumo vertinimo rezultatai:

- Pastebėtas priežastinės teorijos, kuria būtų pagrįsta paramos tikslų – uždavinių hierarchija, trūkumas ir, atitinkamai, aiškių loginių ryšių tarp skirtingo lygio ir turinio rodiklių trūkumas. Bendras stebėsenos rodiklių skaičius yra tinkamas. Analizuojant stebėsenos rodiklių tinkamumą ir pakankamumą, nustatytos ir tam tikros trūkstamos stebėsenos sritys bei intervencijos poveikio matavimo lygių nepakankamumas.

- Stebėsenos rodiklių paskirtis yra nepakankamai subalansuota. Pagrindinė veiksmų programų įgyvendinimo stebėsenos rodiklių paskirtis yra išorinis atsiskaitymas Europos Komisijai, tuo tarpu stebėsenos duomenų naudojimas vidinėms reikmėms (pvz., programų turiniui ir valdymui tobulinti, atsiskaityti visuomenei, aukščiausios valdžios institucijoms, mokyti ir dalintis gerąja praktika, kt.) yra nepakankamas.

- Esamoje rodiklių sistemoje dominuoja kiekybiniai rodikliai (rodikliai, apskaičiuojami naudojant institucijų žinybinius, informacines sistemas kaupiamus, apskaitos duomenis), reikalinga tobulinti pusiausvyrą tarp kiekybinių ir kokybinių rodiklių (rodiklių, apskaičiuojamų, remiantis tyrimais, apklausomis, kt.). Būtų naudinga padidinti rodiklių, matuojančių kainą, kokybę, produkto/ paslaugos sukūrimo laikotarpį, vietą ir pan., apimtis rodiklių, išreiškiančių kiekį, atžvilgiu.

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

Vertinimo ataskaitoje pateiktos tokios rekomendacijos:

- tobulinti stebėsenos rodiklių aprašymus;
- geriau aprašyti ir suderinti pagrindinių rodiklių apibrėžimus bei praktinius jų apskaičiavimo būdus tarp institucijų, parengiant bendrus jų apskaičiavimo metodinius dokumentus;
- stebėsenos duomenų panaudojimo vidinėms reikmėms, jų funkcionalumo didinimo tikslais stebėsenos rodiklių sistemoje tikslinga išplėsti tokias stebėsenos sritis: vartotojų patenkinimo bei paslaugų kokybės, išlaidų efektyvumo horizontalių prioritetų įgyvendinimo stebėseną;
- nustatyti aiškias veiksmų programų rodiklių ir jų reikšmių keitimo sąlygas;
- stiprinti stebėsenos duomenų analizės pajėgumus institucijose;
- 2014-2020 m. programavimo laikotarpiui įvesti naują rodiklių sistemą su produkto, rezultato ir poveikio rodikliais, geresniu produkto ir indėlio rodiklių atskyrimu, stebėsenos rodiklius formuoti pagal intervencijų logiką.

Vertinimo rekomendacijos leis patobulinti 2007-2013 m. veiksmų programų stebėsenos rodiklių sistemą ir bus panaudotos ruošiant 2014-2020 m. programavimo laikotarpio ES struktūrinės paramos įgyvendinimo stebėsenos rodiklių sistemą.

2.8. Informavimo apie Europos Sąjungos struktūrinę paramą ir jos viešinimo vertinimas.

Užsakovas: LR finansų ministerija

Vertinimą atliko: UAB „PricewaterhouseCoopers“, 2012 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis, metodai

Tikslas: tobulinti informavimo apie ES struktūrinę paramą ir jos viešinimo administravimo sistemą, atliekant informavimo apie ES struktūrinę paramą ir jos viešinimo administravimo sistemų analizę bei pateikiant rekomendacijas dėl optimaliausio viešinimo ir informavimo proceso organizavimo 2014-2020 m. laikotarpiu.

Uždaviniai:

- įvertinti 2007-2013 m. informavimo apie ES struktūrinę paramą ir jos viešinimo administravimo sistemos tinkamumą ir efektyvumą šiais aspektais: instituciniu, procedūru, viešinimo ir informavimo veiklų įgyvendinimo bei priežiūros;
- atlikti 2004-2006 ir 2007-2013 m. laikotarpių informavimo apie ES struktūrinę paramą ir jos viešinimo administravimo sistemų palyginamąją analizę.

Apimtis: 2004-2006 ir 2007-2013 m. informavimo apie ES struktūrinę paramą ir jos viešinimo administravimo sistemos: atsakingos institucijos ir jų vykdomos viešinimo ir informavimo veiklos, šią veiklą reglamentuojantys teisiniai ir metodiniai dokumentai.

Naudoti metodai: fokusuotos grupės diskusija, interviu, turinio analizė, procedūrų praktinio taikymo inspektavimas, sugretinimas, ribinio naudingumo analizė, ekspertinis vertinimas, kiekybinių ir kokybinių efektyvumo rodiklių analizė.

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

Atlikto vertinimo pagrindu buvo suformuluotos šios pagrindinės išvados:

Viešinimo ir informavimo sistema

- Funkcijos, atsakomybės, koordinavimas. 2007-2013 m. paramos programavimo periodu buvo padaryta daug teigiamų žingsnių gerinant veiklos koordinavimą ir didinant veiklos kryptingumą. Programavimo laikotarpiu planavimo ir veiklų derinimo praktika taip pat kito: keitėsi planų formos, ketvirtinių planų derinimas, kito vertikalios suderinimo praktika. Nėra aiškiai apspręstos institucijų atsakomybės: dokumentų tvirtinimas institucijų lygmenyje, konkretūs Informavimo koordinavimo grupės ir vadovaujančiosios, tarpinių ir įgyvendinančiųjų institucijų sprendimų priėmimo atvejai.
- Bendradarbiavimas. Nepakankamas tarpinstitucinis bendradarbiavimas, santykinai retos bendros viešinimo priemonės, kurios vykdomos bendrai kelių institucijų. Bendradarbiavimas turėtų būti stiprinamas taikant formalius ir neformalius būdus.
- Priežiūra. Nustatyta, kad nėra aiškiai apibrėžti viešinimo ir informavimo priežiūros vykdymo procesai ir priežiūros lygiai. Planavimo dokumentai nepakankamai užtikrina priežiūros vykdymą, kadangi nesusieti planuojami ir pasiekti rezultatai.
- Projektų priežiūra. Projektų vykdytojų vykdomos veiklos dažnai yra standartinės ir jų rezultatai dažnai yra šabloniniai, nėra iki galo išnaudojamos projektų viešinimo galimybės. Prielaidos: i) projektų vykdytojams trūksta gebėjimų tinkamai susiplanuoti ir įgyvendinti viešinimo priemones ii) motyvacijos stoka (viešinimas nėra pagrindinė projektų veikla).
- Socialiniai-ekonominiai partneriai. Šiuo metu socialiniai-ekonominiai partneriai nėra įtraukti nei į vadovaujančiosios, nei į tarpinių, nei į įgyvendinančiųjų institucijų veiklas, pagrindinė įtraukimo forma yra dalyvavimas Stebėsenos komiteto veikloje.

Viešinimo veiklos, priemonės ir kanalai

- Viešinimo veiklų planavimas. Planavimo dokumentų detalumas nėra pakankamas, kad užtikrintų sąsajas tarp tikslų, uždavinių, priemonių, kanalų ir siekiamus rezultatus.
- Veiklos vertinimas. Veiklos planavimas turi būti grindžiamas veiklos efektyvumo tyrimų rezultatais. Dabar metiniuose institucijų planuose didžioji dalis įvardintų siekiamų rezultatų atspindi tik planuojamą veiklą (pvz., surengtas tam tikras skaičius renginių), o ne siekiamą poveikį (pvz., naudos suvokimo padidėjimas pasirinktoje tikslinėje grupėje). Šiuo metu vadovaujančiosios institucijos atliekami tyrimai užtikrina galimybes identifikuoti bendras sistemos tobulinimo kryptis, tačiau gaunami rezultatai neleidžia įvertinti atskirų institucijų atliekamų veiklų efektyvumo. Viešinimo strategija. Ne visų

viešinimo tikslų siekimo strategija buvo efektyvi tiek vadovaujančios, tiek tarpinių ir įgyvendinančių institucijų lygmenyse. Pagrindiniai nustatyti trūkumai buvo šie:
nepakankamai konkrečiai apibrėžtas komunikacijos adresatas. Dauguma planuose numatytų viešinimo priemonių ir kanalų yra adresuojami masinei auditorijai;
kiekybiškai neproporcinga komunikacija su skirtingomis tikslinėmis grupėmis – efektyviausiai buvo informuojama plačioji visuomenė, tačiau pasigesta priemonių socialiniams ekonominiams partneriams, žiniasklaidai ir kitiems visuomenės nuomonės formuotojams;
poreikis koreguoti pačią viešinimo strategiją, kadangi nuo informavimo ir žinomumo tikslų yra pereinama prie auditorijos nuomonę formuojančių tikslų.

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

Vertinimo metu nustatytos pagrindinės problemos, pateikta išsami analizė, gerosios praktikos pavyzdžiai ir rekomendacijos dėl optimaliausio viešinimo ir informavimo proceso organizavimo 2014-2020 m. laikotarpiu. Šių rekomendacijų įgyvendinimas leis geriau pasirengti naujam programavimo laikotarpiui.

2.9. Valstybės projektų planavimo, taikomo įgyvendinant 2007–2013 m. veiksmų programas ir planuojant ES lėšas, tinkamumo ir efektyvumo vertinimas

Užsakovas: LR finansų ministerija

Vertinimą atliko: VŠĮ Viešosios politikos ir vadybos institutas, 2010 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis, metodai

Tikslas: tobulinti valstybės projektų planavimo taikymą įgyvendinant 2007–2013 m. veiksmų programas ir planuojant bei įsisavinant ES lėšas.

Uždaviniai:

- įvertinti esamos strateginio planavimo sistemos efektyvumą detalai išanalizuojant valstybės projektų planavimą;
- įvertinti, kaip valstybės projektų planavimas, taikomas įgyvendinant 2007–2013 m. veiksmų programas, veikia ES struktūrinės paramos panaudojimo efektyvumą

Apimtis: Lietuvos strateginio planavimo sistema, valstybės projektų planavimo sistema ir 2007–2013 m. veiksmų programų priemonės, kurioms taikomas valstybės projektų planavimas.

Naudoti metodai: pirminių ir antrinių šaltinių analizė, interviu, apklausa, stiprybių, silpnybių, galimybių, grėsmių (SSGG) analizė, sugretinimas, gerosios praktikos pavyzdžių nustatymas, atvejo studijos, fokusuota grupinė diskusija.

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

- Lietuvos strateginio planavimo sistema turi logišką strateginių dokumentų struktūrą, ji iš dalies integruota į valstybės biudžeto procesą, tačiau efektyvų strateginio planavimo sistemos veikimą riboja didelis strateginių dokumentų ir vertinimo kriterijų skaičius, jų persidengimas ir kokybės stoka, nepakankamas suderinamumas su finansiniais šaltiniais.
- Kitose ES šalyse plačiai taikomas valstybės projektų planavimas Lietuvoje yra tinkamai reglamentuotas, tačiau dėl strateginių dokumentų kokybės stokos ir politikos įgyvendinimo agentūrų trūkumo, valstybės projektų planavimas ne visada yra tinkamiausias ir efektyviausias būdas ES struktūrinės paramos lėšoms paskirstyti.
- Valstybės projektų planavimas buvo tinkamai pasirinktas ŽIPVP 4 prioriteto „Administracinių gebėjimų stiprinimas ir viešojo administravimo efektyvumo didinimas“ priemonių projektams atrinkti, tačiau dėl kokybiškų strateginių dokumentų ir politikos įgyvendinimo agentūrų stokos projektus planuojant „iš apačios“ buvo susidurta su tarpinstitucinio bendradarbiavimo ir koordinavimo trūkumu bei rizika, kad dalis ES struktūrinės paramos lėšų bus panaudota neefektyviai.
- LR finansų ministerijos koordinuojamas vertinimo priemonių (projektų) planavimas yra gerai reglamentuotas ir pakankamai lankstus, tačiau tarpinių institucijų aktyvumas planavimo procese yra skirtingas, todėl Finansų ministerija dažnai imasi aktyvesnio vaidmens vertinimo projektų inicijavimo, planavimo ir įgyvendinimo procese planuodama daugiau teminių vertinimų ar imdamasi vykdyti vertinimus, už kurių įgyvendinimą potencialiai galėtų būti atsakingos kitos institucijos.

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

Vertinimo metu nustatytos pagrindinės problemos, pateikta analizė ir rekomendacijos, kurios naudingos tobulinant valstybės projektų planavimą. Rekomendacijos ir joms įgyvendinti pasiūlytos priemonės yra tiek strateginio pobūdžio, pvz. dėl strateginio planavimo dokumentų kokybės didinimo, tiek ir administracinio bei techninio pobūdžio, pvz. papildyti ir patikslinti metodinius dokumentus, inicijuoti valstybės tarnautojų mokymus ir kt.

2.10. 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos specialiųjų atrankos kriterijų vertinimas

Užsakovas: LR finansų ministerija

Vertinimą atliko: UAB „PricewaterhouseCoopers“, 2010 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis, metodai

Tikslas: atsižvelgiant į veiksnių programų prioritetų (priemonių) tikslus įvertinti 2007–2013 m. veiksnių programų specialiųjų projektų atrankos kriterijų (SPAK) tinkamumą ir pakankamumą, pateikti rekomendacijas bei metodines tobulinimo priemones.

Uždaviniai:

- atsižvelgiant į finansuojamas sritis detalai įvertinti Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksnių programoje (ŽIPVP) priemonių SPAK tinkamumą ir identifikuoti gerosios praktikos pavyzdžius;
- atsižvelgiant į finansuojamas sritis įvertinti pasirinktų kitų veiksnių programų priemonių SPAK tinkamumą ir identifikuoti gerosios praktikos pavyzdžius;
- pateikti pasiūlymus dėl atrankos kriterijų sistemos supaprastinamo galimybių;
- pasiūlyti SPAK kriterijų rengimo metodiką ir pateikti pasiūlymų dėl jų tinkamumo / pakankamumo įvertinimo.

Apimtis: ŽIPVP naudojami priemonių specialieji atrankos (prioritetiniai) kriterijai. Taip pat kitų veiksnių programų specialieji atrankos kriterijai (pasirenkant iš kiekvieno prioriteto bent po vieną priemonę, kurioje taikomi prioritetiniai atrankos kriterijai).

Naudoti metodai: pirminių ir antrinių šaltinių analizė, priežasties ir pasekmės loginis modelis, interviu, apklausos, ES šalių gerosios praktikos analizė.

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

Tikslinga tobulinti SPAK nustatymo ir planavimo procesus, SPAK komunikavimą, pristatymą vertintojams, taip pat nustatyti SPAK kokybiškumo ir pakankamumo parametrus, kurių naudojimas padėtų užtikrinti efektyvų veiksnių programų įgyvendinimą. Atsižvelgiant į atlikto vertinimo rezultatus, kartu su šia vertinimo ataskaita pateikiamoje 2007–2013 m. Europos Sąjungos struktūrinės paramos specialiųjų prioritetinių atrankos kriterijų nustatymo ir jų tinkamumo / pakankamumo vertinimo metodikoje yra nustatyti trejopi objekto prasme SPAK kokybiškumo ir pakankamumo reikalavimai:

- SPAK nustatymo proceso reikalavimai, nes proceso organizavimas, eiga ir ypatumai tiesiogiai veikia galutinį rezultatą – SPAK rinkinį;
- Individualaus SPAK reikalavimai – kiekvienam SPAK vienetui keliami reikalavimai. Kiekvienas SPAK turėtų atitikti vientisumo, aiškumo, papildomumo, apskaičiuojamumo, orientacijos į projektą metakriterijus;
- SPAK rinkinio reikalavimai – SPAK sistemai, visumai keliami reikalavimai;
- Universalieji SPAK – siekiant paskatinti horizontaliųjų prioritetų įgyvendinimą Lietuvoje ir suformuoti projektų efektyvumo vertinimo praktiką, nustatyti šie universalieji SPAK: kaštų ir naudos SPAK; horizontaliųjų prioritetų SPAK;
- Specifiniai SPAK – siekiant užtikrinti, kad finansavimas bus skiriamas projektams, labiausiai orientuotiems į konkrečios veiksnių programos prioritetus ir maksimaliai atitinkantiems priemonės paskirtį, nustatyti šie specifiniai SPAK: VP programų / prioritetų krypties SPAK; priemonės SPAK.

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

Vertinimo metu buvo parengta Europos Sąjungos struktūrinės paramos specialiųjų prioritetinių atrankos kriterijų nustatymo ir jų tinkamumo / pakankamumo vertinimo metodika, kurioje nustatyti SPAK kokybiškumo ir pakankamumo reikalavimai, taip pat pateiktos 2 grupės rekomendacijų: 1) rekomendacijos SPAV procesui tobulinti ir 2) rekomendacijos SPAK kokybei gerinti. Šio vertinimo rezultatų panaudojimas leis parengti kokybiškesnius SPAK ir patobulinti SPAK procesą.

2.11. 2007-2013 m. ES struktūrinės paramos finansavimo takoskyrų vertinimas

Užsakovas: LR finansų ministerija

Vertinimą atliko: UAB „PricewaterhouseCoopers“, 2011 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis, metodai

Tikslas: tobulinti veiksmų programų įgyvendinimą, įvertinant esamas ir nustatant papildomas finansavimo takoskyras tarp ES fondų, nacionalinių finansavimo šaltinių, veiksmų programų prioritetų ir priemonių.

Uždaviniai:

- įvertinti esamas ir nustatyti papildomas finansavimo takoskyras tarp ES fondų, kitų finansinių priemonių, susijusių su ES fondų finansuojamomis sritimis, nacionalinių finansavimo šaltinių, veiksmų programų prioritetų ir priemonių;
- įvertinti finansavimo takoskyrų nustatymo ir stebėsenos sistemą, nustatyti jos silpnąsias vietas bei pateikti tobulinimo rekomendacijas;
- įvertinti atsakingų institucijų atliekamas dvigubo finansavimo prevencijos ir kontrolės procedūras bei pateikti rekomendacijas jas tobulinti.

Apimtis: finansavimo takoskyrų ir šiuo metu veikiančios dvigubo finansavimo prevencijos ir kontrolės sistemos vertinimą.

Naudoti metodai: finansavimo takoskyrų pakankamumo ir tinkamumo vertinimo modelis, pirminių antrinių šaltinių analizė, atvejo analizė.

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

- Išskirtos keturios pagrindinės sritys, kuriose dėl jų specifikos ir/ar dėl nepakankamo atskyrimo identifikuota didžiausia priemonių persidengimo rizika: moksliniai tyrimai ir technologinė plėtra, viešasis administravimas, švietimas, techninė parama.
- Identifikuoti svarbiausi veiksniai neleidžiantys visiškai panaikinti dvigubo finansavimo rizikos priemonių, veiklų ar išlaidų tipų lygmenyje: detalumo apribojimai, t.y. neįmanoma detaliai ir pakankamai smulkiai aprašyti visų skirtingose priemonėse finansuojamų išlaidų tipų, projekcinio finansavimo specifiškai, t.y. vykdant projektus, finansuojančius skirtingas sritis, netiesioginės projektų išlaidos išlieka vienodos daugumoje projektų.
- Nustatyta, jog 2007–2013 m. veiksmų programose ir jų prieduose nustatytos takoskyros kartu su veikiančia finansavimo takoskyrų nustatymo ir stebėsenos sistema iš esmės užtikrina pirminę dvigubo finansavimo prevenciją.

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

Vertinimo metu buvo sudarytas priemonių, kurioms būdinga didžiausia persidengimo rizika, sąrašas, patikslintas ir papildytas įvairių finansavimo šaltinių, susijusių su ES fondų finansuojamomis sritimis, sąrašas ir pateiktos rekomendacijos:

- dėl finansavimo šaltinių sąrašo;
- dėl finansavimo takoskyrų sisteminimo;
- dėl finansavimo takoskyrų stebėsenos;
- dėl tarpinstitucinio bendradarbiavimo skatinimo.

Šių rekomendacijų įgyvendinimas leis aiškiau apibrėžti finansavimo takoskyras tarp ES fondų, nacionalinių finansavimo šaltinių, veiksmų programų prioritetų bei priemonių ir sumažinti dvigubo finansavimo riziką.

2.12. ES fondų lėšų, skirtų 2007–2013 m. veiksmų programoms įgyvendinti, panaudojimo vertinimas

Užsakovas: LR finansų ministerija

Vertinimą atliko: UAB „PricewaterhouseCoopers“, 2011 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis, metodai

Tikslas: išanalizuoti ES struktūrinės paramos lėšų įsisavinimo spartą, jos dinamiką ir tendencijas, esamas rizikas bei numatyti galimas priemones spartos užtikrinimui.

Uždaviniai:

- sukurti ES struktūrinės paramos deklaravimo EK modelį naudojantis informacija gauta iš ES struktūrinės paramos kompiuterinės informacinės valdymo ir priežiūros sistemos (toliau – SFMIS) duomenų bazės pagal atskirus prioritetus ir tarpines institucijas, išskiriant planavimo ir konkursines priemones;
- naudojantis sukurtu modeliu, įvertinti kokios ES struktūrinės paramos deklaravimo apimtys gali būti prognozuojamos likusiems 2007-2013 m. laikotarpio metams, pagal patvirtintų priemonių, paskelbtų kvietimų teikti paraiškas ir patvirtintų projektų sąrašų, pateiktų ir vertinamų paraiškų, sudarytų projektų finansavimo ir administravimo sutarčių, deklaruotinomis pripažintų išlaidų apimtis;
- įvertinti, ar pagal prognozuojamus duomenis bus pasiekta ES fondų lėšų naudojimo plano rodikliai 2010-2015 m. ir nepažeista N+2/N+3 taisyklės reikalavimai;
- suformuluoti galimus ES lėšų perskirstymo siūlymus, atsižvelgiant į galimus skirtumus tarp prognozuojamų įsisavinimo tempų ir N+2 taisyklėje nurodytų reikalavimų, institucijų, tarp kurių būtų siūloma perskirstyti, lėšų atidavimo ir priėmimo galimybes dėl vykdomų ar planuojamų vykdyti priemonių;
- suformuluoti galimus ES lėšų perskirstymo siūlymus, taip kad būtų ne tik neprarastos lėšos dėl N+2 taisyklės, bet kartu ir optimizuotas visas įsisavinimo procesas, atitinkamai išdėstant jį tarp atsakingų institucijų bei programos vykdymo metų;
- įvertinti esamos ES fondų lėšų naudojimo plano ir N+2 taisyklės įgyvendinimo sistemos trūkumus ir pateikti galimus jų sprendimo būdus;
- nustatyti priežastis, dėl kurių lėtėja ES struktūrinės paramos panaudojimas, bei pateikti galimus jų sprendimo būdus.

Apimtis: 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos įsisavinimo spartos ir stebėsenos įvertinimą.

Naudoti metodai: deklaruotinių EK lėšų prognozavimo modelio koncepcija, duomenų trikampiai, antrinių duomenų analizė.

.Pagrindiniai vertinimo rezultatai

- ES paramos įsisavinimo vertinimui sukurtas MS Excel modelis. Šio modelio pagalba atliktos prognozės pagal prioritetus ir tarpines institucijas. Gauti rezultatai rodo, kad:
  - VP1 siektinas planas nebus įgyvendintas nė vienais metais. Didžiausias atotrūkis nuo šio plano prognozuojamas 2012 m., vėliau deklaruotų lėšų apimtys turėtų artėti prie plane nurodyto siektino lygmens. Kritinis lygmuo VP1 programoje būtų pasiektas dar 2012 m., tačiau 2015 m. atsirastų nedidelis nuokrypis nuo jo. Analogiška situacija yra ir kalbant apie N + 2 / N + 3 taisyklės reikalavimų vykdymą: visais metais iki pat 2015 m., bus susidaręs perviršis, tačiau paskutiniaisiais metais atsiras neigiamas nuokrypis nuo jo;
  - VP2 Europos regioninės plėtros fondo (toliau – ERPF) siektinas plano lygmuo taip pat nebus pasiektas, išskyrus 2013–2014 m. laikotarpį. Kritinis plano lygis VP2 bus įgyvendintas iki pat 2015 m., kaip, beje, ir N + 2 / N + 3 taisyklės reikalavimai. Tačiau 2015 m. atsiras neigiamas nuokrypis;
  - VP2 Sanglaudos fondo (toliau – SF) siektino plano lygmens nuokrypiai pagal savo kryptis bus panašūs į ERPF. Tačiau N + 2 taisyklė bus pažeista tik 2015 m., susidarius 99 mln. Lt neįsisavintų lėšų sumai;
  - VP3 ERPF ir SF planų įvykdomumas bus panašus. Abiejų fondų prioritetai siektiną planą įgyvendins tik 2013–2014 m. Kritinis lygmuo būtų pasiekiamas pora metų anksčiau, o N + 2 taisyklė įgyvendinama iki pat 2015 m., kuomet ERPF liks neįsisavinta 19 mln. Lt, o Sanglaudos fonde – 29 mln. Lt;

- VP4 nei siektinas, nei kritinis plano lygiai nebus pasiekti, o N + 2 / N + 3 taisyklės reikalavimai bus pažeisti jau 2014 m.
- N+2 taisyklės pažeidimo rizika daugelyje prioritetų neiškils, tačiau, norint užtikrinti optimalų ES struktūrinės paramos įsisavinimą, reikalingi perskirsimai iš VP4 į VP1, taip pat galimi perskirstymai VP2-5 prioriteto viduje.
- įvertintas stebėsenos procesas, nustatytos jo stipriosios ir silpnosios pusės, suformuoti pasiūlymai proceso tobulinimui.

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

Atsižvelgiant į gautus vertinimo rezultatus, buvo suformuoti šie pagrindiniai siūlymai: lėšų perskirstymas, Master plano atnaujinimas, kvietimų teikti paraiškas suderinimas, planų tarpusavio susiejimas, detalizuojančiųjų planų panaudojimas, visų įsisavinimo etapų stebėseną, aiškesnis stebėsenos reglamentavimas, visų institucijų įsitraukimo skatinimas, leistinių nuokrypių nustatymas. Vertinimo metu sukurto modelio naudojimas leis geriau atlikti lėšų panaudojimo stebėseną ir sudaryti tikslesnes lėšų panaudojimo prognozes.

2.13. Finansų inžinerijos priemonių steigimo ir valdymo tobulinimas

Užsakovas: LR ūkio ministerija

Vertinimą atliko: UAB „PricewaterhouseCooper“, VšĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“ ir advokatų kontora „Tark Grunte Sutkiene“, 2010 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis, metodai

Tikslas: išanalizuoti bendrai finansuojamu ES struktūrinių fondų ir nacionalinio biudžeto lėšomis Finansų inžinerijos priemonių steigimo ir valdymo Lietuvoje teisine ir institucine sistemas bei pateikti rekomendacijas tobulinimui.

Uždaviniai:

- išnagrinėti LR ir ES teisės aktus, tiesiogiai taikomus Lietuvai, kurie reglamentuoja valstybės lėšų panaudojimą Finansų inžinerijos priemonėms steigti ir šių instrumentu administravimą; identifikuoti teisės aktus, kurie tiesiogiai nereglamentuoja, bet gali turėti įtaką Finansų inžinerijos priemonių steigimui, finansavimui ir valdymui;
- įvertinti LR teisės aktų pakankamumą esamiems poreikiams ir būtinybę tikslinti esamus / parengti naujus teisės aktus siekiant suteikti daugiau galimybių valstybės finansiniu paslaugu smulkaus ir vidutinio verslo (toliau - SVV) subjektams teikimui;
- įvertinti esamas institucines valstybės ir ES struktūrinių fondų finansuojamu finansiniu priemonių administravimo sistemas;
- įvertinti ES finansuojamu Finansų inžinerijos instrumentų pakankamumą ir tinkamumą ekonominei situacijai, atitikima SVV poreikiams;
- įvertinti Finansų inžinerijos priemonių steigimo ir finansavimo iš valstybės lėšų poveikį valstybės finansų srautams, pateikti rekomendacijas dėl lėšų išmokėjimo į Finansų inžinerijos priemonės optimizavimą siekiant daryti teigiama poveikį valstybės biudžetui.

Apimtis: vertinama Lietuvos teisinės ir finansinės sistemos tinkamumas SVV plėtrai skirtoms Finansų inžinerijos priemonėms.

Naudoti metodai: pirminių ir antrinių duomenų analizė, išorinės studijos, apklausa, moksliniai tyrimai, statistinių duomenų analizė, interviu.

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

- Iš esmės Lietuvos nacionalinių teisės aktų nuostatos yra suderintos su ES struktūrinių fondų lėšų panaudojimą reglamentuojančių Europos Sąjungos teisės aktų nuostatomis dėl Finansų inžinerijos priemonių steigimo. Išlieka aktualus tiek reglamentavimo neatitikimų išsprendimas, tiek teisingas ir vieningas nacionalinių ir ES teisės aktų nuostatų aiškinimas. Kaip vienas iš reglamentavimo neatitikimų paminėtinas skirtingų sąvokų nacionaliniuose ir ES teisės aktuose vartojimas.
- Finansų inžinerijos priemonių reglamentavimo problema yra nepakankamas kai kurių reikšmingų klausimų reguliavimas nacionalinės teisės bei ES teisės lygiu.
- Lėšos Finansų inžinerijos priemonių valdytojams turėtų būti skiriamos vadovaujantis Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymu kaip asignavimai.
- Tyrimu nustatyta svarbiausi aspektai, kurie daro įtaką taikomų Finansų inžinerijos priemonių efektyvumui.
- Atlikus priemonių rezultatyvumo įvertinimą ir preliminarią SVV subjektų finansavimo poreikių apžvalgą, matomas poreikis tokioms papildomoms intervencijoms kaip eksporto skatinimas, mažų įmonių bei individualia veikla užsiimančių asmenų akcentavimas, rizikos kapitalo vystymas, finansų inžinerijos priemonių derinimas su kompetencijos kėlimo veiksniais, mikrokreditavimo didinimas.

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

Vertinimo metu išnagrinėti LR ir ES teisės aktai, tiesiogiai taikomi Lietuvai, kurie reglamentuoja valstybės lėšų panaudojimą Finansų inžinerijos priemonėms steigti ir šių instrumentų administravimą, nurodyti identifikuoti teisės aktai, kurie gali turėti įtaką Finansų inžinerijos priemonių steigimui, finansavimui ir valdymui, įvertintas LR teisės aktų pakankamumas esamiems poreikiams ir būtinybė tikslinti esamus/parengti naujus teisės aktus.

Ataskaitoje taip pat pateikiamas esamos institucinės valstybės ir ES struktūrinių fondų finansuojamų finansinių priemonių administravimo sistemų vertinimas, Finansų inžinerijos instrumentų pakankamumo

ir tinkamumo ekonominei situacijai, atitikties SVV poreikiams vertinimas bei Finansų inžinerijos priemonių steigimo ir finansavimo iš valstybės lėšų poveikio vertinimas valstybės biudžetui.

Vertinimo ataskaitoje pateiktos rekomendacijos, kurios sugrupuotos pagal siūlomas spręsti problemas ir rizikas:

- pagrindinės sisteminės rekomendacijos;
- su funkcijų tobulinimu susijusios rekomendacijos;
- rekomendacijos dėl lėšų perskirstymo ir stebėsenos;
- rekomendacijos dėl naujų priemonių steigimo;
- dėl finansų inžinerijos priemonių apskaitos bei finansavimo procesų.

Šio vertinimo rezultatų panaudojimas ir rekomendacijų įgyvendinimas leis geriau išnaudoti finansų inžinerijos galimybes, tobulinant ES struktūrinės paramos panaudojimą

2.14. Sveikatos apsaugos ministerijos administruojamų Sanglaudos skatinimo veiksmų programos priemonių įgyvendinimo stebėsenos rodiklių sistemos tinkamumo ir efektyvumo vertinimas

Užsakovas: LR sveikatos apsaugos ministerija

Vertinimą atliko: VŠĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“, 2011 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis, metodai

Tikslas: tobulinti Sveikatos apsaugos ministerijos (toliau - SAM) administruojamų Sanglaudos skatinimo veiksmų programos (toliau – SSVP) priemonių įgyvendinimą, įvertinant duomenų, skirtų priemonių įgyvendinimo stebėsenos rodikliams apskaičiuoti, rinkimo metodikos tinkamumą ir efektyvumą.

Uždaviniai:

- įvertinti šiuo metu SAM administruojamų SSVP priemonių rezultato rodiklio apskaičiavimo metodikos tinkamumą (pagal kiekvieną priemonę individualiai ir visą uždavinį) ir pateikti rekomendacijas, kaip patobulinti esamą rodiklio stebėsenos duomenų rinkimo metodiką;
- įvertinti SAM administruojamų SSVP priemonių rezultato rodiklio metodikos efektyvumą (pagal kiekvieną priemonę individualiai) ir pateikti rekomendacijas/metodiką dėl antrinių rodiklių, reikalingų priemonių įgyvendinimo rodikliams apskaičiuoti, stebėsenos sistemos sukūrimo.

Apimtis: SAM administruojamų SSVP priemonių įgyvendinimo stebėsenos rodiklių sistema.

Naudoti metodai: kokybiniai ir kiekybiniai duomenų surinkimo ir analizės metodai: antrinių šaltinių analizė, stebėsenos informacijos analizė, sveikatos srities informacinių sistemų ir statistinės informacijos analizė, SAM administruojamų SSVP priemonių intervencijos logikos analizė (loginiai modeliai), interviu, projektų vykdytojų apklausa, stebėsenos rodiklių analizė pagal rodiklių kokybės kriterijus.

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

- Rodiklių tinkamumo vertinimas parodė, kad SAM administruojamų SSVP priemonių įgyvendinimo stebėsenos rodikliai nėra pakankamai specifiški. Rodiklių sistemoje trūksta rodiklių, kurie atspindėtų svarbų sveikatos priežiūros paslaugų kokybės aspektą, taip pat rodiklių, kurie realiai atspindėtų intervencijų tikslus ir jų įgyvendinimo rezultatus.
- Vertinant rodiklių suderinamumą nustatyta, kad SAM administruojamų SSVP priemonių rodikliai atitinka nacionalinių programų vertinimo kriterijus, tačiau nesudaro prielaidų vertinti nacionalinių programų įgyvendinimo pažangą, nes nacionalinėse programose numatyta daugiau ir įvairesnių rodiklių.
- Vertinant rodiklių sistemos efektyvumą nustatyta, kad efektyvesnei priemonių įgyvendinimo stebėsenos sistemai trūksta specifiskesnių rodiklių, be to trūksta priežastinių ryšių tarp produkto, rezultato ir strateginių konteksto rodiklių, o priemonių intervencijos logika per daug supaprastinta.

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

Vertinimo metu buvo identifikuoti rodiklių sistemos trūkumai ir pasiūlytos rekomendacijos, kurios sugrupuotos pagal spręstinas problemas:

- dėl nacionalinių programų vertinimo kriterijų ir stebėsenos rodiklių suderinamumo;
- dėl specifiskesnių SAM administruojamų SSVP priemonių įgyvendinimo stebėsenos rodiklių ir stebėsenos sistemos tobulinimo krypčių;
- dėl rodiklių paslaugų kokybei vertinti;
- dėl pacientų pasitenkinimo vertinimo;
- dėl rodiklių paslaugų prieinamumui vertinti;
- dėl nacionaliniu lygiu spręstinių problemų.

Vertinimo rekomendacijų įgyvendinimas leis patobulinti SAM administruojamų priemonių stebėseną ir pagerinti atskaitomybę už ES struktūrinės paramos panaudojimą šioje srityje.

2.15. ES struktūrinės paramos administravimo sistemos efektyvumo vertinimas

Užsakovas: Finansų ministerija

Vertinimą atliko: VšĮ „Viešosios politikos ir vadybos institutas“, UAB „PPMI Group“, 2013.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis

Tikslas: Šis vertinimas buvo atliekamas kaip 2014–2020 m. strateginių dokumentų išankstinio vertinimo dalis. Išankstinio vertinimo tikslas yra pagerinti ES struktūrinės paramos planavimo ir įgyvendinimo kokybę.

Uždavinys: įvertinti 2004–2006 m. ir 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos programų administravimo Lietuvoje patirtį ir pateikti siūlymus dėl efektyvesnio 2014–2020 m. veiksmų programų administravimo.

Apimtis: vertinimas apima visą ES struktūrinės paramos administravimo Lietuvoje sistemą (2004–2006 m. ir 2007–2013 m. laikotarpiu) ir jos pagrindinius komponentus: institucinę struktūrą, procesai ir procedūros, priemonės (įrankiai), skirtos šių procesų ir procedūrų aptarnavimui ir palengvinimui, žmogiškieji ištekliai.

Naudoti metodai: pirminių ir antrinių šaltinių duomenų kokybinė analizė, Stebėsenos duomenų analizė, fokusuotos grupinės diskusijos, interviu, pareiškėjų ir projektų vykdytojų apklausa ir kt.

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

Vertinime nustatyta, kad:

- 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos administravimo sistema iš esmės veikia tinkamai ir efektyviai;
- siekiant efektyvaus viešosios politikos intervencijų įgyvendinimo (programų ir projektų), administravimo gebėjimai yra ne mažiau svarbūs negu geras tų viešosios politikos sričių išmanymas, ir šiems administravimo gebėjimams sukaupti reikalingas laikas. Todėl 2014–2020 m. laikotarpiu tikslinga užtikrinti Lietuvoje veikiančios ES struktūrinės paramos administravimo sistemos tęstinumą ir VKS institucijose sukauptų administravimo gebėjimų bei kompetencijų išsaugojimą.

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

Siekiant tobulinti ES struktūrinės paramos administravimo sistemą ir didinti jos veikimo efektyvumą, pateikiamos rekomendacijos dėl 2014–2020 m. ES struktūrinės paramos programavimo laikotarpio sugrupuotos į keletą svarbiausių grupių: pirma, yra pristatomos įžvalgos, susijusios su institucinės sistemos sandara, funkcionavimu ir konkrečių sistemos veikėjų bendradarbiavimu. Antra, yra pristatomi tobulintini administravimo principai ir reikiami sisteminiai pokyčiai. Trečia, pateikiamos rekomendacijos, susijusios su pagrindinių administravimo procedūrų tobulinimu. Ketvirta, pristatomi IT sprendimai, kurie padėtų sumažinti administracinius kaštus ir našta. Penkta, dėstomos įžvalgos ir teikiamos rekomendacijos, susijusios su geresniu ES struktūrinės paramos administravimo reglamentavimu ir administravimo sistemos dalyvių bei kitų susijusių institucijų mokymusi, tarpusavio patirties sklaida.

2.16. ES struktūrinės paramos vertinimų kokybės vertinimas

Užsakovas: Finansų ministerija

Vertinimą atliko: VšĮ „Viešosios politikos ir vadybos institutas“, 2013 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis

Tikslas – tobulinti ES struktūrinės paramos vertinimo kokybę, įvertinant 2007–2013 m. laikotarpio vertinimo ataskaitų kokybę ir vertinimo kokybės užtikrinimo procesą. Taip pat siekiama tobulinti asmenines Lietuvos valstybės tarnautojų, atsakingų už ES struktūrinės paramos vertinimą, kompetencijas, juos įtraukiant į vertinimo procesą.

Uždaviniai:

- įvertinti ES struktūrinės paramos vertinimo ataskaitų kokybę;
- įvertinti ES struktūrinės paramos vertinimo kokybės užtikrinimo procesą;
- pateikti vertinimo išvadas ir rekomendacijas, pamokas ateičiai, gerosios praktikos pavyzdžių;
- į vertinimo procesą įtraukti Finansų ministerijos ir kitų už ES struktūrinės paramos vertinimą atsakingų institucijų tarnautojus.

Apimtis: vertinimo objektas – ES struktūrinės paramos vertinimo projektų, kurie buvo finansuoti pagal 2008–2012 m. ES struktūrinės paramos vertinimo planus, ataskaitų kokybę. Nagrinėjamos tik baigtų vykdyti vertinimo projektų ataskaitos (38).

Naudoti metodai: atvejo studijos, vertinimų užsakovų apklausa, meta–analizė.

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

Vertinime nustatyta, kad:

- ES struktūrinės paramos vertinimo ataskaitų kokybė yra pakankamai gera. Meta–analizės būdu gautas vertinimo ataskaitų bendras kokybės indeksas sudaro 0,81 iš 1, o vertinimo užsakovai beveik 90 proc. vertinimo projektų įvertino kaip aukštos arba aukščiausios kokybės;
- vertinimo ataskaitų, kurių užsakovai buvo Finansų ministerija, kokybė yra santykinai geresnė už kitų ministerijų ir valstybės institucijų užsakytus vertinimus. Tai rodo, kad specializuoto šios ministerijos vertinimo padalinio veikla (tiek organizuojant vertinimą, tiek užtikrinant jo kokybę) prisideda prie vertinimo ataskaitų kokybės didinimo;
- stambesni projektai yra mažiau rezultatyvūs kaštų atžvilgiu, o juos įgyvendinant sunkiau užtikrinti aukštą paslaugų kokybę: parengti kokybiškas technines specifikacijas, atrinkti paslaugų teikėjus, kurie būtų pajėgūs įgyvendinti stambius vertinimo projektus, užtikrinti sklandų tokių projektų valdymą;
- įgyvendintų projektų sėkmė taip pat reikšmingai priklausė nuo paslaugų teikėjų kompetencijų, profesionalumo ir darbo etikos laikymosi;
- vadovaujantis meta–analize ir papildomais duomenimis svarbiausi vertinimo ataskaitų kokybės apribojimai yra nepakankama techninių specifikacijų kokybė, vertinimų intervencijų logikų trūkumai, retai taikomi „griežti“ ar sudėtingi vertinimo metodai, vertinimų išvadų ir ypač rekomendacijų kokybė, įvertinta santykinai prastai, naujų žinių kūrimas, įvertintas vidutiniškai.

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

Vertinimo ataskaitoje pateikta 10 rekomendacijų ES struktūrinės paramos vertinimo ataskaitų kokybei tobulinti. Atsižvelgiant į šias bendras rekomendacijas, Finansų ministerija, kitos ministerijos ir valstybės institucijos, kurios atsakingos už ES struktūrinės paramos vertinimą, gali pasiūlyti įvairias priemones, reikalingas vertinimo kokybei gerinti.

2.17. ES struktūrinės paramos vertinimų rezultatų panaudojimo vertinimas

Užsakovas: Finansų ministerija

Vertinimą atliko: VšĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“, 2013 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis

Tikslas – nustatyti, kaip ir kiek ES struktūrinės paramos vertinimai prisidėjo prie ES struktūrinės paramos panaudojimo tobulinimo.

Uždaviniai:

- parengti ES struktūrinės paramos vertinimuose pateiktų rekomendacijų statistiką, išnagrinėti jų turinį ir kokybę;
- atlikti vertinimų rekomendacijų įgyvendinimo analizę;
- parengti vertinimo naudos atskirose politikos srityse atvejo studijas;
- suformuluoti vertinimo išvadas ir rekomendacijas;
- sustiprinti už ES struktūrinės paramos vertinimą atsakingų institucijų darbuotojų vertinimo gebėjimus (papildomas uždavinys, atsižvelgiant į tai, kad vertinimas vykdomas kaip sudėtinė vertinimo galimybių stiprinimo projekto veikla).

Apimtis: vertinimo objektas – visi į 2008–2012 m. vertinimo planus įtraukti ES struktūrinės paramos vertinimai, užbaigti iki 2012 m. liepos 1 d., ir juose pateiktos rekomendacijos.

Naudoti metodai: apklausos, interviu, atvejo studijos.

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

Vertinime nustatyta, kad:

- 2008–2012 m. buvo priimta įgyvendinti daugiau nei 80 proc. ES struktūrinės paramos vertinimuose pateiktų rekomendacijų ir viršyta Techninės paramos veiksmų programoje nustatyta stebėsenos rodiklio reikšmė – 70 proc. priimtų įgyvendinti rekomendacijų. Vertinamuoju laikotarpiu įgyvendintų rekomendacijų dalis siekė 63 proc. visų priimtų įgyvendinti ES struktūrinės paramos vertinimuose pateiktų pasiūlymų;
- 2008–2012 m. buvo daugiausiai įgyvendintų rekomendacijų paskatino administravimo pokyčius, t.y. administravimo procedūrų tobulinimą, administravimo dokumentų tikslinimą, naujų administravimo, priežiūros ir kontrolės funkcijų įvedimą;
- didžioji dalis 2008–2012 m. įgyvendintų rekomendacijų buvo administravimo – techninio, o ne strateginio pobūdžio (atitinkamai 63 proc. ir 37 proc.), kadangi vertinimai dažniausiai inicijuojami, siekiant tobulinti einamuosius sprendimus, o ne inicijuoti strateginius pokyčius, t. y. mažiau strateginių rekomendacijų pateikiama ir priimama įgyvendinti;
- kitos rekomendacijų neįgyvendinimo ar vėlavimo jas įgyvendinti priežastys buvo susijusios su individualizuotos atsakomybės už konkrečių pateiktų pasiūlymų įvykdymą nepriskyrimu, formalaus rekomendacijų įgyvendinimo stebėsenos mechanizmo nebuvimu, nepakankamu vertinimus koordinavusių institucijų aktyvumu, siekiant paskatinti jų vertinimuose kitoms institucijoms skirtų pasiūlymų įgyvendinimą;
- institucijos aktyviau įgyvendina tas rekomendacijas, kurios yra pateiktos ir priimtos įgyvendinti jų pačių koordinuotose vertinimuose, kadangi jaučiama didesnė atsakomybė už vertinimų rezultatų panaudojimą;
- vertinimo rekomendacijos yra svarbios ne tik ES struktūrinės paramos panaudojimo tobulinimui, bet ir atskaitomybės užtikrinimui, kadangi vertinimų indėlių ir juose pateiktų rezultatų panaudojimą efektyviausia matuoti būtent pagal rekomendacijų įgyvendinimo situaciją (tiek kiekybiniu, tiek kokybiniu aspektais);
- rekomendacijų įgyvendinimo stebėseną – efektyviausias būdas fiksuoti vertinimų rezultatų panaudojimą instrumentiniu aspektu (tiek kiekybiškai – pagal rekomendacijų įgyvendinimo apimtį, tiek kokybiškai – pagal įgyvendintų rekomendacijų turinį).

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

Vertinimo ataskaitoje pateiktos 6 rekomendacijos. Rekomendacijose pateikti pasiūlymai dėl vertinimų rekomendacijų įgyvendinimo ir stebėsenos proceso tobulinimo 2014–2020 m. laikotarpiu. Atsižvelgiant į tai, kad vertinimai yra konsultacinio pobūdžio ir rekomendacijų įgyvendinimas nėra privalomas,

institucijų sprendimas pasirinkti tam tikrą rekomendacijų įgyvendinimo stebėsenos modelį ar priemones priklausys nuo požiūrio, ar aktualu periodiškai rinkti informaciją apie ES struktūrinės paramos vertinimuose pateiktų rekomendacijų įgyvendinimo situaciją, ir nuo susitarimo, kaip 2014–2020 m. laikotarpiu bus atsiskaitoma Europos Komisijai dėl vertinimų rezultatų panaudojimo.

2.18. Kontrafaktinio vertinimo metodų pritaikomumo ir statistinių duomenų pakankamumo ES struktūrinės paramos poveikiui matuoti vertinimas

Užsakovas: Finansų ministerija

Vertinimą atliko: VšĮ „Viešosios politikos ir vadybos institutas“, UAB „PPMI Group“, 2013 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis

Tikslas: Tobulinti ES struktūrinės paramos poveikio vertinimų kokybę, įvertinant kontrafaktinių poveikio vertinimo metodų pritaikomumą ir vertinimui reikalingų duomenų prieinamumą ir pateikiant rekomendacijas dėl kontrafaktinių poveikio vertinimo metodų taikymo ES struktūrinės paramos poveikiui vertinti.

Uždaviniai:

- išanalizuoti kontrafaktinių metodų teoriją: kontrafaktinio poveikio vertinimo esmę ir metodus, galimybes ir poreikį juos naudoti.
- išanalizuoti Europos Komisijos ir ne mažiau kaip 2 ES valstybių (be Lietuvos) patirtį kontrafaktinių poveikio vertinimo metodų taikymo ES sanglaudos politikos ir struktūrinės paramos srityje.
- įvertinti statistinių duomenų pakankamumą ir kitas galimybes praktiškai taikyti kontrafaktinius poveikio vertinimo metodus konkrečių Lietuvos 2007–2013 metų ES struktūrinės paramos intervencijų poveikiui vertinti ir pateikti rekomendacijas dėl kontrafaktinių poveikio vertinimo metodų pritaikomumo 2014–2020 metų ES struktūrinės paramos intervencijų kontekste.

Apimtis: Išanalizuotos 2007–2013 metų ES paramos lėšomis finansuojamos priemonės ir galimos 2014–2020 metų investicijų kryptys.

Naudoti metodai: pirminių ir antrinių šaltinių analizė, interviu.

Pagrindiniai vertinimo rezultatai.

Vertinimo metu išanalizuotas kontrafaktinių poveikio vertinimo metodų pritaikomumas ir vertinimui reikalingų duomenų prieinamumas, vertinant veiksmų programas, ir parengtos metodinės gairės, kuriose aptarti svarbiausi kontrafaktinio poveikio vertinimo metodai, planavimas ir dizainas, reikalingi duomenys ir rezultatų naudojimas.

Vertinimo metu nustatyta, kad:

- didžiausią kontrafaktinio poveikio vertinimo metodų taikymo potencialą turi ŽIPVP 1.1 ir EAVP 2.1 ir 2.2 prioritetų intervencijos;
- kontrafaktinio poveikio vertinimo metodai netaikytini horizontalioms intervencijoms (pavyzdžiui, lygių galimybių ir pan.), nes tokios intervencijos poveikis paprastai juntamas visoje tikslinėje populiacijoje, t. y. negalima sudaryti tiesiogiai palyginamų intervencijų nepaveiktos (kontrolinės) grupės ir intervencijų paveiktos (tikslinės) grupių. Kontrafaktiniai metodai taip pat yra netinkami norint vertinti visos veiksmų programos poveikį;
- daugiausia kontrafaktinio poveikio vertinimui tinkamų rodiklių turi ŽIPVP 1.1 ir EAVP 2.1 ir 2.2 prioritetai, o ŽIPVP 1.3 prioriteto ir ypač ŽIPVP 1.2 prioriteto priemonėse pastebėtas bendras rezultato rodiklių, orientuotų į elgsenos pokytį, trūkumas;
- Lietuvoje jau yra įgyvendinami bandomieji projektai, kurių logika yra artima eksperimentinei intervencijai;
- Lietuvoje kaupiami beveik visi kontrafaktinio poveikio vertinimui reikalingi duomenys, o skirtingų duomenų bazių duomenis galima jungti naudojant fizinio ar juridinio asmens kodus, duomenys apie asmens kvalifikaciją ir profesiją Lietuvoje kol kas nėra centralizuotai kaupiami, tai pagrindinė priežastis, kodėl tam tikroms intervencijoms (pvz., ŽIPVP 1.2 ir 1.3 prioritetų priemonėms) kontrafaktinio poveikio vertinimas yra netaikytinas;
- Nepaisant to, vertinimo duomenų prieinamumo problemos kyla dėl nepakankamo teisinio reglamentavimo.

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

Vertinimo ataskaitoje pateiktos 8 rekomendacijos. Pasiūlyta, kaip galima integruoti kontrafaktinį poveikio vertinimą į 2014–2020 m. ES paramos stebėsenos ir vertinimo sistemą (ataskaitoje pateikti konkretūs pasiūlymai). Pasiūlyti duomenų perdavimo nepriklausomiems vertintojams būdai. Vertinimo

išvados, rekomendacijos ir metodinės gairės prisidės tobulinant ES struktūrinės paramos poveikio vertinimų kokybę.

3. Veiksmų programų įgyvendinimo vertinimai

3.1. Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos 4 prioriteto įgyvendinimo tarpinis vertinimas

Užsakovas: LR finansų ministerija

Vertinimą atliko: VŠĮ Viešosios politikos ir vadybos institutas, 2011 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis, metodai

Tikslas: tobulinti Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos 4 prioriteto (toliau - ŽIPVP 4 prioriteto) įgyvendinimą.

Uždaviniai:

- nustatyti tęstinį ŽIPVP 4 prioriteto tinkamumą besikeičiant socialinei ir ekonominei situacijai, teisės aktams;
- įvertinti ŽIPVP 4 prioriteto administravimo efektyvumą;
- įvertinti ŽIPVP 4 prioriteto įgyvendinimo tarpinius rezultatus ir įgyvendinimo efektyvumą.

Apimtis: ŽIPVP 4 prioritetas – „Administracinių gebėjimų stiprinimas ir viešojo administravimo efektyvumo didinimas“.

Naudoti metodai: vertinimo metu buvo taikytas mišrus kokybinis-kiekybinis tyrimo būdas, apimantis šiuos kiekybinius ir kokybinius tyrimo metodus: antrinių šaltinių analizę, interviu, apklausę, atvejo studijas; ateities analizės metodus (SSGG ir alternatyvų analizė), suinteresuotųjų grupių įtraukimą į rekomendacijų formulavimą.

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

Vertinant tęstinį ŽIPVP 4 prioriteto tinkamumą besikeičiant socialinei ir ekonominei situacijai, teisės aktams, nustatyta:

- ŽIPVP 4 prioriteto parama buvo panaudota Vyriausybės prioritetams įgyvendinti tik valdymo, nukreipto į rezultatus, srityje („VORT“ projektas), pasirengimo pirmininkauti ES (LESSED projektas) ir viešųjų paslaugų ar vieno langelio srityje (projektai pagal priemonę „Viešųjų paslaugų kokybės iniciatyvos“). Tai susiję su valstybės projektų planavimo specifika bei nepakankamu ministerijų gebėjimu ir noru inicijuoti ESF finansuojamus projektus, skirtus reformoms sudaryti ir įgyvendinti.
- Projektų analizė parodė, jog daugiausia finansuojama valdymo sistemų ir mokymo projektų, nebuvo rengiami ir finansuojami projektai struktūrinių reformų srityje, jų visai nevykdė savivaldybės..
- Intervencijų logikos problemos ypač būdingos valdymo sistemų projektams: kuriama per daug pavienių veiklos ir finansų valdymo sistemų; kuriami nauji ir sudėtingi informaciniai sprendimai, nors gali būti taikomi esami ir paprasti sprendimai; dauguma iš ESF finansuojamų sistemų/ priemonių nėra novatoriškos - mažiausiai novatoriškos yra finansų valdymo ir apskaitos sistemos, kurias dažniausiai kuria ar tobulina Lietuvos savivaldybės.

Vertinant ŽIPVP 4 prioriteto administravimo efektyvumą, nustatyta:

- ŽIPVP 4 prioriteto planavimui ir įgyvendinimui trūksta teminio koordinavimo, teminės priemonių ir projektų stebėsenos, taip pat galėtų būti tobulinamas prioriteta administruojančios institucijos bendradarbiavimas su įgyvendinančiąja ir kitomis institucijomis, į kurių valdymo sritį patenka atskiros ŽIPVP 4 prioriteto priemonės.
- ŽIPVP 4 prioritetas yra gana brangus pagal administravimo kaštus ir brangiausias, jei lygintume su kitais šios veiksmų programos prioritetais
- ŽIPVP 4 prioriteto projektų vykdytojai yra pakankamai patenkinti Europos socialinio fondo agentūros veikla ir vykdomomis administravimo funkcijomis; administravimo taisyklių aiškumas vertinimas palankiai, nors kiek mažiau aiškios projektų išlaidų atitikties finansavimo reikalavimams; projektų administravimo procedūros pakankamai sparčios, nors kiek lėtesnės paraiškų atrankos, projektų finansavimo ir administravimo sutarčių derinimo bei viešųjų pirkimų derinimo procedūros.
- Projektų įgyvendinimo problemos yra susijusios ne tik su projektų sudėtingumu, bet ir su projektų vykdytojų branda.

Vertinant ŽIPVP 4 prioriteto įgyvendinimo tarpinius rezultatus ir atliekant ateities analizę, nustatyta:

- Teigiami pokyčiai jau įvyko tarnautojų ir darbuotojų kompetencijos srityje (patobulėta žmogiškųjų išteklių, finansų, turto, veiklos, kokybės vadybos procesų bei institucijos strategijos ir veiklos planavimo srityse).
- Institucijų struktūroje, institucijos veiklą reglamentuojančiuose teisės aktuose, bendradarbiavime ir partnerystėje su kitomis institucijomis ir suinteresuotomis grupėmis, vadovų lyderystėje ir vadovavime dar neįvyko didelių pokyčių, tačiau dauguma projektų dar įgyvendinami (nustatytas statistinis ryšys tarp projektų trukmės ir vykstančių pokyčių).
- Pateiktos dvi alternatyvos administracinių gebėjimų stiprinimui ir viešojo administravimo efektyvumo didinimui naujuoju programavimo laikotarpiu.

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

Remiantis vertinimo rezultatais buvo suformuluotos išvados ir rekomendacijos, skirtos tiek esamam ES struktūrinės paramos programavimo laikotarpiui, tiek ateinančiam 2014-2020 m. ES struktūrinės paramos programavimo laikotarpiui. Siekiant didesnio rekomendacijų priimtumo, vertinimo rezultatų pristatymo renginio metu buvo surengtas balsavimas dėl siūlomų vertinimo rekomendacijų. Remiantis balsavimo rezultatais ir suinteresuotųjų pusių pastabomis, buvo pateiktos rekomendacijos dėl prioriteto įgyvendinimo rodiklių, likusių ŽIPVP 4 prioriteto lėšų panaudojimo planavimo ir administravimo, struktūrinių reformų finansavimo, tarpinstitucinio bendradarbiavimo ir projektų valdymo.

Vertinime pateiktas pluoštas rekomendacijų dėl administracinių gebėjimų stiprinimo ir viešojo administravimo efektyvumo didinimo naujuoju programavimo laikotarpiu: dėl atsakomybės pasiskirstymo, didesnio orientavimosi į rezultatus, valdysenos modelio taikymo įgyvendinant priemones ir projektus administracinių gebėjimų stiprinimo srityje, finansavimo prioritetų.

Vertinimo rekomendacijų įgyvendinimas leis patobulinti ES struktūrinės paramos panaudojimą viešojo administravimo srityje 2007-2013 m. laikotarpiu ir bus naudingos rengiantis naujam programavimo laikotarpiui.

3.2. Europos socialinio fondo finansuojamų mokymų kokybės ir efektyvumo vertinimas

Užsakovas: LR finansų ministerija

Vertinimą atliko: UAB „PricewaterhouseCoopers, 2011 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis, metodai

Tikslas: tobulinti 2007–2013 m. Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos (toliau - ŽIPVP) įgyvendinimą, didinant Europos socialinio fondo (toliau – ESF) finansuojamų mokymų kokybę ir veiksmingumą.

Uždaviniai: įvertinti ESF finansuojamų mokymų kokybę ir efektyvumą.

Apimtis: įvertinta mokymų, vykdomų pagal 4 ŽIPVP priemones, kokybė, rezultatyvumas, efektyvumas, naudingumas bei poveikis. Taip pat atlikta 2004–2006 m. ir 2007–2013 m. ES paramos laikotarpiams vykdytų ir vykdomų mokymų, finansuotų ESF lėšomis, palyginamoji analizė. Identifikuoti geros ir blogos praktikos projektų pavyzdžiai. Įvertinta ES šalių patirtis vykdančioms mokymų projektus.

Naudoti metodai: informacijos ir duomenų analizė, anketinė apklausa, interviu, sugretinimas, atvejo studijos, užsienio šalių praktikos analizė.

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

- Vertinant 2004–2006 m. ES paramos laikotarpiu vykdytų mokymų poveikį, pažymima, kad šiuo laikotarpiu vykdyti mokymai padarė teigiamą poveikį, nors ne visai tokiu mastu, kad būtų išspręstos visos to laikotarpio problemos.
- Nustatyta, kad ESF finansuojamų mokymų portfelis yra fragmentuotas ir įvairus. Viena vertus, didesnės apimties, standartizuoti mokymai duoda masto ekonomijos efektą, tačiau kita vertus, unifikuojant mokymus kyla rizika, jog mokymai nebus lanksčiai pritaikyti prie besimokančiojo poreikių ir kintančios situacijos, todėl svarbu subalansuoti šiuos du apsektus.
- Apibendrinus, mokymų kokybė ir atskiri elementai buvo vertinami teigiamai, tačiau pastebėta ir mokymų kokybės trūkumų (pvz., dėstytojų kompetencija, mokymų atitiktis poreikiui, mokymų organizavimas ir pan.). Taip pat tam tikrais atvejais, ypač kai yra reikalingos specifinių mokymų paslaugos, yra susiduriama su patyrusių, kompetentingų paslaugų teikėjų trūkumu.
- Vertinant pasiektus rezultatus, ESF finansuojami mokymai turėjo teigiamą poveikį tikslinėms grupėms, prisidėjo prie jų kvalifikacijos kėlimo. Pažymėtina, kad pasireiškė ne tik mokymų nauda, tačiau naudingi buvo ir papildomi sukurti produktai: kontaktų užmezgimas, pasidalijimas praktika su kolegomis, metodinės priemonės ir pan. Visgi ESF finansuojami mokymai turėjo teigiamą poveikį ne visais atvejais ir ne tokiu mastu kaip tikėtasi. Pavyzdžiui, įgyvendinant priemonę „Kaimo vietovių darbo jėgos persiorientavimas iš žemės ūkio į kitas veiklas“, tikėtina, kad nebus pasiektas laukiamas poveikis, o pagal priemonę „Valstybės institucijų ir įstaigų dirbančiųjų kvalifikacijos tobulinimas“ įgyvendinamų mokymų veiksmingumas galėtų būti padidintas tobulinant mokymų poreikio nustatymo procesą, vykdančiomis horizontaliuosius mokymus.
- Mokymų stebėsenos rezultatai nepakankamai naudojami mokymų kokybei tobulinti ir veiksmingumui didinti. Dažniausiai naudojamas tik dalyvių pasitenkinimo mokymais vertinimas. Mokymų kokybės ir veiksmingumo vertinimas – labai svarbus planuojant mokymus ateityje, gerinant mokymų rezultatus.
- Ne visi mokymai buvo įgyvendinami efektyviai, mokymo paslaugų kainos viršijo rinkos įkainius, taip pat žymi biudžetų dalis buvo skiriama su mokymais tiesiogiai nesusijusioms veikloms.

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

Vertinimo metu buvo išsamiai išanalizuota ESF finansuojamų mokymų kokybė, rezultatyvumas, efektyvumas, naudingumas bei poveikis ir pateiktos išvados bei rekomendacijos dėl ESF mokymų tobulinimo, kurios naudingos tobulinant ES struktūrinių paramos panaudojimą šioje srityje.

Bendros rekomendacijos:

- svarbiu veiksniu tampa kompetentingų ir patyrusių paslaugų teikėjų ir ekspertų atranka, todėl reikalinga stiprinti vykdytojų gebėjimus viešųjų pirkimų srityje. Atitinkamai siūloma parengti pagalbinus dokumentus projektų vykdytojams (pvz. geroji praktika vykdančioms prikimus, praktiniai pavyzdžiai), vykdyti mokymus viešųjų pirkimų tema, stiprinti dalijimąsi praktika tarp projektų vykdytojų, taikyti ekonominio naudingumo principą įsigyjant paslaugas, reikalauti pateikti atsiliepiamus apie suteiktas paslaugas;

- rekomenduojama stiprinti projektų vykdytojų gebėjimus ir metodinį pagrindą mokymų efektyvumo vertinimo srityje (pvz. išleidžiant mokymų veiksmingumo vertinimo gaires, kuriose pateikiamos rekomendacijos kaip turi būti atliekama mokymų stebėseną, vertinimas, pristatomas *Kirkpatrick* vertinimo modelis ir jo praktinio taikymo pavyzdžiai), didinti projektų vykdytojų įsitraukimą ir atsakomybę atliekant mokymų kokybės ir veiksmingumo vertinimą (pvz. Projektų finansavimo sąlygų aprašuose ir sutartyse numatant pareigą atlikti mokymų stebėseną ir vertinimą), teikti pirmenybę projektams (taikant atrankos kriterijus), kuriuose numatyti taikyti mokymų kokybės vertinimo metodai;
- rekomenduojama teikti prioritetą tiems mokymų projektams, kurių vykdytojai pateikia personalo tobulinimo planus, o mokymai yra susieti su nustatytais mokymo poreikiais;
- kitu programavimo laikotarpiu rekomenduojama pirmenybę teikti ekonomijos efektą sukuriantiems projektams.

Vertinime taip pat pateikti pastebėjimai ir konkrečios rekomendacijos dėl 4 nagrinėtų priemonių („Kaimo vietovių darbo jėgos persiorientavimas iš žemės ūkio į kitas veiklas“, „Bendrojo lavinimo, profesinio mokymo institucijų ir aukštųjų mokyklų pedagoginio personalo kvalifikacijos tobulinimas“, „Mokslininkų ir kitų tyrėjų kvalifikacijos ir kompetencijų tobulinimas (mokslo duomenų bazės, e.dokumentai)“ ir „Valstybės institucijų ir įstaigų dirbančiųjų kvalifikacijos tobulinimas“) įgyvendinimo tobulinimo bei tęstinumo.

3.3. Europos socialinio fondo finansuojamų užimtumą skatinančių priemonių įgyvendinimo efektyvumo vertinimas, 2011 m.

Užsakovas: LR finansų ministerija

Vertinimą atliko: UAB „PricewaterhouseCoopers“ ir UAB „ProBaltic Consulting“

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis, metodai

Tikslas: tobulinti 2007–2013 m. Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos (toliau - ŽIPVP) įgyvendinimą, didinant Europos socialinio fondo (toliau – ESF) finansuojamų užimtumą skatinančių priemonių kokybę ir veiksmingumą.

Uždaviniai: įvertinti ESF finansuojamų užimtumą skatinančių priemonių įgyvendinimo efektyvumą.

Apimtis: įvertintas ŽIPVP 1 prioriteto užimtumą skatinančių priemonių tinkamumas ir naudingumas. Atliktas priemonės „Ieškančių darbo asmenų integracija į darbo rinką“ įgyvendinimo vertinimas pagal tinkamumo, efektyvumo, poveikio ir naudingumo kriterijus. Atlikta 2004–2006 m. ir 2007–2013 m. ES paramos laikotarpiais vykdytų ir vykdomų užimtumo skatinimo iniciatyvų palyginamoji analizė.

Naudoti metodai: informacijos ir duomenų analizė, interviu, apklausa, sugretinimas, užsienio šalių praktikos analizė

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

- 2004-2006 m. ES paramos laikotarpiu vykdytos užimtumą skatinančios veiklos turėjo teigiamą poveikį tiek privataus tiek viešojo sektoriaus darbuotojų našumo augimui, labiau kvalifikuotos darbo jėgos įliejimui į įvairius ūkio sektorius, bedarbystės problemų, ypač socialiai jautrių grupių tarpe, sprendimui.

- 2007-2013 m. paramos laikotarpiu buvo sėkmingai reaguojama į pokyčius darbo rinkoje peržiūrint aktyvių darbo rinkos politikos (toliau – ADRP) priemonių finansavimo prioritetus, nuosekliai didinant finansavimo apimtį ADRP priemonių rėmimui. Tais atvejais, kai programinio lygmens pokyčiai yra sunkiau įgyvendinami ar yra nebūtini, ADRP priemonių įgyvendinime į situaciją darbo rinkoje tiesiog yra reaguojama projektų lygmeniu ir toks prisitaikymas prie situacijos neprieštarauja priemonės tikslams, uždaviniams ir numatytiems veiksniams.

- Kaip rodo 2004-2006 ir 2007-2013 m. paramos laikotarpių planavimo etapai, jų metu numatytos ateities grėsmės (įskaitant išorinius veiksnius) aiškiau neatspindėjo ekonomikos stagnacijos ir nuosmukio rizikos, tuo tarpu visas planavimas buvo paremtas tuometine situacija rinkoje.

- Lietuvoje labai aukštas jaunimo (20-29 metų) nedarbo lygis, todėl yra labai didelė rizika, kad šios tikslinės grupės asmenys, nerasdami darbo Lietuvoje, turi didelę paskatą emigruoti. Tai atsispindi ir per pastaruosius metus ženkliai išaugusiuose emigracijos srautuose. Tokios tendencijos ilguoju laikotarpiu gali sukelti labai neigiamas pasekmes Lietuvos ūkiui, paskatinti spartesnę visuomenės senėjimą. Nors tam tikri žingsniai jau yra padaryti – redaguotas Užimtumo rėmimo įstatymas, kai kuriose ŽIPVP priemonėse („Verslumo skatinimas“, „Ieškančių darbo asmenų integracija į darbo rinką“) jaunimas yra numatytas kaip viena iš prioritetinių grupių, tačiau ši problema išlieka aktuali.

- ADRP priemonių efektyvumas dažnai yra nulemtas tokių išorinių faktorių, kaip žema bedarbių motyvacija, suinteresuotumo stoka oficialiai įsidarbinti. Šie išoriniai veiksniai iš esmės mažina ADRP priemonių efektyvumą ir tikėtiną poveikį.

- Bedarbių profesinio mokymo paslaugas teikiančių institucijų finansavimas per menkai susietas su jų veiklos rezultatais. Įsidarbinimo rezultatai po profesinio mokymo ar dalyvių atsiliepimai apie mokymų kokybę tiesiogiai neįtakoja profesinio mokymo paslaugas teikiančių institucijų užsakymų ir finansavimo.

- Subsidijų schemoms būdingos rizikos, kad darbdaviai gali siekti laikinai įdarbinti asmenį tik dėl finansinės naudos (išlaidų kompensavimo subsidijos forma), iš anksto žinodami, kad, pasibaigus subsidijos mokėjimui, įdarbintą asmenį atleis iš darbo. Gaudami subsidiją pagal įdarbinimo subsidijuojant ir darbo įgūdžių įgijimo rėmimo priemonę, darbdaviai neįsipareigoja palikti asmenį dirbti po subsidijos pabaigos.

- Apžvelgiant ŽIPVP 1 prioriteto įgyvendinimo laikotarpiu atliktus intervencijų finansavimo pokyčius, pastebėta, kad bene labiausiai sumažėjo dėmesys (ir finansavimas) priemonėms, orientuotoms į darbo jėgos pasiūlos didinimą, socialinės įtraukties problemų sprendimą.

- Nustatyta, kad pagrindinės ADRP priemonės pagal biudžetą ir dalyvių skaičių yra: profesinis mokymas, viešieji darbai, įdarbinimas subsidijuojant.
- Naudingiausios darbo įgūdžių įgijimo rėmimo ir įsidarbinimo subsidijuojant priemonės:
  - dalyvavimas įdarbinimo subsidijuojant priemonėje padėjo įsidarbinti 30 proc. asmenų;
  - dalyvavimas darbo įgūdžių įgijimo rėmimo priemonėje padėjo įsidarbinti 36 proc. asmenų;
  - dalyvavimas profesiniame mokyme padėjo įsidarbinti 18 proc. asmenų;
  - dalyvavimas viešuosiuose darbuose padėjo įsidarbinti 14 proc. asmenų.

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

Įvertinus užimtumą skatinančių priemonių tinkamumą ir naudingumą, pateiktos rekomendacijos dėl geresnio lėšų panaudojimo šioje srityje:

- atliekant 2014-2020 m. finansinės perspektyvos su užimtumo skatinimu susijusių priemonių planavimą ir nustatant užimtumo finansavimo prioritetus, rekomenduotina naudoti įvairesnius ateities prognozavimo instrumentus (pvz., išvalgas), kurie padėtų tiksliau nustatyti ūkio raidos scenarijus ir prioritetus, iš anksto tinkamai įvertintų galimas rizikas, galinčias sumažinti planuojamą intervencijos efektą ir tęstinumą;
  - atliekant 2014-2020 m. finansinės perspektyvos su užimtumo skatinimu susijusių priemonių planavimą, svarbu papildomai prioritetizuoti jaunimo tikslinę grupę, sudarant jai sąlygas tiek susirasti darbą, tiek įsitvirtinti Lietuvos darbo rinkoje. Siūloma ypatingą dėmesį skirti jaunimo tikslinei grupei finansinės inžinerijos (verslumo skatinimo) priemonėse, sudarant kuo palankesnes sąlygas šiai tikslinei grupei užsiimti verslu Lietuvoje;
  - žemo ir vidutinio nedarbo sąlygomis tinkamiausia ADRP priemone laikytinas profesinis mokymas. Aukšto nedarbo sąlygomis profesinio mokymo efektyvumas yra mažesnis ir efektyvesnėmis laikytinos remiamo įdarbinimo priemonės (daugiausiai įdarbinimas subsidijuojant ir darbo įgūdžių įgijimo rėmimas). Į šią tendenciją Socialinės apsaugos ir darbo ministerija reagavo priemonės „Ieškančių darbo asmenų integracija į darbo rinką“ įgyvendinimo metu. Tačiau svarbu, kad į tai būtų atsižvelgiama ir investicijų planavimo etape;
  - ADRP priemonių efektyvumas dažnai yra nulemtas tokių išorinių faktorių, kaip žema bedarbių motyvacija, suinteresuotumo stoka oficialiai įsidarbinti, todėl rekomenduojama skirti daugiau laiko konkretaus bedarbio situacijos analizei;
  - profesinio mokymo poreikiai prognozuojami tik vienerių metų laikotarpiui. Tai viena iš priežasčių, lemiančių nepakankamą bedarbių profesinio mokymo atitiktį rinkos poreikiams. Todėl rekomenduojama vykdyti ir reguliariai atnaujinti vidutinės trukmės darbo rinkos poreikių prognozavimą;
  - bedarbių profesinio mokymo paslaugas teikiančių institucijų finansavimas per menkai susietas su jų veiklos rezultatais, todėl tikslinga tą atlikti per viešųjų pirkimų sąlygas, arba „vaučeriu sistemą“ atveju, parengiant tvarką, kaip į surinktą informaciją apie mokymo paslaugų teikėjų rezultatus turi būti atsižvelgiama organizuojant profesinį mokymą (pvz. profesinio mokymo paslaugų teikėjų reitingavimas);
  - subsidijų schemoms būdingos rizikos, kad darbdaviai gali siekti laikinai įdarbinti asmenį tik dėl finansinės naudos (išlaidų kompensavimo subsidijos forma), iš anksto žinodami, kad, pasibaigus subsidijos mokėjimui, įdarbintą asmenį atleis iš darbo. Siekiant sumažinti piktnaudžiavimo subsidijomis atvejus, rekomenduojama vykdyti sistemingą subsidijų monitoringą.
- Šio vertinimo rezultatai ir rekomendacijų įgyvendinimas prisidės prie geresnio ES struktūrinės paramos finansuojamų užimtumą skatinančių priemonių kokybės ir veiksmingumo.

3.4. Švietimo ir mokslo ministerijos administruojamų 2007–2013 m. veiksmų programų prioritetų ir juos įgyvendinančių ministerijos programų įgyvendinimo tarpinis vertinimas

Užsakovas: LR švietimo ir mokslo ministerija

Vertinimą atliko: UAB „BGI Consulting“, 2011 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis, metodai

Tikslas: gerinti švietimui ir mokslui skiriamos ES struktūrinės paramos panaudojimo kokybę, veiksmingumą ir nuoseklumą, atsiskaityti EK ir kitoms tikslinėms grupėms už ES struktūrinės paramos panaudojimą.

Uždaviniai:

Nustatyti:

- kokioms švietimo sistemos sritims skiriamas nepakankamas dėmesys;
- kurios įgyvendinamos intervencijos galėtų būti sustiprintos papildomomis veiklomis;
- kokie nauji veiksmai galėtų prisidėti prie geresnio veiksmų programų ir Švietimo ir mokslo ministerijos (toliau - ŠMM) programų planavimo metu iškeltų tikslų pasiekimo;
- kokia yra veiksmų programų prioritetų, priemonių ir pagal jas remiamų veiklų, nustatytų ŠMM programose, planuotų tikslų pasiekimo tikimybė periodo pabaigoje.

Apimtis: ŠMM administruojamų 2007-2013 metų veiksmų programų prioritetai ir juos įgyvendinančios ŠMM programos.

Naudoti metodai: lyginamoji analizė, projektų vykdytojų apklausa (pagal kiekvieną veiksmų programą), ekspertiniai interviu, diskusijų grupės, veiksmų programų stebėsenos duomenų analizė.

Vertinimas atliktas pagal tinkamumo, suderinamumo, rezultatų kokybės, rezultatyvumo kriterijus.

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

Pagal vertinimo kriterijus nustatyta:

Tinkamumas

Socialinės ir ekonominės situacijos šalyje pokyčių įtaka suplanuotų priemonių aktualumui santykinai nedidelė. Šalies ekonominių rodiklių prastėjimas atsiliepia nacionalinei švietimo sistemai, tačiau ES fondų lėšomis įgyvendinamos priemonės labiau skirtos ilgalaikėms sistemos transformacijoms paskatinti, kurios išlieka aktualios ir ekonominės situacijos pokyčių kontekste.

Suderinamumas

Nors iš esmės priemonės suplanuotos tinkamai, tačiau:

- didelė dalis priemonių yra skirtos toms pačioms tikslinėms grupėms, o pagal šias priemones įgyvendinami projektai tarpusavyje nederinami;
- projektai pernelyg dažnai koncentruojasi tik į savo veiklas bei privalomų teisės aktų laikymąsi, pasigendama didesnio suderinamumo su kitų projektų veiklomis, esama situacija švietimo sistemoje, dalis projektų siekia tų pačių bendrųjų tikslų, tačiau naudoja skirtingus instrumentus ir kuria alternatyvias sistemas.
- sąlygas papildomiems sinergijos efektams sudaro tai, kad ŠMM administruojamos priemonės apima valstybės planavimo ir konkursinius projektus. Ši galimybė turėtų būti išnaudota siekiant priemonių ir prioritetų tikslų;
- kaip atskira problema gali būti įvardinta bendra Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos (toliau - ŽIPVP) suplanavimo logika, kadangi atskiros priemonės suplanuotos skirtingais pagrindais, t.y. pagal švietimo lygmenis, tikslus, tikslines grupes ir pan. Tai trukdo įvertinti investicijų prisidėjimą prie veiksmų programos tikslų, taip pat didina veiklų pagal skirtingas priemones persidengimo riziką.

Efektyvumas ir kokybė

- vienodų kokybės standartų taikymas projektų metu galėtų būti užtikrintas pasitelkiant išorines atitinkamus įgaliojimus ir kompetencijas turinčias institucijas. Tokia praktika plačiai taikoma, pavyzdžiui, studijų programų vertinimo procese, tačiau vadovėlių, kitos mokymo medžiagos kokybė dažniausiai kontroliuojama tik paties projekto vykdytojo ar jo pasitelktų papildomų ekspertų;
- kadangi didžiąją dalį infrastruktūrinių projektų įgyvendina švietimo institucijos, neturinčios patirties vykdant ir prižiūrint statybos darbus, todėl siekiant užtikrinti paslaugų ir darbų kokybę tikslinga plačiau

pasinaudoti galimybe į viešojo pirkimo sąlygas ir paslaugų sutartis įtraukti platesnes techninių prižiūrėtojų funkcijas ir gauti daugiau reikalingos pagalbos.

- įgyvendinant atskiras ŠMM administruojamas ŽIPVP priemones pasitelkta Lietuvos mokslo taryba, kuriai perduota dalis įgyvendinančių institucijų funkcijų. Deja, dėl administracinių gebėjimų stokos, kitų priežasčių, projektų vertinimas susiduria su sunkumais, vėluoja sutarčių pasirašymas ir t.t. ir dėl to gali nukentėti kokybė.

Rezultatyvumas

- apibendrinus visų ŽIPVP priemonių tikėtino rezultatyvumo periodo pabaigoje vertinimo rezultatus, nustatyta, kad nemažos dalies ŽIPVP 2 ir 3 prioritetų stebėsenos rodiklių atžvilgiu yra aukštas tikėtino rezultatyvumo rizikos laipsnis. Pagrindinės identifikuotos priežastys – suformuoti nespecifiški rodikliai, rodiklių formuluočių ir skaičiavimo metodikos nesuderinamumas.

- apibendrinus visų Ekonomikos augimo veiksmų programos (toliau - EAVP) priemonių tikėtino rezultatyvumo periodo pabaigoje vertinimo rezultatus, identifikuota nemažai rizikų, pasireiškiančių projektų įgyvendinimo lygmenyje, tačiau pagal apibrėžtą rezultatyvumo vertinimo metodiką bei turint omenyje tą faktą, kad produkto ir rezultato rodikliai nėra specifiški ir santykinai formalizuoti, vertintojų nuomone, itin didelių rizikų nepasiekti EAVP priemonių lygmens produkto ir rezultato rodiklių nėra. Visgi 43 proc. rodiklių atžvilgiu išlieka vidutinis rizikos laipsnis. Didžiausia rizika nepasiekti dalies suplanuotų rodiklių yra dėl to, kad kol kas nėra suplanuotų priemonių pagal EAVP 1 prioriteto 2 uždavinį.

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

Rekomendacijos buvo suskirstytos į dvi kategorijas: strateginio pobūdžio ir procedūrinio/operatyvinio pobūdžio. Vertinimo ataskaitoje pateiktos 39 apibendrintos rekomendacijos pagal tinkamumo, suderinamumo, rezultatų kokybės ir rezultatyvumo kriterijus. Vertinimo ataskaitoje pateikta analizė ir išvados leis pagerinti švietimui ir mokslui skiriamos ES struktūrinės paramos panaudojimo kokybę, veiksmingumą ir nuoseklumą bei geriau atsiskaityti už ES struktūrinės paramos panaudojimą.

3.5. Europos socialinio fondo finansuojamų veiklų švietimo ir mokslo srityje įgyvendinimo rezultatų vertinimas

Užsakovas: Švietimo ministerija

Vertinimą atliko: VšĮ „Viešosios politikos ir vadybos institutas“, UAB „PPMI Group“, 2013 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis

Tikslas: užtikrinti 2014–2020 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo kokybę, veiksmingumą ir nuoseklumą, atliekant ESF finansuojamų projektų švietimo ir mokslo srityje įgyvendinimo metu sukurtų produktų vertinimą.

Uždaviniai:

atlikti ŠMM administruojamų ESF projektų įgyvendinimo metu sukurtų produktų vertinimą, siekiant suklasifikuoti sukurtus / kuriamus produktus ir įvertinti konkrečių produktų naudojimą, išanalizuoti ir tobulinti švietimo ir mokslo sistemą atliekant šias projekto veiklas.

Apimtis: vertinami ESF produktai, sukurti ir finansuoti pagal 2004–2006 m. BPD 2.4 ir 2.5 priemones bei 2007–2013 m. Žmogiškųjų išteklių veiksmų programos 2 ir 3 prioritetus.

Naudoti metodai: 3 projektų vykdytojų apklausos, 11atvejo studijų, per kurias išsamiai įvertinti konkretūs produktai, fokusuotų grupių diskusijos. Metodiškai projektą sudarė du etapai: pirmajame etape buvo kuriama ESF produktų, finansuotų pagal 2004–2006 m. BPD 2.4 ir 2.5 priemones bei 2007–2013 m. Žmogiškųjų išteklių veiksmų programos 2 ir 3 prioritetus, duomenų bazė. Joje surinkti duomenys apie beveik 3 tūkst. produktų. Antrajame projekto etape buvo atliekamas ESF produktų vertinimas pagal efektyvumo, rezultatyvumo, tvarumo kriterijus.

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

- sukurta ESF produktų duomenų bazė. Joje surinkti duomenys apie beveik 3 tūkst. produktų: mokomąją ir metodinę medžiagą, studijų ir švietimo programas, švietimo ir mokslo institucijų valdymui tobulinti skirtas priemones, informacines sistemas, tyrimus ir pan. Produktai sugrupuoti ir aprašyti pagal nustatytą struktūrą.

- įvertinta sukurtų produktų kokybė:

- Pagrindinės išvados dėl produktų tipų ir naudotojų: didžiausia dalis projektų yra skirta mokomajai medžiagai kurti; pagrindiniai ESF produktų naudotojai buvo ir yra mokiniai, studentai, mokytojai ir dėstytojai. Nustatyta, kad daugiau negu 2/5 produktų yra vienos institucijos produktai. Taigi kitose organizacijose panaudoti produktus buvo sąlyginai mažai planuojama ir sąlyginai mažai panaudota.

- Pagrindinės išvados dėl produktų naudojimo ir kokybės užtikrinimo: projektų vykdytojams buvo sudarytos geros galimybės užtikrinti produktų kokybę, ypač įgyvendinant 2007–2013 m. projektus. Tačiau vykdytojai nebuvo skatinami gerinti produktų kokybę ir didinti panaudojimą – daugeliui produktų nebuvo taikoma išorinė kontrolės sistema, kuri padėtų užtikrinti nuoseklią produktų kokybės ir panaudojimo priežiūrą. Daugiausia dėmesio buvo skiriama projektų veikloms (finansiniam projektų įgyvendinimui pagal paramos sutartį ir teisės aktuose nustatytų procedūrų laikymuisi), o ne produktų kokybei ir panaudojimui.

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

Pagrindinės rekomendacijos:

- ŠMM patvirtinti produktų tipų baigtinį sąrašą ir produktų išaiškinimus;

- ŠMM rekomenduojama projektų lygmeniu taikyti stebėsenos rodiklius, kurie atskleistų ESF produktų panaudojimą ir sklaidą tikslinėje grupėje;

- Vadovaujant institucijai, ŠMM ir ESFA rekomenduojama skatinti į projektų tikslines grupes orientuotą projektų valdymą.

Taikant kokybiškus stebėsenos rodiklius ir tiksliau apibrėžiant projektų rezultatus, iš anksto planuojant produktų naudotojus bei skatinant platesnį bendradarbiavimą su tikslinėmis grupėmis kuriant ESF produktus, galima užtikrinti (1) didesnę ESF produktų sklaidą ir panaudojimą, (2) didesnę projektų įgyvendinant ESF projektų tikslus, (4) daugiau duomenų, reikalingų įvertinti ESF produktų ir ESF rezultatyvumą ir efektyvumą.

3.6. ES struktūrinių fondų lėšų, skirtų kelių sektoriaus projektams įgyvendinti, planavimo ir panaudojimo efektyvumo vertinimas

Užsakovas: Susisiekimo ministerija

Vertinimą atliko: UAB "BGI-Consulting", 2013 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis

Tikslas: tobulinti ES lėšų, skirtų kelių sektoriaus projektams įgyvendinti, panaudojimą, įvertinant jų planavimo tinkamumą, tikslų ir uždavinių pasiekimo mastą, panaudojimo efektyvumą ir poveikį.

Uždaviniai:

- atsižvelgiant į pasikeitusią ekonominę situaciją, įvertinti kelių sektoriuje nustatytų tikslų, uždavinių, priemonių ir suplanuotų projektų jiems pasiekti tinkamumą;
- įvertinti, ar įgyvendinti projektai (fizinė apimtis ir finansavimas) buvo pakankami nustatytiems tikslams, uždaviniams pasiekti, ar lėšos, panaudotos šiems projektams, buvo panaudotos efektyviai;
- įvertinti kelių sektoriaus projektams įgyvendinti skirtų ES struktūrinių fondų lėšų poveikį visuomenei, ekonomikai, verslui;
- pateikti gerosios užsienio šalių praktikos atvejus, planuojant ES struktūrinių fondų lėšas kelių sektoriaus projektams ir juos įgyvendinant (pavyzdžiui, finansavimo tipai, įgyvendinimo procedūros ir pan.);
- atsižvelgiant į vertinimo rezultatus, pateikti rekomendacijas dėl kelių sektoriaus plėtros prioritetų ir priemonių 2014–2020 metais.

Apimtis: Vertintos pagal 2007–2013 metais Ekonomikos augimo veiksmų programą įgyvendinamos kelių sektoriaus priemonės.

Naudoti metodai: intervencijos logikos nuoseklumo analizė, makroekonominis modeliavimas, interviu.

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

Vertinime nustatyta, kad:

- nors pasiekta reikšminga pažanga mažinant eismo įvykių ir juose žuvusiųjų skaičių, tačiau ši pažanga nepakankama, eismo saugumo problematika išlieka itin reikšminga;
- tikslai, uždaviniai, priemonės ir remiamos veiklos suplanuotos tinkamai;
- priemonėms VP2-4.3-SM-01-V, VP2-4.4-SM-02-R ir VP2-4.4-SM-01-V buvo galima suplanuoti ambicingesnes produktų rodiklių reikšmes, priemonės VP2-5.1-SM-01-V produkto planui pasiekti buvo numatytos šiek tiek (apie 8 proc.) per mažos lėšų apimtys, priemonei VP2-5.4-SM-01-V lėšų buvo skirta pakankamai;
- sąnaudų palyginimui naudotų šalių kontekste (Latvija, Lenkija, Vengrija, Čekija) Lietuvos investicijų į kelius efektyvumas atrodo teigiamai. Daugumos priemonių atveju suplanuoti tikslai ir uždaviniai pasiekiami santykinai mažesnėmis sąnaudomis;
- dėl analizuojamų investicijų į kelių sektorių 2007–2020 m. sukurtas papildomas BVP 2,3 karto viršija pačias investicijas (iš visų finansavimo šaltinių, išreikštas proc. nuo BVP);
- didžiausias poveikis užimtumui pasireiškė 2010 metais (kai projektų išlaidos buvo didžiausios) ir sudarė 22,5 tūkst. užimtųjų, t. y. tiek užimtųjų 2010 metais buvo daugiau nei būtų buvę nesant investicijų;
- didžiausias poveikis darbo užmokesčiui pasireiškė 2011 metais, kai dėl atliktų investicijų darbo užmokestis buvo 2,36 proc. didesnis, nei būtų buvęs be analizuojamų investicijų.

Vertinimo rekomendacijos ir nauda Vertinimo ataskaitoje pateikta 10 rekomendacijų. Rekomendacijose 2014–2020 m. programavimo laikotarpiui suformuluoti pasiūlymai toliau investuoti į inovacijų ir MTEP veiklas kelių sektoriuje (intelektinės transporto sistemos ir paslaugos, inovacijos, susijusios su kelių dangomis, sistemų optimizavimo tyrimai ir kt.), į infrastruktūrinės eismo saugos priemones, didelį dėmesį skiriant vairuotojų elgsenos keitimui bei kitoms organizacinėms priemonėms.

3.7. Žmogiškųjų išteklių plėtros veikslių programos 4 prioriteto rodiklių tarpinis vertinimas, siekiant parengti išsamią informaciją metinei įgyvendinimo ataskaitai

Užsakovas: Vidaus reikalų ministerija

Vertinimą atliko: VŠĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“, 2013 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis

Tikslas: atlikti keturių 4 prioriteto rodiklių rezultatų vertinimą bei pateikti aktualias išvagas ir informaciją dėl prioriteto įgyvendinimo.

Uždaviniai:

- nustatyti 4 prioriteto rodiklių „Sėkmingai mokymus baigusių asmenų (valstybės tarnautojai, statutiniai tarnautojai, kiti darbuotojai), kurie taiko įgytas žinias darbe, dalis (proc., 6 mėnesiai po mokymų pabaigos)“ ir „Valstybės ir savivaldybių išlaidų, kurias apima kokybės vadybos sistemos, dalis (proc.)“ 2012 m. pasiektas kiekybines reikšmes;
- nustatyti 4 prioriteto rodiklio „Valstybės išlaidos, kurias apima veiklos valdymo sistemos visose (14) ministerijose, dalis (proc.)“ 2012 m. pasiektą kiekybinę reikšmę ir įvertinti programos rodiklio „Lietuvos ministerijose įdiegtų veiklos valdymo sistemų skaičius ir dalis nuo visų ministerijų (skaičius/proc.)“ įgyvendinimo kokybinę pažangą;
- parengti išvagas dėl keturių vertinamų rodiklių įgyvendinimo efektyvumo, rezultatyvumo, įvertinti veiklos valdymo ir kokybės vadybos sistemų diegimo poveikį viešajam sektoriui, pateikti rekomendacijas dėl optimalaus siekiamų rodiklių reikšmių pasiekimo 2015 m., įvertinti rodiklių įgyvendinimo perspektyvas 2015 m. ir pasiūlyti stebėsenos rodiklių sistemos tobulinimo būdus ateinančiam programavimo laikotarpiui;
- pateikti kitas metinei 2012 m. ŽIPVP įgyvendinimo ataskaitai reikalingas išvagas, susijusias su 4 programos prioritetu.

Apimtis: vertinamas ŽIPVP 4 prioriteto įgyvendinimas nuo programavimo laikotarpio pradžios iki 2012 m. gruodžio 31 d.

Naudoti metodai: pirminių ir antrinių informacijos šaltinių analizė, apklausa, interviu ir statistinė duomenų analizė.

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

- nustatyti 2012 m. ŽIPVP 4 prioriteto rodiklių tarpiniai rezultatai ir įvertintos rodiklių pasiekimo perspektyvos 2015 m.;
- įvertintas veiklos valdymo ir kokybės vadybos sistemų diegimo poveikis viešajam sektoriui bei ŽIPVP 4 prioriteto poveikis viešojo administravimo procesams ir horizontaliųjų prioritetų įgyvendinimui;
- pateiktos rekomendacijos dėl rodiklių įgyvendinimo tobulinimo, rodiklių stebėsenos ir skaičiavimo metodikos kai kurių aspektų;
- pateikti pasiūlymai dėl rodiklių 2014–2020 m. ES finansinėje perspektyvoje.

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

Vertinimo rezultatai buvo panaudoti rengiant metinę ŽIPVP 4 prioriteto įgyvendinimo ataskaitą už 2012 m.

3.8. 2007 – 2013 m. Sanglaudos skatinimo veikslių programos 1 prioriteto priemonės „Regioninių ekonomikos augimo centrų plėtra“ įgyvendinimo rezultatų ir tęstinumo poreikio vertinimas“

Užsakovas: Vidaus reikalų ministerija

Vertinimą atliko: UAB „BGI Consulting“, 2012 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis

Tikslas: paspartinti 2007-2013 m. Sanglaudos skatinimo veikslių programos 1 prioriteto „Vietinė ir urbanistinė plėtra, kultūros paveldo ir gamtos išsaugojimas bei pritaikymas turizmo plėtrai“ įgyvendinimo priemonės „Regioninių ekonomikos augimo centrų plėtra“ lėšų įsisavinimą ir rezultatų pasiekimą tikslinėse teritorijose bei įvertinti ES struktūrinės paramos teikimo galimybes pagal analogišką priemonę 2014-2020 metų laikotarpiu.

Uždaviniai:

- įvertinti priemonės „Regioninių ekonomikos augimo centrų plėtra“ įgyvendinimo eigą atskiruose regioniniuose ekonomikos augimo centruose;
- nustatyti, ar įgyvendintų / įgyvendinamų / planuojamų įgyvendinti projektų pasiekti ir (ar) numatomi pasiekti rezultatai sudaro pakankamas prielaidas pasiekti priemonės „Regioninių ekonomikos augimo centrų plėtra“ tikslą ir Lietuvos regioninės politikos iki 2013 metų strategijoje nustatytus tikslus;
- įvertinti priemonės tęstinumo regioniniuose centruose 2014-2020 metų laikotarpiu poreikį;
- pateikti vertinimo išvados ir rekomendacijos einamajam bei ateinančiam ES struktūrinės paramos laikotarpiui.

Apimtis: 2007 – 2013 m. Sanglaudos skatinimo veikslių programos 1 prioriteto priemonė „Regioninių ekonomikos augimo centrų plėtra“.

Naudoti metodai: antrinių informacijos šaltinių analizė, anketinės projektų vykdytojų apklausos duomenų loginė analizė, verslo įmonių apklausos duomenų statistinė analizė, reprezentatyviausių priemonės projektų sąnaudų ir naudos analizė, ekspertines diskusijos ir ekspertinis vertinimas.

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

Vertinime nustatyta, kad:

- rezultato rodiklis (*metinis materialinių investicijų indekso vienam gyventojui padidėjimas regioniniuose ekonomikos augimo centruose, palyginti su Lietuvos Respublikos indeksu*) istoriškai yra labai nepastovus ir labai priklausomas nuo Mažeikių rajono ir Visagino savivaldybėse atliekamų investicijų, susijusių su strateginiais objektais. Atskirų augimo centrų duomenys rodo, kad ne tik Mažeikiuose ir Visagine, bet ir kituose augimo centruose materialinės investicijos taip pat ženkliai svyruoja ir yra sietinos su momentiniu valstybinių ar privačių projektų vykdymu. Planinės priemonės rezultato rodiklio (indekso) reikšmės pasiekimą labiau gali paveikti ne priemonės parama, o kiti veiksniai, tarkime, stambių energetinių objektų plėtra;
- žmogiškųjų išteklių pakankamumas kiekybiniu ir kokybiniu požiūriu visuose priemonės projektų įgyvendinimo etapuose REAC savivaldybėse yra vienas reikšmingiausių, priemonės įgyvendinimą laiku lemiančių veiksnių;
- investicinių programų turinys yra orientuotas į miesto viešųjų erdvių tvarkymą, įskaitant miesto poilsio ir rekreacinių zonų infrastruktūros atnaujinimą ir apleistų miesto teritorijų regeneravimą. Toks investicinių programų turinys iš esmės atitinka vertinamos priemonės siekį gerinti gyvenimo kokybę ir aplinką bei teoriškai atitinka vertinamos priemonės siekį didinti patrauklumą investicijoms;
- esamas investicinių programų turinys atspindi tik vieną iš daugelio dedamųjų, reikalingų strategijoje keliamiems tikslams pasiekti. Būtent yra jaučiamas likusių dedamųjų (žmogiškųjų išteklių tobulinimo, mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros, verslo aplinkos gerinimo) finansavimo stygius. Be to, vertinimo laikotarpiu keturiuose augimo centruose 1 gyventojui tekusi paramos suma yra mažesnė nei didžiuosiuose miestuose, vadinasi, šiems augimo centrams nebuvo sudarytos prielaidos vytis didžiuosius miestus, taip realizuojant strategijos tikslus.
- remiamų veiklų turinys tik iš dalies yra tinkamas strategijoje keliamam tikslui (padidinti teritorinę socialinę sanglaudą) pasiekti, kadangi esamas turinys nepadengia visų regioninių ekonomikos augimo centrų plėtros veiksnių, konkrečiai, padengiama tik miesto viešųjų erdvių plėtra, tuo tarpu analizuojamuose regioniniuose centruose yra jaučiamas likusių dedamųjų (žmogiškųjų išteklių tobulinimo, mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros, verslo aplinkos gerinimo) priemonių stygius.

- atlikta sąnaudų ir naudos analizė parodė, kad visų vertinimo metu įgyvendintų ir įgyvendinamų projektų tikėtinas (diskontuotos) naudos ir sąnaudų santykis sudaro 1,243, t. y. vertinant iš šios dienos perspektyvos (perskaičiavus visus srautus į dabartinę vertę) projektų teikiama nauda 24 proc. viršija projektų sąnaudas. Tai gana nuosaiikus įvertinimas, tačiau reikia atkreipti dėmesį, kad didžioji dalis projektų yra nukreipti į gatvių ir gyvenamųjų rajonų viešųjų erdvių sutvarkymą, kur vertinant naudas kyla daug neapibrėžtumų, todėl neatmetama tikimybė, kad tikroji tokių projektų ekonominė-socialinė grąža gali būti ir didesnė.

- vertinamos priemonės atveju nediskontuotos naudos ir sąnaudų santykis sudarytų 1,98, imant 20 metų analizės laikotarpį. T. y. vienas įdėtas vertinamos priemonės litas per dvidešimt metų nuo priemonės įgyvendinimo pradžios generuos apie 2 litus ekonominės-socialinės naudos nominalia verte. Atsižvelgiant į tai, kad bendra pagal priemonę įgyvendinamų projektų išlaidų iš visų šaltinių suma sudarys 488,7 mln. litų, šių projektų sukurta nominali ekonominė-socialinė nauda per dvidešimt metų nuo priemonės įgyvendinimo pradžios sudarys apie 968 mln. litų. Todėl galima teigti, kad investicijos į regioninę plėtrą pasiteisins.

- išskiriami tokie ES struktūrinės paramos regioniniams ekonomikos augimo centrams prioritetai: žmogiškųjų išteklių tobulinimas; verslo aplinkos gerinimas / smulkaus ir vidutinio verslo konkurencingumo didinimas; regioninių ekonomikos augimo centrų įmonių integracija į regioninius, šalies bei tarptautinius klasterius; parama vidutiniškai aukštų technologijų įmonių ar didesnės pridėtinės vertės gamybos ar paslaugų įmonių investicijoms į naują gamybos įrangą; mokslinių tyrimų, technologinės plėtros ir inovacijų skatinimas; investicijos į išskirtinumą turinčius potencialius turizmo traukos objektus. Visi siūlomi prioritetai galėtų būti įgyvendinti bendrų visai Lietuvai paramos priemonių rėmuose.

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

Atsižvelgiant į valdymo ir įgyvendinimo sistemos vertinimo (parengto pagal 7 REAC savivaldybių atvejį) metu identifikuotas problemas atskirose srityse yra siūlomi jų sprendimo būdai, kurie yra aktualūs ir kitoms savivaldybėms įgyvendinant panašius infrastruktūrinius projektus bei gali pasitarnauti tobulinant 2014-2020 m. analogiškų priemonių valdymą ir įgyvendinimą. Vertinime suformuluotos rekomendacijos projektų planavimo, administravimo ir įgyvendinimosrityse, taip pat rekomendacijos dėl viešųjų pirkimų problemų sprendimo. Žmogiškųjų išteklių kokybės ir pakankamumo srityje rekomenduojama tarpinei institucijai, patvirtinus regioniniam ekonomikos augimui skatinti skirtas specifines priemones, organizuoti paramos gavėjams (konkrečiu atveju - savivaldybėms) informacijos sklaidą ir konsultacijas apie priemonės turinį ir esmę, taip užtikrinant aukštesnį projektų gavėjų informuotumą inicijuojamų ir vykdomų priemonių atžvilgiu, taip pat teikti techninę pagalbą ir informaciją viešųjų pirkimų bei kitais priemonės įgyvendinimo klausimais. Vertinime pateiktos rekomendacijos dėl labiau su vertinamos priemonės finansavimu priežasties – pasekmės ryšiu susijusių rezultato ir produkto rodiklių. Taip pat rekomenduojama identifikuoti ir patvirtinti adaptuotus, regioniniams ekonomikos augimo centrams tinkančius investicinius sprendimus MTEP ir inovacijų sistemos bei žmogiškųjų išteklių srityse; numatyti priemones, užtikrinančias tokių prioritetų inkorporavimą į kitų šakinių ministerijų, pirmiausia LR ūkio, LR švietimo ir mokslo, LR socialinės apsaugos ir darbo ministerijų administruojamas priemones.

3.9. Žmogiškųjų išteklių veiksmų programos priemonės „Socialinės rizikos ir socialinę atskirtį patiriančių asmenų integracija į darbo rinką“ rezultatyvumo, efektyvumo ir tęstinumo vertinimas

Užsakovas: Socialinės apsaugos ir darbo ministerija

Vertinimą atliko: UAB „PPMI Group“ ir VšĮ Viešosios politikos ir vadybos institutas (VPVI), 2014 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis

Tikslas: Tinkamai pasiruošti panašių priemonių įgyvendinimui 2014–2020 m. programavimo laikotarpiu.

Uždaviniai: įvertinti sukurtų produktų tinkamumą, kokybę, rezultatyvumą, efektyvumą ir tęstinumą.

Apimtis: Pagal Žmogiškųjų išteklių veiksmų programos priemonę „Socialinės rizikos ir socialinę atskirtį patiriančių asmenų integracija į darbo rinką“ sukurti produktai - metodikos, veiklos modeliai, mokymo programos ir kitos priemonės.

Naudoti metodai: antrinių informacijos šaltinių analizė, projektų vykdytojų apklausos duomenų loginė analizė, interviu, ekspertinės diskusijos ir ekspertinis vertinimas.

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

- Vertinimo metu sukurta produktų duomenų bazė (*MS Excel* formatu) apima 81 produktą (apie 63 produktus informacija surinkta apklausos metu, dar 18 produktų į duomenų bazę įtraukti remiantis ESFA pateiktais duomenimis). Su duomenų baze susietos ir 54 produktų elektroninės kopijos.

- 2007–2013 m. produktai buvo apibrėžti gana plačiai. Dažniausiai buvo kuriamos socialinio darbo metodikos, skirtos specialistams, ir mokomosios programos, skirtos tikslinės grupės arba specialistų kompetencijoms tobulinti. Taip pat sukurta po kelis socialinės reklamos klipus ir kompiuterinius žaidimus. Nepaisant įvairovės, visi produktai turi socialinės integracijos metodikai būdingų požymių, t. y. apima metodus ir priemones, reikalingas socialinės rizikos ar socialinę atskirtį patiriančių asmenų integracijai vykdyti.

- Produktai iš esmės atitiko Priemonės tikslą – padėti socialinės rizikos ir socialinę atskirtį patiriantiems asmenims integruotis į darbo rinką, siekiant išvengti jų socialinės atskirties. Produktų kūrimas paskatino šias organizacijas mokytis ir tobulinti savo veiklą – domėtis socialinės integracijos teorijomis, užsienyje taikomais socialinės integracijos metodais ir įvertinti savo organizacijoje taikomus metodus. Kita vertus, produktų kūrimo tikslas nebuvo pakankamai detalai apibrėžtas, todėl kai kurie produktai buvo tik netiesiogiai susiję su socialinės integracijos tikslais, pvz., viešino socialinės integracijos projektus arba apibendrino socialinės integracijos teorinę literatūrą.

- Maždaug trečdalį vertintų produktų galima laikyti tikrai kokybiškais. Tai reiškia, kad jie yra funkcionalūs, naudojami, naudingi ir sėkmingi. Pagrindinės produktų stiprybės *funktionalumo* prasme: jie gerai atitiko juos naudojusią specialistų poreikius, padėjo pasiekti projekto tikslus, dažniausiai buvo kuriami kartu su išorės ekspertais. Pagrindinės produktų silpnybės, vertinant jų funkcionalumą, yra nepakankamai detalus produktų aprašymas ir nepakankamas viešinimas. Tik pusė vertintų metodikų yra aprašytos taip detalai, kad aprašo pakaktų norint jas taikyti kitoje organizacijoje.

- Pagrindinė produktų stiprybė *naudojimo* aspektu yra tai, kad buvo sustiprintos socialinių darbuotojų kompetencijos. Silpnybė – tai, kad tik trečdalis produktų buvo naudojami bendradarbiaujant su darbdaviais.

- Vertinant produktų kūrimo efektyvumą, remiantis SFMIS duomenimis, projektuose, kurių metu kurti produktai, vidutinė vieno asmens dalyvavimo projekte kaina reikšmingai nesiskyrė nuo tų projektų, kurių metu produktai nebuvo kuriami. Vertinant priemonės lygiu, produktų kūrimo efektyvumą mažino tai, kad, pirma, produktų kainos buvo nustatomos subjektyviai, todėl to paties tipo produktų kaina labai skyrėsi, ir šis skirtumas nėra aiškiai pagrįstas, antra, dalies projektų įgyvendinimo metu buvo kuriami gana panašūs produktai.

- Tęstinį produktų naudojimą galėtų paskatinti jų integravimas į nuolat teikiamas socialinės integracijos paslaugas, aktyvesnis produktų viešinimas ir paskatos produktų adaptavimui. Vertinimas atskleidė, kad tik dalis produktų yra vieši, pvz., yra paskelbti internete. Dažnai produktai yra ribotai prieinami, arba, kitaip tariant, jais galima pasinaudoti tik tiesiogiai kreipiantis į projekto vykdytoją. Be to, ne visi ir viešinamų produktų kūrėjai pakankamai detalai aprašė sukurtus produktus ar jų taikymo rezultatus, o tai sudaro nepalankias sąlygas šių produktų panaudojimui kitose organizacijose.

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

Vertinime pateiktos rekomendacijos dėl produktų viešinimo, dėl tikslesnių pagal priemonę kuriamų produktų apibrėžimo (metodikos – pagrindiniai produktai, joms taikyti reikalingos priemonės –

pagalbiniai produktai). 2014-2020 m. programavimo laikotarpiu rekomenduojama finansuoti jau sukurtų produktų atnaujinimą, adaptavimą ir naujų produktų kūrimą. 2014–2020 m. laikotarpiu rekomenduojama aiškiau išskirti būtent su produktais susijusių veiklų (atnaujinimo / adaptavimo / kūrimo; išbandymo; vertinimo; viešinimo) finansavimą, nesujungiant jų su socialinės integracijos paslaugų teikimo finansavimu. Kitaip tariant, reikėtų nustatyti tokius reikalavimus, kad projekto vykdytojas, norintis ne tik teikti socialinės integracijos paslaugas, bet ir kurti (atnaujinti ar adaptuoti) produktus, turėtų atskirai pagrįsti būtent tokių veiklų poreikį. Taip pat reikėtų numatyti paskatas projektų vykdytojams, kuriant produktus planuoti jų perdavimą (per mokymus ir pan.) nuolat su tiksline grupe dirbantiems savo ar kitų organizacijų darbuotojams.

3.10. Priemonės „Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sistemų renovavimas ir plėtra“ einamasis vertinimas

Užsakovas: Aplinkos ministerija

Vertinimą atliko: UAB EKO RIVI, UAB Civitta, advokatas Paulius Dockas, 2013 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis

Tikslas: padidinti pagal Priemonę skiriamos paramos efektyvumą ir jos įtaką sektoriaus veiklai, nustatyti 2014–2020 m. tendencijas.

Uždaviniai:

- įvertinti pagrindinių Lietuvos vandentvarkos sektoriaus teisės aktų nuostatų suderinamumą, vandentvarkos valdymo ir administravimo efektyvumą, galimas vandentvarkos valdymo alternatyvas, Valstybinės kainų ir energetikos komisijos ir savivaldybių vaidmenį;
- įvertinti ES paramos įtaką vandentvarkos infrastruktūros plėtrai, rodiklius ir 2014–2020 m. tendencijas.

Apimtis: objektas – ES Sanglaudos skatinimo veiksmų programos priemonė VP3-3.1-AM-01-V „Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sistemų renovavimas ir plėtra“.

Naudoti metodai: dokumentų analizė, dedukciniai ir lyginamieji metodai, giluminiai interviu, ekspertinis vertinimas, antrinių dokumentų analizė, scenarijų modeliavimas, apklausa, atvejo studijos.

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

Vertinime nustatyta, kad:

- Strateginių tikslų įgyvendinimui iš ES Sanglaudos fondo 2000–2006 m. laikotarpiu skirta daugiau kaip 1,3 mlrd. litų, o 2007–2013 m. – daugiau kaip 2 mlrd. litų.
- vandentvarkos įmonių veiklos efektyvumo analizė parodė, kad bus pasiekti ne visi strateginiai tikslai, vandentvarkos įmonių veikla šiuo metu nėra efektyvi, vandentvarkos sektoriaus ir priežiūros institucijų veikla neužtikrina tvarios sektoriaus plėtros. Įvardintos šios priežastys: kainodaros procesas neužtikrina „sąnaudų susigrąžinimo“ principo įgyvendinimo, todėl sektorius priklausomas nuo subsidijų; problemos dėl kompetencijos ir žmogiškųjų išteklių, ypač mažose vandentvarkos įmonėse ir savivaldybėse;
- siekiant „kaštų susigrąžinimo“ principo įgyvendinimo, sektoriaus stambinimas yra tiksliausias ir efektyviausias sektoriaus pertvarkymo būdas dėl masto ekonomijos, valdymo efektyvumo ir kainų sulyginimo efektų.

siūloma

- siūloma keisti Lietuvos vandentvarkos sektoriuje teikiamų paslaugų kainų nustatymo mechanizmą, šią funkciją pavedant išimtinai vienam nepriklausomam subjektui – VKEKK. Taip pat siūloma prižiūrėti vandentvarkos sektoriuje veikiančių įmonių veiklos ir plėtros planų rengimą bei sugriežtinti jų įgyvendinimo kontrolę, taip prisidedant prie „sąnaudų susigrąžinimo“ principo įgyvendinimo ir tinkamo ES paramos panaudojimo
- gerosios patirties pavyzdys galėtų būti ES lėšomis finansuojami dumblo apdorojimo projektai, pagrįsti galimybių studija, kurią rengiant buvo įvertintas investicijų poreikis visoje Lietuvoje ir kurios laukiamas rezultatas – išspręstas dumblo laikymo ir apdorojimo klausimas visoje valstybėje. Priemonė taip pat suteikė galimybę vandentvarkos sektoriuje pritaikyti modernius ir šiuolaikiškus techninius sprendimus.
- nagrinėjant, kokios galimybės vandentvarkos sektoriuje 2014–2020 m. taikyti finansų inžinerijos (FI), viešojo ir privataus sektoriaus bendradarbiavimo būdus (VPSP), buvo analizuojamos VPSP ir FI būdų taikymo alternatyvos ir potencialas vandentvarkos sektoriuje. Atsižvelgiant į esamą palankią teisinę bazę ir vadovaujantis esama gerąja patirtimi, pasiūlyta konkreti priemonė - Investicinio fondo koncepcija.
- pagrindinės sąlygos efektyvumui vandentvarkos sektoriuje padidinti taikant VPSP modelius bei FI priemones yra šios: politinis rėmimas (ilgalaikis įsipareigojimas), tinkamas teisinis reguliavimas, tinkamų projektų parinkimas, subalansuotas rizikos tarp šalių pasiskirstymas, detalus rizikos valdymo planas ir tinkama kontrolė viso proceso metu.
- Analizuojant vandentvarkos sektoriaus teisinį reglamentavimą stambinimo atžvilgiu padaryta išvada, kad pagal dabartinį reguliavimą įmonių stambinimas siejamas su viešaisiais ir regioniniais vandens tiekėjais, už kurių parinkimą atsakingos savivaldybės, tačiau pastarosios joms priskirtas funkcijas vykdo nepakankamai aktyviai.

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

Pagal savivaldybių specialiuosius plėtros planus įvertinta, kad Lietuvos vandentvarkos sektoriaus plėtrai ir renovacijai 2014-2020 m. reikėtų apie 3,9 mlrd. litų. 2014-2020 m. siūloma išlaikyti tęstinumą ir ES lėšomis finansuoti vandens ir nuotekų infrastruktūros plėtrą bei nuotekų tvarkymą. Tačiau, atsižvelgiant į vandentvarkos įmonių ir sektoriaus poreikius, siūloma daugiau lėšų numatyti tinklų renovacijai ir tiekiamo vandens kokybės gerinimui, o pagal nustatytą bei patvirtintą poreikį ES lėšomis finansuoti paviršinių nuotekų tvarkymą. Planuojant ES paramą 2014-2020 m., prioritetą siūloma skirti ekonomiškai atsiperkantiems projektams (rekonstrukcijai ir renovacijai bei, nustačius poreikį, paviršinių nuotekų tvarkymui), finansuojamiems FI priemonėmis. Plėtros, vandens kokybės gerinimo ir nuotekų tvarkymo projektai galėtų būti finansuojami derinant paskolas ir subsidijas, kurie būtų skirstomi investicinio fondo. Jei būtų priimtas sprendimas išlaikyti ES finansavimą tik subsidijomis, rekomenduojama išlaikyti valstybės projektų planavimą, taikyti mažesnį finansavimo intensyvumą ir diferencijuoti intensyvumą pagal finansuojamas veiklos rūšis. Tinklų plėtrą, vandens kokybės gerinimo ir nuotekų valymo investicijas ES lėšomis finansuoti iki 70 proc. projektų vertės. O tinklų renovaciją ir paviršinių nuotekų tvarkymą - iki 50 proc. projekto vertės.

Remiantis esamos teisinės bazės analize pateiktos rekomendacijos dėl vandentvarkos stambinimo įgyvendinimo.

4. Poveikio vertinimai

4.1. Socialinės integracijos paslaugų socialiai pažeidžiamų ir socialinės rizikos asmenų grupėms situacijos, poreikių ir rezultatyvumo vertinimas, siekiant efektyviai panaudoti 2007-2013 m. ES struktūrinę paramą

Užsakovas: LR socialinės apsaugos ir darbo ministerija

Vertinimą atliko: VŠĮ Viešosios politikos ir vadybos institutas ir Darbo ir socialinių tyrimų institutas, 2011 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis, metodai

Tikslas: įvertinti socialinės integracijos paslaugų socialiai pažeidžiamų ir socialinės rizikos asmenų grupėms situaciją, poreikius bei rezultatyvumą, siekiant efektyvesnio ir kryptingesnio ES struktūrinės paramos planavimo bei įgyvendinimo.

Uždaviniai.

Vertinimo uždavinius nusako šie pagrindiniai klausimai:

- ar 2004-2006 m. ir 2007-2013 m. pasirinkti socialinės integracijos programų tikslai atitiko tikruosius poreikius tų grupių, kurioms buvo skirti (*tinkamumo ir tęstinio tinkamumo kriterijai*);
- kas buvo pasiekta ir kokiais kaštais įgyvendinant socialinės integracijos programas (*rezultatyvumo ir efektyvumo kriterijai*);
- kokią įtaką socialinės integracijos programos padarė tikslinės grupės asmenims (*poveikio kriterijus*);
- ar įgyvendintos programos derėjo su valstybės politika atitinkamose srityse (*suderinamumo kriterijus*).
- koks yra socialinės integracijos paslaugų poveikis;
- kiek pajėgus teikti socialinės integracijos paslaugas yra esamas institucinis tinklas.

Naudoti metodai: buvo taikytas sudėtingas kelių metodų ir duomenų derinys - pirmą kartą Lietuvoje pritaikyta kontrafaktinė analizė, paremta administraciniais Sodros ir Lietuvos darbo biržos duomenimis, projektų dalyvių apklausos ir kokybinis vertinimas, besiremiantis giluminiais interviu su projektų vykdytojais ir dalyviais, ir kt.

Apimtis: analizuojamos šešios ES struktūrinių fondų lėšomis finansuotos ir 2004-2006 m. ir 2007-2013 m. laikotarpiais įgyvendintos priemonės, skirtos socialinei integracijai didinti.

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

- Europos Socialinio fondo (toliau - ESF) intervencijos prisidėjo prie jose dalyvavusių asmenų geresnės integracijos į darbo rinką. Didžiausias poveikis pastebimas projektų įgyvendinimo metu arba iškart jiems pasibaigus. Dalis, bet ne visos intervencijos turėjo ir ilgalaikį poveikį, kuris išlieka ir praėjus 3-4 metams po projektų pabaigos.
- Dalyvavimas keliuose skirtinguose veiklose ar projektuose, skirtuose įsidarbinimo galimybėms stiprinti, didina socialiai pažeidžiamų asmenų įsidarbinimo tikimybę. Kitaip tariant, atskirų veiklų poveikis yra unikalus ir "kaupiamasis".
- Projektų poveikio mastas priklauso nuo grupės, kuri dalyvauja projekte – į projektą įtraukus socialiai labiau pažeidžiamus asmenis tikėtinas didesnis grynasis intervencijos poveikis.
- Projektų poveikis skiriasi priklausomai nuo juose vykdytų veiklų pobūdžio. Labiausiai paveikiamis ir naudingiausiomis laikytinos veiklos, kurios užtikrina tiesioginį projektų dalyvių sąlytį su darbo rinka dar paramos teikimo metu.
- Projektų poveikis priklauso nuo to, kiek veiklos ar jų įgyvendinimas yra adekvatus siekiant vėlesnio dalyvių įsidarbinimo: projektų metu ne visada suteikiama pakankama kvalifikacija dirbti pagal specialybę; projektuose trūksta darbo įgūdžius tobulinančios veiklos - praktinių užsiėmimų, ypač potencialiose darbovietėse.
- Projektų poveikis peržengė intervencijos logikoje numatytas poveikio ribas – projektai siekė prisidėti ne tik tiesiogiai prie dalyvių įsidarbinimo galimybių didinimo, bet visų pirma prie jų socialinių gebėjimų didėjimo ir įsitvirtinimo visuomenėje.

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

Pirmą kartą buvo atliktas toks išsamus ir kompleksinis socialinės integracijos paslaugų socialiai pažeidžiamų ir socialinės rizikos asmenų grupėms vertinimas. Šio vertinimo metu pirmąkart Lietuvoje

panaudotas kontrafaktinis metodas. Šio metodo praktinis pritaikymas buvo plačiai pristatytas tiek Lietuvoje tiek užsienyje ir prisidėjo prie naujų žinių kūrimo vertinimo srityje. Pateiktos detalios rekomendacijos, kaip galima būtų tobulinti ES struktūrinės paramos panaudojimą teikiant socialinės integracijos paslaugas socialiai pažeidžiamiems asmenims. Rekomendacijos bus aktualios programuojant 2014-2020 m. laikotarpio priemones, priimant sprendimus dėl paramos skyrimo.

4.2. ES paramos poveikio Lietuvos turizmo sektoriui ir plėtros galimybių vertinimas

Užsakovas: Ūkio ministerija

Vertinimą atliko: UAB „Ernst & Young Baltic“, 2013 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis

Tikslas: tobulinti ES struktūrinės paramos panaudojimą turizmo srityje, nustatant paramos poveikį, tikslingumą, investicijų prioritetus 2014–2020 m. programavimo laikotarpiui.

Uždaviniai:

- įvertinti 2007–2013 m. ES paramos panaudojimo rezultatyvumą, efektyvumą ir poveikį (įtaką) turizmo sektoriaus augimui;
- sudaryti patraukliausius turistinius maršrutus vietos ir užsienio turistams, didžiausio turistinio potencialo teritorijose, kurios išskirtos Nacionalinėje turizmo plėtros programoje;
- atsižvelgiant į sudarytus turizmo maršrutus, pasiūlyti 2014–2020 m. turizmo priemones, remiamas veiklas ir paramos formas pagal kiekvieną iš priemonių.

Apimtis: analizuotos Sanglaudos skatinimo veiksmų programos 1 prioriteto „Vietinė ir urbanistinė plėtra, kultūros paveldo ir gamtos išsaugojimas bei pritaikymas turizmo plėtrai“ priemonių grupės „Atvykstamojo ir vietos turizmo skatinimas naudojant gamtos išteklius, kultūros paveldą ir sukuriant palankesnes aktyvaus poilsio sąlygas“ priemonės, už kurių įgyvendinimą atsakinga Ūkio ministerija.

Naudoti metodai: pirminių ir antrinių šaltinių informacijos analizė, interviu, apklausa, atvejo studijos, poveikio vertinimo modelis, eksperimentinis modelis.

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

Vertinime nustatyta, kad:

- suplanuotų turizmo priemonių rezultatyvumas daugeliu atveju pagal Sanglaudos skatinimo veiksmų programos priede nurodytas planuojamas rodiklių reikšmes yra beveik pasiektas arba viršytas, bendrai pagal visas priemones yra baigta 80 % visų planuotų įgyvendinti projektų, sukurta 97 % visų planuotų sukurti tiesioginių darbo vietų ir 2 kartus daugiau nei planuota pastatyta naujų ar sutvarkyta esamų turistų traukos objektų;
- į ES lėšomis finansuotus objektus buvo pritraukta daugiau nei planuota turistų, kuriems pritraukti buvo skirta mažiau nei planuota lėšų.
- 45 savivaldybėse iš 53, kuriose buvo įgyvendintas bent vienas projektas, suplanuotos turizmo priemonės turėjo neutralų poveikį;
- pagrindinės priežastys, dėl kurių objektai nėra iki galo pritaikyti turizmui, yra nebaigtas projektų veiklos vykdymas, nesutvarkyta aplink objektą esanti infrastruktūra, objektuose neteikiama arba teikiama nepakankamai paslaugų lankytojams, nebuvo finansuojama dalis visiškam objekto pritaikymui turizmui būtinų veiklų;
- didžiausio turistinio potencialo teritorijos, kuriose prioritetas teikiamas kultūrinio turizmo plėtrai, numatytos 4 regionuose, kuriose prioritetas teikiamas aktyvaus poilsio plėtrai – 7 regionuose, kuriose prioritetas teikiamas sveikatos turizmo plėtrai, – 5 regionuose, kuriose prioritetas teikiamas dalykinio (konferencijų) turizmo plėtrai – tik Vilniaus regione;
- patraukliausi turizmo produktai yra kultūrinis turizmas ir aktyvaus poilsio turizmas, o didžiausius turistų srautus pritraukia kultūros paveldo objektai ir muziejai.

Atlikus turizmo sektoriaus analizę, sudaryta 14 patraukliausių kompleksinių maršrutų didžiausio turistinio potencialo teritorijose (regionuose), taip pat pasiūlytos pagrindinės priemonės, kuriomis rekomenduojama remti turizmo sektorių.

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

Vertinimo ataskaitoje pateiktos 9 rekomendacijos. Parengtos išvados bei rekomendacijos dėl maršrutų, finansuotinių priemonių ir veiklų buvo derinamos su turizmo planavimo dokumentais, tokiais kaip Lietuvos Respublikos teritorijos bendrasis planas, Nacionalinė turizmo plėtros 2010–2013 m. programa, autoturizmo trasų ir vandens turizmo trasų specialusis planas ir kitais.

4.3. Sanglaudos skatinimo veiksnių programos 1 prioriteto priemonės " Prielaidų spartesnei ūkinės veiklos diversifikacijai kaimo vietovėse sudarymas" poveikio ir jos tęstinumo vertinimas

Užsakovas: Vidaus reikalų ministerija

Vertinimą atliko: UAB „Ekonominės konsultacijos ir tyrimai“, 2013 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis

Tikslas: padidinti priemonės, skirtos įgyvendinti kaimo kompleksinės plėtros projektus, poveikį 2014–2020 m. programavimo laikotarpiu.

Uždaviniai:

- įvertinti priemonės „Prielaidų spartesnei ūkinės veiklos diversifikacijai kaimo vietovėse sudarymas“ rezultatyvumą ir poveikį 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos laikotarpiu;
- nustatyti priemonės tęstinumo ir didesnio poveikio galimybes 2014–2020 m. laikotarpiu ir pateikti vertinimo išvadas bei rekomendacijas ateinančiam ES struktūrinės paramos laikotarpiui.

Apimtis: Vertinimo objektas yra Sanglaudos skatinimo veiksnių programos 1 prioriteto „Vietinė ir urbanistinė plėtra, kultūros paveldo ir gamtos išsaugojimas bei pritaikymas turizmo plėtrai“ priemonė „Prielaidų spartesnei ūkinės veiklos diversifikacijai kaimo vietovėse sudarymas“. Investicijų pagal šią priemonę rezultatyvumas, poveikis 2007–2013 m. laikotarpiu, tęstinumas ir poveikio galimybės 2014–2020 m. laikotarpiu.

Naudoti metodai: pirminių ir antrinių šaltinių analizė, statistinė analizė, palyginamoji ir turinio analizė, interviu, „minčių lietaus“ metodas, ekspertų panelė.

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

Siekiant užtikrinti spartesnę priemonės lėšų įsisavinimą bei planuojamų rezultatų pasiekimą tikslinėse teritorijose, nustatytos priemonės įgyvendinimo netolygumų atskiruose centruose priežastys ir būdai problemų sprendimui. Taip pat nustatyti ES struktūrinės paramos teikimo šiems regioniniams augimo centrams 2014–2020 m. laikotarpiu poreikiai ir galimybės bei jos galimos apimtys.

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

Atsižvelgiant į vertinimo rezultatus ir išvadas, pateiktos šios rekomendacijos 2014–2020 m. laikotarpiui:

- tęsti priemonės įgyvendinimą 2014–2020 m. laikotarpiu ir taikyti priemonę vietovėms, turinčioms 1–6 tūkst. gyventojų, išskyrus savivaldybių centrus, tačiau numatyti išimtis tais atvejais, kai tvarkomas integralus objektas yra ir šių vietovių, ir savivaldybių centrų teritorijose;
- papildyti priemonę naujomis veiklomis – leisti įsigyti įrangą bendruomeniniams poreikiams, finansuoti inžinerinių tinklų tvarkymą, bendro naudojimo patalpas atitinkama dalimi, naujų pastatų statybą, pačioms savivaldybėms spręsti, kurias iš leistinų veiklų finansuoti projekte, taip pasiekiant didesnio kompleksiško ir išbaigtumo;
- vengti dirbtinio projektų suskaidymo ir neriboti projektų maksimalios vertės, tačiau nustatyti minimalią 2,5 mln. Lt projektų vertę;
- toliau taikyti regionų planavimo atrankos būdą, derinant su integruotais, keletą sektorių apimančiais projektais ar jų grupėmis (URBAN tipo veiksmis), savivaldybėms glaudžiau bendradarbiauti su Regionų plėtros tarybomis sudarant regionų planuojamus projektus;
- supaprastinti projektų administravimą, atsisakyti perteklinio reguliavimo, kontrolės ir popierizmo, taikyti supaprastintus išlaidų pagrindimo būdus, atsisakyti kaštų naudos analizės, taikytinos tik didelės vertės projektams;
- taikyti tuos pačius paramos skirstymo regionams kriterijus („Užimtieji žemės ūkyje, medžioklėje ir miškininkystėje“, „Žemės ūkio naudmenų, įvertintų 32 ir mažiau balų, dalis“, „Vidutinės namų ūkių disponuojamos pajamos namų ūkio nariui per mėnesį“, „Naujo verslo formavimosi koeficientas“, „Šalies kaimo gyventojų, gyvenančių regione, dalis“, tačiau suteikiant daugiau poveikio kriterijui „Šalies kaimo gyventojų, gyvenančių regione, dalis“. Svarstyti naujas kriterijus – „Sutvarkytos viešosios ir bendruomeninės infrastruktūros potencialių naudotojų skaičius“;
- atsisakyti stebėsenos rezultato rodiklio „Pritraukta privačių investicijų, mln. Lt“, nes tai kontekstinis stebėsenos rodiklis (programos lygmens), o rezultato rodiklį „Kaimo gyvenamosios vietovės, kuriose

sutvarkyta viešoji aplinka, skaičius“ naudoti kaip nacionalinį produkto rodiklį arba modifikuoti atskiriant rodiklius pagal infrastruktūros formas (atvira erdvė ar pastatas, naujas ar modernizuojamas);

- nustatyti minimalų savivaldybių nuosavą indėlį ne didesnį kaip 5 proc.

4.4. ES struktūrinės paramos poveikio smulkiajam ir vidutiniam verslui vertinimas

Užsakovas: LR ūkio ministerija

Vertinimą atliko: UAB „BGI Consulting“

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis, metodai

Tikslas: tobulinti ES struktūrinės paramos SVV panaudojimą, įvertinant SVV skirtas Ūkio ministerijos administruojamas 2007–2013 metų subsidijų ir finansų inžinerijos priemonės, pasirengti 2014-2020 m. priemonių planavimui.

Uždaviniai:

- įvertinti ES struktūrinės paramos Ūkio ministerijos administruojamų priemonių: „Lyderis LT“; „Everslas“; „Procesas LT“; „Naujos galimybės“; „Invest LT+“; „Invest LT-2“; „Asistentas-1“; „Asistentas- 2“; „Asistentas-3“; „Invest LT“; „Mažų kreditų teikimas – II etapas“; „Atviras kreditų fondas“; „Pasidalintos rizikos paskolos“; „Rizikos kapitalo fondai“; „Bendrai investuojantis fondas („verslo angelai“)“; „Pradinės stadijos rizikos kapitalo ir rizikos kapitalo fondai“; „Garantijų fondas“; „Portfelinės garantijos“; „Portfelinės garantijos lizingui“ ir „Dalinis palūkanų kompensavimas“ tinkamumą SVV subjektų veiklai ir šių priemonių įgyvendinimo problemas.

-įvertinti ES paramos teikimo SVV rezultatyvumą, efektyvumą ir poveikį (įtaką) SVV subjektų veiklai, atskirai subsidijų priemonių ir finansų inžinerijos priemonių.

- įvertinti finansų inžinerijos priemonių poveikį Lietuvos ekonomikai.

- pateikti rekomendacijas dėl atitinkamų ES paramos priemonių atitinkamiems SVV sektoriams įgyvendinimo, efektyviausių rėmimo formų 2014–2020 finansavimo laikotarpiu;

- pateikti „efektyvumo“ apibrėžimą ir nurodyti jo matavimo rodiklius.

Apimtis: Ekonomikos augimo veiksmų programos 2 prioriteto priemonės.

Naudoti metodai: pirminių ir antrinių šaltinių analizė, interviu, apklausa, kontrafaktinis metodas.

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

Nustatyta, kad

- analizuojamo laikotarpio priemonės buvo tinkamos ir prisidėjo prie svarbiausiųjų eksporto plėtros barjerų mažinimo. Pagrindinis priemonių dėmesys skirtas darbo našumo didinimo investicijoms ir naujų rinkų paieškos veikloms;

- stokojuama intervencijų, kurios įmonėms padėtų spręsti ne tik eksporto inicijavimo ir pradžios iššūkius, susijusius su eksporto rinkos nustatymu ir kontaktų užmezgimu, bet ir padėtų plėtoti žmogiškuosius išteklius, kurių gebėjimai kol kas taip pat identifikuojami kaip viena iš kliūčių eksporto apimčių didėjimui;

- ES lėšomis finansuoti kreditai, garantijos ir dalinis palūkanų kompensavimas tinkamai prisidėjo prie pasikeitusių įmonių poreikių tenkinimo pablogėjus ekonominei situacijai. Tuo pačiu tai buvo adekvatus pobūdžio reakcija į pasikeitusią bankų politiką. Kreditinių priemonių ir garantijų taikymas atitiko gerąją pasaulinę praktiką, kuri nustatyta išnagrinėjus EBPO patirtį;

- Ekonomikos augimo veiksmų programoje suformuluotų priemonių tikslų Ūkio ministerija ir kitos dalyvaujančios institucijos iš esmės siekia sėkmingai. 14 priemonių pasižymi aukštu tikslų pasiekimo lygiu, 4 priemonės pasižymi aukštesniu už vidutinį tikslų pasiekimo lygiu, 2 priemonės – vidutiniu;

- ES paramos lėšų, skirtų SVV, pridėtinė faktinė vertė pirmiausia pasireiškia teigiamu poveikiu apyvartai. Įmonių investicijas remiančių priemonių, tokių kaip „Lyderis LT“, poveikis sudaro 12 proc. punktų, o tiriamojoje grupėje palikus tik reikšmingą priemonės paramos sumą gavusias įmones – net 21 proc. punktą. Priemonės „Naujos galimybės“ parama pasižymi įgyvendinimo metu atsirandančiu poveikiu: poveikis apyvartos augimui projektų veiklų įgyvendinimo metais sudaro 15 proc. punktų;

- priemonių socialinį ekonominį poveikį, greta apyvartos, atspindi darbuotojų skaičiaus pokyčiai. Kontrafaktinis poveikio vertinimas patvirtina, kad paramos gavėjų darbuotojų skaičius būtų mažesnis, jei parama nebūtų teikiama. Priemonės „Lyderis LT“ paramos teigiamas poveikis darbuotojų skaičiaus augimui vidutiniu laikotarpiu, nors su mažesniu nei įprasta statistiniu reikšmingumu, sudaro 11 proc. punktų.

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

Vertinime pateikta 12 rekomendacijų dėl tolimesnio SVV projektų finansavimo sąlygų.

4.5. ES struktūrinės paramos poveikio gyvenimo kokybei, socialinės atskirties ir skurdo mažinimui Lietuvoje vertinimas

Užsakovas: LR finansų ministerija

Vertinimą atliko: Finansų ministerija kartu su VŠĮ ESTEP

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis, metodai

Tikslas: nustatyti ES struktūrinės paramos poveikį socialinės sanglaudos skatinimui, siekiant atsiskaityti ES ir Lietuvos visuomenei už Lietuvos 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo strategijoje nustatytų tikslų ir uždavinių įgyvendinimą ir gerinti ES struktūrinių fondų panaudojimą ateityje.

Uždaviniai:

- įvertinti veikslių programų prioritetų (priemonių), prisidedančių prie gyvenimo kokybės gerinimo, socialinės atskirties ir skurdo rizikos mažinimo, tinkamumą, pakankamumą ir efektyvumą;
- įvertinti veikslių programų prioritetų (priemonių), prisidedančių prie gyvenimo kokybės gerinimo, socialinės atskirties ir skurdo rizikos mažinimo rezultatyvumą, poveikį ir tvarumą.

Apimtis: Vertinimo objektui buvo priskirtos 49 priemonės, skirtos skurdo ir socialinės atskirties mažinimui bei gyvenimo kokybės gerinimui, įgyvendintos pagal 2007–2013 m. veikslių programas.

Naudoti metodai: Vertinimo metu buvo taikomas mokslinis teorinis pagrindas ir naudojami įvairūs kiekybiniai ir kokybiniai metodai. Nagrinėjant, kaip identifikuotos priemonės prisidėjo prie strateginių konteksto rodiklių pokyčių (analizė makro lygiu) buvo pasirinktas teorija grįstas poveikio vertinimo būdas ir sukonstruotas Gyvenimo kokybės indeksas. Nustatant, ar parama prisidėjo prie atskirų individų situacijos pokyčių (analizė mikro lygiu), buvo panaudotas kontrafaktinis metodas.

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

Nustatyta, kad:

- 2007-2013 m. programavimo dokumentuose (skirtingai nei 2014-2020 m. laikotarpiu) skurdo ir socialinės atskirties mažinimo intervencijų logika nebuvo aiškiai išreikšta, o intervencijos nebuvo koncentruotos;
- lėšos paskirstytos pagal tikslinių grupių skaičių teritorijose, todėl didesnę finansavimą socialinių paslaugų infrastruktūros plėtrai gavo didesnės savivaldybės, nors didesnis socialinių paslaugų poreikis mažesnėse savivaldybėse;
- 2007-2013 m. Lietuvoje gyvenimo kokybės gerinimui pagal į vertinimo objektą patekusias 49 priemones buvo skirta 12,394 mlrd. Lt (iš kurių skurdo ir socialinės atskirties mažinimui – 2,882 mlrd. Lt);
- projektų ir priemonių įgyvendinimo mastas šioje srityje buvo per mažas, siekiant žymiai pakeisti strateginį kontekstą ir akivaizdžiai sumažinti skurdą šalyje. Pagal finansavimo mastą aktyvios darbo rinkos politikos priemonės buvo pagrindiniai veiksmai, kuriais siekta spręsti skurdo ir socialinės atskirties problemą bei reaguoti į krizės pasekmes;
- 2007–2013 m. laikotarpiu ES struktūrinė parama darė poveikį gyvenimo kokybės indeksą¹ sudarančių rodiklių kaitai, tačiau intervencijų nulemti pokyčiai šalies mastu buvo maži, lyginant su stipresnių išorinių veiksnių, t. y. ekonomikos ciklo, įtaka. Buvo atotrūkis tarp projektuose suplanuotų ir priemonėse suplanuotų pasiekti tikslų bei strateginių konteksto rodiklių;
- apie 72 proc. šalies savivaldybių sulaukė intervencijų, atitikusių socialinių problemų mastą šiose teritorijose. Likusios savivaldybės (28 proc.) sulaukė ne tokio intensyvaus finansavimo, kokio reikėtų, atsižvelgiant į investicijų poreikį šiuose regionuose.
- **ES paramos intervencijomis galima daryti tik labai ribotą poveikį tokių strateginio konteksto rodiklių kaip „Skurdo rizikos lygis“ kaitai.** Skurdo rizikos lygis iliustruoja pajamų nelygybę šalyje. Kadangi Lietuvoje pajamų pasiskirstymas nesikeičia ar keičiasi labai mažai, skurdo rizikos lygis išlieka maždaug pastovus (apie 20 proc.). Svarbiausią vaidmenį pajamų nelygybės mažinimo srityje vaidina valstybės mokestinės politikos priemonės, o ne ES struktūrinės paramos investicijos;

¹ Poveikio vertinimui makro lygiu buvo sudarytas gyvenimo kokybės indeksas (toliau – GKI), susiejantis ir vizualiai iliustruojantis rodiklius, kurių kaitai galėjo daryti / darė įtaką ES struktūrinės paramos intervencijos.

- didžiausią poveikį skurdo ir socialinės atskirties mažinimui ES struktūrinė parama darė per investicijas į *materialinės gerovės* sritį (įdarbinimo ir užimtumo skatinimo bei aprūpinimo baziniais ištekliais intervencijos, kurioms 2007–2013 m. laikotarpiu išmokėta 1,16 mlrd. Lt);
- stipriausią teigiamą poveikį darė darbo įgūdžių įgijimo rėmimas. Priemonėje dalyvavusiųjų metinės pajamos buvo 4 655 Lt didesnės nei tuo atveju, jei jie nebūtų dalyvavę projekte. Silpniausią poveikį po intervencijos turėjo viešieji darbai, tačiau į šią priemonę reikėtų žiūrėti kaip į laikino užimtumo garantą, kuris buvo tinkamas ir reikalingas krizės laikotarpiu.
- įdarbinimo subsidijuojant priemonė labai pasiteisino neįgaliųjų tikslinei grupei, nes šioje priemonėje dalyvavusių neįgaliųjų metinės pajamos buvo 2175 Lt didesnės nei tuo atveju, jei nebūtų dalyvavę projekte;
- ES struktūrinės paramos intervencijos darė įtaką *užimtumo* rodiklių kaitai, prisidėjo prie neigiamų tendencijų sušvelninimo, tačiau poveikio mastas nebuvo didelis. Be įgyvendintų aktyvios darbo rinkos politikos priemonių nedarbo lygis šalyje kasmet būtų buvęs maždaug 1 proc. punkto didesnis. Per metus dėl vykdytų veiksmų įsidarbindavusių asmenų skaičius sudarė apie 6 proc. kasmet darbo biržoje registruotų bedarbių skaičiaus;
- ES struktūrinės paramos poveikis *apsirūpinimui būstu* ir socialinio būsto rinkai šalies mastu buvo mažas, nes aprūpinimo baziniais ištekliais priemonės vykdytos tik probleminėse teritorijose;
- švietimo sektoriuje didžiausią poveikį turėjo intervencijos švietimo ir ikimokyklinio ugdymo plėtros srityse. 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos lėšomis buvo finansuota absoliuti dauguma neformaliojo švietimo paslaugų, kadangi dėl krizės buvo sumažintos nacionalinės lėšos šiai sričiai;
- psichikos sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumo didinimo priemonių mastas mažas, bet svarba didelė: ES struktūrinės paramos lėšomis buvo sukurta trūkstama grandis krizių intervencijų paslaugų teikimui, taip pat steigiami psichikos dienos stacionarai bei pagalbos vaikui ir šeimai centrai, kurių nebuvo;
- Ypač stiprus poveikis mažinant skurdą ir socialinę atskirtį intervencijų į nestacionarių socialinių paslaugų prieinamumo didinimą. 2013 m. pradėtos teikti integralios pagalbos paslaugos namuose, kurios be ES struktūrinės paramos nebūtų teikiamos;
- ES struktūrinė parama itin didele apimtimi prisidėjo prie neįgaliųjų profesinės rehabilitacijos paslaugas teikiančių įmonių plėtros, nes paramos lėšomis įsteigta 62 proc. tokių šalyje veikiančių įstaigų.

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

Atlikus vertinimą, surinktais įrodymais buvo patvirtintos išvados, kad 2007–2013 m. laikotarpiu didžiausią poveikį gyvenimo kokybei šalyje darė išoriniai veiksniai (pirmiausiai – ekonomikos ciklas), o ES intervencijų poveikis makro lygiu, t. y. šalies mastu, buvo mažos apimties (išskyrus infrastruktūrinės intervencijas). 2007–2013 m. Lietuvoje įgyvendintos intervencijos buvo susietos su konkrečiomis skurdo ir socialinės atskirties mažinimo teorijomis bei patvirtintos akademinės bendruomenės išvalgos, kad šalyje dominuoja individualus požiūris į skurdo problematiką ir trūksta struktūrinių sprendimų.

Atliktas vertinimas buvo naudingas, nes buvo sudarytas 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos intervencijų, prisidėjusių prie skurdo ir socialinės atskirties mažinimo, žemėlapis bei nubraižytos intervencijų logikos schemos kiekvienai iš penkių intervencijų kategorijų (įdarbinimo ir užimtumo skatinimo, aprūpinimo baziniais ištekliais, sveikatos, švietimo ir socialinių paslaugų teikimo intervencijoms), susiejant problemas, veiklas, siekiamus rezultatus bei išorės faktorius, darančius įtaką suplanuotų tikslų pasiekimui.

Pateikta 17 rekomendacijų dėl įdarbinimo ir užimtumo skatinimo, aprūpinimo baziniais ištekliais, švietimo paslaugų teikimo, socialinių paslaugų teikimo intervencijų įgyvendinimo tobulinimo.

4.6. Atliekų tvarkymo sistemos Lietuvoje vertinimas ir 2014–2020 m. tendencijos6. ES struktūrinės paramos vertinimo galimybių stiprinimas

Užsakovas: LR Aplinkos ministerija

Vertinimą atliko: VŠĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“, UAB „ESTEP Vilnius“, 2014 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis

Tikslas: užtikrinti efektyvų atliekų sektoriui skirtų ES lėšų panaudojimą, nustatant atliekų sektoriaus vystymo tendencijas ir 2014–2020 metų finansavimo prioritetus.

Uždaviniai:

- įvertinti 2007–2013 metų ES struktūrinės paramos, skirtos atliekų tvarkymui, panaudojimo tikslingumą ir efektyvumą;
- įvertinti atliekų sektoriaus tendencijas ir pasiūlyti 2014–2020 metų finansavimo prioritetus.

Apimtis:

2007-2013 metų SSVP 3 prioriteto „Aplinka ir darnus vystymasis“ priemonė „Atliekų tvarkymo sistemos sukūrimas“ ir pagal ją finansuoti projektai (29 projektai) – tinkamumo, administravimo efektyvumo, rezultatyvumo, efektyvumo ir poveikio analizei.

2000-2006 m. laikotarpiu ISPA ir Sanglaudos fondo lėšomis finansuoti atliekų tvarkymo sistemos sukūrimo projektai (11 projektų) – tinkamumo ir poveikio analizei.

Aplinkos ministerijos planuojama 2014-2020 metų ES struktūrinių fondų parama atliekų sektoriui.

Naudoti metodai: kokybiniai ir kiekybiniai duomenų rinkimo ir analizės metodai: antrinių šaltinių (strateginių dokumentų, teisės aktų, stebėsenos informacijos, valstybinės atliekų apskaitos duomenų ir kt.) analizė, suinteresuotų asmenų apskritojo stalo diskusija, interviu, projektų vykdytojų apklausa, intervencijos logikos analizė ir teorija grįstas poveikio vertinimas, užsienio šalių atvejo studijos, projektų vienetų kainos analizė, projektų kaštų ir naudos analizė, ekonometrinis modeliavimas.

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

Vertinime nustatyta:

2007-2013 metų Sanglaudos fondo lėšomis finansuotų projektų tinkamumas. Atsižvelgiant į atliekų tvarkymo situaciją (didelis sąvartynuose šalinamų komunalinių atliekų kiekis; neišrūšiuotų, neapdorotų atliekų šalinimas; biologiškai skaidžių atliekų šalinimas) ir sistemos organizavimą (kuriamos regioninės komunalinių atliekų tvarkymo sistemos), dauguma pagal Priemonę finansuotų veiklų ir numatyti pareiškėjai (regioniniai atliekų tvarkymo centrai) yra tinkami. Abejonių kelia mechaninio ir biologinio apdorojimo (MBA) įrenginių statybos projektų tinkamumas. Atliekų mechaninio ir biologinio apdorojimo įrenginiai buvo svarbūs įgyvendinant užduotis, susijusias su atliekų šalinimo sąvartynuose mažinimu, komunalinių biologiškai skaidžių atliekų šalinimo mažinimu ir atliekų apdorojimu prieš šalinimą. Ženkliai vėluojant šių projektų įgyvendinimui, mažėjant sąvartynuose šalinamų komunalinių atliekų, plėtojant komunalinių atliekų pirminio rūšiavimo infrastruktūrą (atskiras antrinių žaliavų, maisto/ virtuvės atliekų surinkimas), numatyti atliekų MBA įrenginių pajėgumai gali būti pilnai neišnaudojami.

Poveikis. Kiekybinis poveikio vertinimas apėmė tiesioginio ir netiesioginio ES paramos (ISPA ir Sanglaudos fondo lėšomis finansuotų investicinių atliekų sektoriaus projektų) poveikio aplinkos kokybei, socialinei ir ekonominei situacijai vertinimą (makroekonometrinis modeliavimas).

Netiesioginis ISPA ir Sanglaudos fondo lėšomis finansuotų projektų poveikis aplinkos kokybei, socialinei ir ekonominei situacijai pasireiškia per šiuos efektus:

- 1) *MBA įrenginiuose ir antrinių žaliavų konteneriuose atskirtų antrinių žaliavų efektas* (galimybė sumažinti atitinkamų pirminių žaliavų importą);
- 2) *Atliekų kompostavimo ir komposto panaudojimo efektas* (galimybė pakeisti mineralines trąšas, gauti pajamų iš komposto pardavimo);

3. *Papildomos žemės efektas* (uždarius ir sutvarkius senus sąvartynus atlaisvinama žemė, kuri gali būti panaudota kitoms reikmėms; mažėjant šalinamų atliekų kiekiui lėčiau auga regioninių nepavojingų atliekų šalinimo sąvartynų plotas);

4) *ŠESD emisijų mažėjimo efektas* (surenkant sąvartynų biodujas, mažinant biologiškai skaidžių atliekų šalinimą, atliekų biologinio apdorojimo metu išgaunant biodujas mažinamos šiltnamio efektą sukeliančių dujų, ypač metano, emisijos);

5) *Energijos išteklių importo išstūmimo efektas* (atliekų naudojimas energijos gamybai mažina iškastinių energijos išteklių importą; energijos gamybai gali būti naudojamos sąvartynų biodujos, atliekų anaerobinio pūdymo proceso metu išgautos biodujos ir komunalinių atliekų kuras).

ES investicijų į atliekų sektorių ekonominė nauda. Per 2005-2013 metus į atliekų sektorių investavus 869,5 mln. Lt (iš jų 788,4 mln. Lt skirta statyboms) papildomai sukurta 1290,4 mln. Lt bendros pridėtinės vertės nominaliųjų išraiška (ES paramos poveikio efektyvumo koeficientas viršijo 1,4). Didžiausią įtaką efektyvumo koeficiento dydžiui padarė pirminiai ir antriniai ES paramos sukurti efektai statybos sektoriuje, kadangi statyboms skirta didžioji projektų išlaidų dalis. Suminis ES paramos tiesioginio poveikio efektas šalies BVP per 2005–2020 m. sudarys daugiau kaip 1,9 mlrd. Lt, o efektyvumo koeficiento įvertis sieks 1,5. Suminis paramos tiesioginio ir netiesioginio poveikio efektas BVP per 2005–2020 m., kai iš viso bus investuota 1276,8 mln. Lt ES paramos lėšų, sudarys daugiau kaip 2,6 mlrd. Lt, o efektyvumo koeficiento įvertis pasieks 2. ISPA ir Sanglaudos fondo lėšomis finansuotų atliekų sektoriaus projektų ekonominė nauda yra ilgalaikė, tai ypač pasireiškia per netiesioginį paramos poveikį (antrinių žaliavų naudojimą ir iš atliekų pagaminto/ išgauto kuro naudojimą energijos gamybai mažinant iškastinių energijos išteklių importą).

ES investicijų į atliekų sektorių socialinis efektas. Per 2005-2013 metų laikotarpį naujai sukurta ir išsaugota apie 630 sąlyginių darbo vietų (t. y. darbo vietų, perskaičiuotų į asmenis, dirbančius pilną darbo dieną). Dėl investicijų pobūdžio (didžiausia paramos dalis buvo skirta statyboms) tiesioginis paramos poveikis užimtumui gana trumpalaikis ir jau 2017-2018 metais beveik išnyks. Teigiamą ilgalaikį poveikį užimtumui lemia projektų netiesioginiai efektai (visų pirma, energijos išteklių importo mažėjimas ir antrinių žaliavų panaudojimas), dėl kurių nuo 2018 metų planuojama išsaugoti ir naujai sukurti daugiau kaip 400 darbo vietų. ES paramos atliekų sektoriui ekonominis ir socialinis poveikis vertintas darant tam tikras prielaidas, kurioms keičiantis, keistųsi ir poveikio vertinimo rezultatai. Pagrindinė vertinimo prielaida yra ta, kad visi MBA įrenginiai bus pastatyti ir pradės veikti nuo 2016 metų.

4.7. ES struktūrinės paramos rezultatyvumo ir poveikio viešojo valdymo tobulinimui vertinimas veiksmų programų prioritetų įgyvendinimo priemonių/ projektų lygiu

Užsakovas: Vidaus reikalų ministerija

Vertinimą atliko: UAB „PPMI Group“, 2014 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis

Tikslas: kompleksiškai išnagrinėti 2007–2013 m. Europos Sąjungos (toliau – ES) struktūrinės paramos įgyvendinimo rezultatus visoje viešojo valdymo srityje ir jų indėlį įgyvendinant Viešojo administravimo plėtros iki 2010 m. strategiją.

Uždaviniai:

- nustatyti 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos intervencijų veiksmingumą, gerosios praktikos pavyzdžius;
- įvertinti finansavimo poreikius 2014–2020 m. ES programavimo laikotarpiui.

Apimtis: objektas apėmė visų 2007–2013 m. ES finansuojamų veiksmų programų priemones viešojo valdymo srityje (išskyrus techninės paramos priemones); į objekto apimtį patenkančios priemonės buvo nagrinėjamos jas suskirsčius į penkias temines sritis: (1) valstybės tarnybos stiprinimas, (2) veiklos valdymas, (3) sisteminės viešosios politikos reformos, (4) elektroninės valdžios priemonės, (5) bendradarbiavimas. Šios penkios teminės sritys buvo suformuluotos pagal Viešojo administravimo plėtros iki 2010 m. strategijoje ir Viešojo valdymo tobulinimo 2012–2020 m. programoje minimas viešojo administravimo tobulinimo kryptis.

Naudoti metodai: analizės pagrindas - kaitos teorija grįstas vertinimo požiūris; metodai - pirminių ir antrinių šaltinių analizė, stebėsenos rodiklių ir duomenų analizė, interviu programa, apklausų duomenų analizė, kaštų rezultatyvumo analizė, paremtų ir neparemtų subjektų palyginimas, atvejo studijos ir novatoriškų projektų atranka, ekspertų panelė, fokusuota grupinė diskusija, strateginė alternatyvų analizė, suinteresuotųjų grupių poreikių analizė.

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

Vertinime nustatyta, kad:

- 2007–2013 m. laikotarpio ES finansuojamų veiksmų programų tikslai, uždaviniai ir veiklos gerai atitiko nacionalinių viešojo valdymo dokumentų turinį, bet atitikimo laipsnis nebuvo vienodas. Daugiausia dėmesio 2007–2013 m. programiniu laikotarpiu buvo teikiama el. valdžios skatinimui, viešųjų paslaugų kokybės ir prieinamumo didinimui, žmoniškųjų išteklių modernizavimui ir į rezultatus orientuoto valdymo skatinimui, o mažiausia dėmesio teko institucinės sandaros tobulinimui. Mažiausiai nacionalinių viešojo valdymo dokumentų tikslai ir uždaviniai atitinka ES struktūrinės paramos intervencijas sisteminių viešųjų politikų reformų srityje.
- veiksmų programų prioritetai, specifiniai uždaviniai ir finansuojamos veiklos gerai atitiko viešojo valdymo institucijų poreikius. ES investicijos valstybės ir savivaldybių institucijoms ir įstaigoms aktualiausias žmoniškųjų išteklių valdymo, o viešosioms įstaigoms ir valstybės įmonėms – veiklos valdymo srityje.
- ESF paramos gavėjams ir potencialiems paraiškų teikėjams mažiau aktualūs sisteminių viešųjų politikų reformų poreikiai. Tai rodo poreikį tokių projektų sudarymą ir įgyvendinimą geriau koordinuoti politiniu lygmeniu ir labiau centralizuoti.
- investavimo srityse, kuriose vyrauja „minkštieji“ projektai, kompleksiškumas turėtų būti mažinamas. Dabartinė administravimo sistema, administruodama mažos vertės projektus, patiria panašius kaštus kaip ir administruodama didelius projektus, todėl rekomenduojama mažinti mažos vertės „minkštųjų“ projektų administravimo kaštus.
- valstybės projektų planavimo ir regionų projektų planavimo praktikos vertintinos kaip sėkmingos.
- tikslų pasiekimą žmoniškųjų išteklių srityje mažino darbuotojų stabilumo ir motyvacijos panaudoti įgytas žinias trūkumas, mokymų orientacija į procesą, o ne į pokyčius.
- viešojo valdymo tobulinimui skirti projektai prisidėjo prie tiriamųjų subjektų poreikių tenkinimo institucijų lygmeniu. Labiausiai buvo patenkinti savivaldybių poreikiai, o mažiausiai – NVO. Šios priemonės ir projektai taip pat prisidėjo prie tiriamųjų subjektų poreikių tenkinimo asmeniniu lygmeniu. Šie poreikiai daugiausiai buvo tenkinami tobulinant darbuotojų kvalifikaciją.
- sukurtų produktų ir rezultatų tęstinumo tikimybė pasibaigus ES finansavimui yra vidutinė ir priklauso nuo intervencijų srities ir viešojo valdymo institucijų; taip pat tęstinumas dažnai priklauso nuo

planuojamų skirti investicijų 2014–2020 m. programavimo laikotarpiu (tai itin taikytina veiklos valdymo, el. valdžios sritimis)

- ES struktūrinių fondų poveikis viešajam valdymui *žmogiškųjų išteklių srityje, veiklos valdymo srityje* yra santykinai didelis.

- ES struktūrinių fondų poveikis viešajam valdymui *elektroninės valdžios skatinimo srityje* negalėjo pasireikšti maksimaliu mastu, nes tik iš dalies buvo patenkintos trys reikalingos sisteminio lygmens prielaidos (.aiški valstybės informacinių išteklių optimizavimo ir konsolidavimo vizija valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų bendradarbiavimas kuriant centralizuotas ir sąveikias el. viešąsias paslaugas, sprendimų diegimo koordinavimas ir derinimas bei projektų vykdytojų organizacinė branda).

- *Sisteminių viešosios politikos reformų srities* projektų poveikis tebėra sektorinis ir ribotas. Pirma, pasireiškė nepakankamai teigiamų prielaidų. Antra, dėl netinkamos priemonių intervencijų logikos ir gana didelės projektų fragmentacijos 2007–2013 m. laikotarpiu buvo įgyvendinami sektoriniai, o ne sisteminiai projektai.

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

Remiantis atlikta analize ir vertinimo išvadamis išskirta 14 prioritetinių investavimo sričių, kurios leistų sukurti didesnę pridėtinę vertę panaudojant ES struktūrinių fondų investicijas viešajam valdymui tobulinti 2014–2020 m. Rekomendacijos dėl prioritetinių viešojo valdymo tobulinimo finansavimo sričių pagal parengtą 2014–2020 m. ES struktūrinių fondų programavimo laikotarpio veiksmų programos projektą (2014 m. gegužės mėn. versija) išskirtos pagal penkis konkrečius 10 veiksmų programos prioriteto uždavinius. Taip pat pasiūlyti projektų atrankos būdai, kurie galėtų būti taikomi pagrindinėms viešojo valdymo intervencijų veikloms atrinkti. Valstybės projektų planavimo būdas buvo siūlomas taikyti sisteminio lygmens projektams, skirtiems sisteminėms viešosios politikos reformoms įgyvendinti, strateginio planavimo dokumentuose numatytiems projektams vykdyti; taip pat projektams, vienijantiems sektorines iniciatyvas, ir kompetencijos centrų steigimo projektams. Regionų projektų planavimą rekomenduojama taikyti tik savivaldybių institucijoms būdingiems organizacijų lygmens projektams (pvz., projektams, susijusiems su savivaldybių teikiamomis viešosiomis paslaugomis). Projektų konkurso būdą siūloma taikyti siekiant atrinkti inovatyviausius, geriausiai pasirengusius ir motyvuotus projektų vykdytojus. Projektų konkursas gali būti taikomas tose srityse, kuriose norima išbandyti įvairias organizacijų lygmens naujoves (itin rekomenduojama taikyti bendradarbiavimo ir specifinių mokymų projektams). Tęstinė projektų atranka geriausiai tiktų tais atvejais, kuomet projektų veiklos yra vienašios, skirtos momentiniams institucijų poreikiams patenkinti.

4.8. ES struktūrinės paramos poveikio žmogiškųjų išteklių plėtrai vertinimas

Užsakovas: LR finansų ministerija

Vertinimą atliko: UAB „BGI Consulting“, 2015 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis, metodai

Tikslas: nustatyti ES struktūrinės paramos poveikį žmogiškųjų išteklių plėtrai ir atsiskaityti už 2007–2013 metų Europos Sąjungos (ES) struktūrinės paramos panaudojimo strategijoje (toliau – Strategija) numatytą tikslą pasiekimą.

Uždaviniai:

- įvertinti veikslių programų prioritetų (priemonių), prisidedančių prie Strategijoje nubrėžtos pirmosios prioritetinės krypties „produktyvūs žmogiškieji išteklių žinių visuomenei“ (toliau – žmogiškųjų išteklių plėtra) uždavinių įgyvendinimo, tinkamumą, pakankamumą ir suderinamumą.

- įvertinti veikslių programų prioritetų (priemonių), prisidedančių prie žmogiškųjų išteklių plėtos, rezultatyvumą, efektyvumą, poveikį ir tvarumą.

Apimtis: Vertinimo objektui buvo priskirtos 62 Žmogiškųjų išteklių plėtos (ŽIP VP), Ekonomikos augimo (EA VP) ir Sanglaudos skatinimo (SS VP) veikslių programų priemonės, prisidedančios prie strategijos pirmosios prioritetinės krypties uždavinių įgyvendinimo. Žmogiškųjų išteklių plėtrai skirta parama buvo vertinama žmogiškojo kapitalo kategorijų pagrindu. Vertinimo metu atskirai analizuotas intervencijų į žmogiškųjų išteklių plėtrą poveikis keturių sričių – švietimo, darbo rinkos, MTEPI ir viešojo sektoriaus – strateginio konteksto rodikliams (toliau – konteksto rodikliams). Taip pat įvertintas ES struktūrinių fondų investicijų poveikis makroekonominiams rodikliams.

Naudoti metodai: Analizuoti pirminiai ir antriniai šaltiniai, statistiniai duomenys, intervencijų logika. Taip pat atlikta SFMIS duomenų analizė pagal specifinius požymius, duomenų grupavimas ir tipologizavimas pagal žmogiškojo kapitalo kategorijas, naudos gavėjo sektorius, tikslines paramos gavėjų grupes, investicijų tipą, tikslinės grupės veiklos vietą, intervencijos poveikio pasireiškimo darbo rinkoje momentą. Papildomi duomenys surinkti giluminių interviu, fokusuotų grupinių diskusijų metu. Taip pat atliktos atvejo studijos, taikytas teorija grįstas poveikio vertinimas. Viso intervencinio paketo makro lygmens poveikis įvertintas naudojant makroekonometrinį modeliavimą (modelis HERLIT).

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

Nustatyta, kad:

- intervencijos pagal 62 veikslių programų priemones sukūrė tiek *trumpalaikį*, tiek *ilgalaikį* poveikį; ES struktūrinių fondų lėšų panaudojimo metu stebimas padidėjusių užsakymų verslui sukeltas einamasis poveikis, kuris labiausiai padidino statybos ir rinkos paslaugų sektorių pridėtinę vertę; šis einamasis poveikis baigiasi kartu su veikslių programų įgyvendinimu; aukštą ES struktūrinių fondų investicijų teikiamą grąžą atspindi ilgalaikis poveikis BVP lygiui, kuris didėjo augant metinėms veikslių programų injekcijoms (2009 metais BVP lygis buvo 0,37 proc., o 2012 metais – 1,46 proc. didesnis nei būtų buvęs neįgyvendinus intervencijų); dėl žmogiškųjų išteklių plėtos priemonių projektų poveikio iki 2020 metų sukurtas papildomas BVP 2,17 karto viršys šių projektų išlaidas, todėl intervencijos ilguoju laikotarpiu teiks realią naudą verslui ir visuomenei;

- poveikis *švietimo* sričiai buvo pamatuotas analizuojant trijų pagrindinių konteksto rodiklių - ankstyvojo pasitraukimo iš švietimo sistemos lygio, jaunimo švietimo pasiekimų lygio ir mokymosi visą gyvenimą lygio pokyčius: ankstyvojo pasitraukimo iš švietimo sistemos ir jaunimo švietimo pasiekimų lygis ženkliai pagerėjo; pirmasis rodiklis analizuojamu laikotarpiu pakilo per 1,5 procentinius punktus, antrasis – per 1,7 procentinius punktus; kokią dalį šio poveikio sudarė ES struktūrinių fondų investicijų poveikis, nustatyti bus galima po keleto metų, kai intervencijos gavėjai pasieks į rodiklio apklausos imtį patenkančios grupės amžių; per 2007 – 2013 m. laikotarpį buvo apmokyta daugiau nei 324 tūkstančiai darbingo amžiaus asmenų, tačiau to nepakako pasiekti norimą mokymosi visą gyvenimą (25–64 m. amžiaus asmenų, dalyvavusių bet kokiame formalioje arba neformalioje švietimo veikloje per paskutines keturias savaites, skaičiaus) lygio kaitą; analizuojamu laikotarpiu mokymosi visą gyvenimą lygis Lietuvoje praktiškai nekito ir išliko bene žemiausias visoje ES.

- ES struktūrinių fondų investicijos turėjo apčiuopiamą poveikį *MTEPI* srities konteksto rodiklių pokyčiams: išaugo tyrėjų skaičius, tenkantis tūkstančiui užimtųjų (nuo 5,6 tyrėjo 2006 metais iki 6,6

tyrėjo 2013 metais), tyrėjų dalis versle (nuo 10,71 proc. 2006 metais iki 21,21 proc. 2013 metais), jaunų tyrėjų (turinčių daktaro laipsnį amžiaus grupėse iki 45 metų, be verslo sektoriaus) dalis (nuo 34,5 proc. 2006 metais iki 45 proc. 2013 metais) ir mokslinių publikacijų skaičius, tenkantis 1 mln. gyventojų (nuo 554 publikacijų 2006 metais iki 916 publikacijų 2013 metais);

- įgyvendinant priemones buvo problemų, dėl kurių Lietuvos verslo išlaidų MTEP lygis ir eksperimentinės plėtros būdu kuriamų naujų produktų apimtys išlieka itin žemos: bendradarbiavimo ir horizontalios koordinacijos stoka tarp Ūkio ir Švietimo ir mokslo ministerijų, ministerijoms pavaldžių institucijų, MTEPI sistemos subjektų ir verslo; koordinavimo trūkumai riboja investicijų papildomumą bei nepriimtina didelę MTEP infrastruktūros fragmentaciją (išskaidant MTEP infrastruktūrą tarp įvairių institucijų ir subjektų), dėl kurios nebuvo sukurta sinergija tarp atskirų infrastruktūros elementų, nefunkcionavo vientisas MTEP ir inovacijų paslaugų tinklas;

- 2007–2013 metų ES struktūrinių fondų investicijos žmogiškųjų išteklių plėtrai *darbo rinkos* srityje buvo skirtos darbuotojų įgūdžių atnaujinimui ir tobulinimui, kvalifikacijos kėlimui ir verslumo skatinimui; didžiausia lėšų dalis – apie pusė jų – teko kovos su nedarbu priemonių finansavimui, siekiant sušvelninti dėl ekonomikos nuosmukio susidariusią įtemptą situaciją darbo rinkoje; investicijomis daugiausiai buvo finansuojamas bedarbių ir išpėtų apie atleidimą asmenų profesinis mokymas bei remiamas jų užimtumas;

- investicijos į žmogiškųjų išteklių plėtrą sukūrė teigiamą poveikį užimtumo lygio – pagrindinio darbo rinkos srities konteksto rodiklio – pokyčiams, šios investicijos 2009 metais prisidėjo prie neigiamų ekonominės krizės padarinių švelninimo (2009 metais faktinis nedarbo lygis buvo 13,8 proc., nors be žmogiškųjų išteklių plėtros intervencijų, makroekonometrinio modeliavimo duomenimis, būtų buvęs 0,25 procentinio punkto didesnis ir siekęs 14,05 proc); nepaisant to, kad ekonominė krizė sutrukdė pasiekti reikšmingesnę šio konteksto rodiklio teigiamą pokytį, prognozuojama, kad pasibaigus veiksmų programų priemonių intervencijų įgyvendinimui išliks kuklus, tačiau ilgalaikis investicijų poveikis užimtumo lygiui;

- *Viešojo sektoriaus* srityje investicijos turėjo nedidelį teigiamą, tačiau tik dalinį poveikį konteksto rodikliui – gyventojų pasitikėjimas valstybės ir savivaldybių institucijomis (pasitikėjimo prieaugis stebimas 2012 metais, kai pradėti fiksuoti pirmieji intervencijų rezultatai – sėkmingai mokymus baigusią viešojo sektoriaus darbuotojų skaičius, išaugęs viešojo sektoriaus darbuotojų žmogiškasis kapitalas sąlygojo aukštesnę jų darbo kokybę); siekiant užkirsti kelią dėl intervencijų įgyto žmogiškojo kapitalo praradimui ar nusidėvėjimui, būtina reguliariai vykdyti konkretaus laikotarpio poreikį atitinkančias viešojo sektoriaus darbuotojų mokymo veiklas; kiti du konteksto rodikliai – valdymo efektyvumo indeksas ir reguliavimo kokybės indeksas – savo turiniu labai mažai susiję su nagrinėtomis investicijomis, taigi pastarosios reikšmingo poveikio šiems indeksams neturėjo.

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

- Gauti vertinimo rezultatai bus panaudoti rengiant Europos Komisijai galutinę ataskaitą už 2007-2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimą. Tai leis tinkamai atsiskaityti ES ir Lietuvos visuomenei už 2007-2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimą pagal planavimo dokumentuose prisiimtus įsipareigojimus;
- Vertinimo pateikti įrodymai apie intervencijų privalumus ir trūkumus padės sprendimų priėmėjams daryti efektyvesnius sprendimus apie tam tikrų investicijų taikymą ateityje. Vertinimo rekomendacijos bus pateiktos atsakingoms institucijoms įgyvendinti;
- Vertinimo metu surinkti nauji duomenys ir informacija, atlikti skaičiavimai ir analizė plačiai pristatyti suinteresuotoms institucijoms ir ekonominiams ir socialiniams partneriams veikia kaip žinių šaltinis, kuris naudojamas suinteresuotų institucijų ir leidžia mokytis iš praeities klaidų, padeda priimti geresnius sprendimus.
- Platus vertinimo rezultatų viešinimas parodo ES investicijų naudą ir prisideda prie ES struktūrinių fondų panaudojimo skaidrumo.

4.9. Europos Sąjungos struktūrinės paramos poveikio Lietuvos konkurencingumui vertinimas

Užsakovas: LR finansų ministerija

Vertinimą atliko: UAB „ESTEP Vilnius“, 2015 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis, metodai

Tikslas: nustatyti, kokį poveikį 2007–2013 m. Europos Sąjungos (toliau – ES) struktūrinės paramos lėšos darė Lietuvos konkurencingumui.

Uždaviniai:

1. įvertinti veikslių programų prioritetų (priemonių), prisidedančių prie Lietuvos konkurencingumo didinimo, tinkamumą, pakankamumą, suderinamumą ir efektyvumą;
2. įvertinti veikslių programų prioritetų (priemonių), prisidedančių prie Lietuvos konkurencingumo didinimo, rezultatyvumą, poveikį ir tvarumą.

Apimtis: Vertinimas apėmė 75 2007-2013 m. veikslių programų priemones, kuriomis siekta prisidėti prie Lietuvos konkurencingumo didinimo. Konkurencingumo didinimo priemonės buvo suskirstytos į tris grupes: 1) aukštos pridėtinės vertės verslo skatinimo priemonės (mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros (toliau – MTTP) viešosios infrastruktūros gerinimas, tyrėjų gebėjimų stiprinimas, inovatyvių įmonių skatinimas bei inovacijų sklaida ir veikla); 2) verslo produktyvumo didinimo ir verslo aplinkos gerinimo priemonės (įmonių veiklos produktyvumo didinimas, aukštos kvalifikacijos darbuotojų ugdymas, verslumo skatinimas ir investicijų pritraukimas, smulkaus ir vidutinio verslo (toliau – SVV) priejimo prie finansavimo šaltinių gerinimas); 3) ekonominės infrastruktūros gerinimo priemonės (informacinių ir ryšių technologijų sprendimų diegimas ir infrastruktūros gerinimas, energetikos bei transporto infrastruktūros gerinimas).

Naudoti metodai: Intervencijų įtaka konkurencingumui buvo analizuojama valstybės (makrolygiu), ūkio šakos (mezolygiu) ar įmonių (mikrolygiu). Siekiant nustatyti ES paramos poveikį rodiklių pokyčiams, buvo derinami trys vertinimo būdai: teorija grįstas poveikio vertinimas, sektorinė atvejo studija ir makroekonometrinis modeliavimas.

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

Nustatyta, kad:

- 2007–2013 m. konkurencingumui didinti buvo skirta apie 3,9 mlrd. Eur / 13,5 mlrd. Lt, iš kurių ES dalis – 3,7 mlrd. Eur / 12,7 mlrd. (šios lėšos sudarė 51 proc. visų 2007–2013 m. Lietuvai skirtų ES struktūrinės paramos lėšų); konkurencingumo didinimo finansinis paketas pasiskirstė taip: ekonominei infrastruktūrai gerinti – 57 proc. (iš jų didžiausia dalis – transporto infrastruktūros techniniams ir saugos parametrams gerinti), aukštos pridėtinės vertės verslo skatinimo priemonėms – 17 proc. (iš jų didžiausia dalis – MTTP viešajai infrastruktūrai gerinti); apie 73 proc. visų konkurencingumo didinimui skirtų ES paramos lėšų, išmokėtų projektų vykdytojams, buvo pervesta kitiems ūkio subjektams (prekių tiekėjams, paslaugų teikėjams, rangovams); analizuojant paramos pasiskirstymą pagal tiekėjų sektorius, nustatyta, kad didžioji lėšų dalis atiteko statybų sektoriaus ūkio subjektams (apie 74 proc. visų išmokėtų lėšų);
- egzistavo atotrūkis tarp priemonių ir projektų suplanuotų pasiekti tikslų ir strateginio konteksto rodiklių, nes daugelis įgyvendintų projektų nebuvo tokio masto, kad galėtų pakeisti strateginį kontekstą šalyje ir paskatinti struktūrinius pokyčius;
- konkurencingumo didinimo priemonės darė teigiamą poveikį daugeliui konkurencingumo rodiklių, tačiau kitų egzogeninių veiksnių įtaka (pavyzdžiui, ekonominės krizės, paklausos pokyčių užsienio rinkose, verslo klimato, taikomų mokestinių lengvatų, reguliacinės aplinkos, užsienio partnerių veikslių ir kt.) daugeliu atvejų buvo stipresnė; ES struktūrinės paramos intervencijos nepaskatino struktūrinių pokyčių konkurencingumo didinimo srityje, to priežastys – žemos pridėtinės vertės ekonomika ir menki valstybės pajėgumai; Lietuvos vieta tarptautiniame kontekste pagal darbo pasidalijimą nepasikeitė, aukštųjų ir vidutiniškai aukštų technologijų prekių eksporto dalis išliko nedidelė, proveržio inovacijų diegimo srityje nebuvo pasiekta;
- 2007–2013 m. Lietuvoje daugiausiai investuota į konkurencingumo didinimo prielaidų sudarymą (kuriant infrastruktūrą), bet ne į tiesiogiai su konkurencingumu siejamų sričių skatinimą. Kokybiniais pokyčiams inspiruoti yra svarbios „minkštosios“ priemonės, kurioms įgyvendinti ir jų poveikiui pasireikšti reikia ilgesnio laiko;

- makrolygiu investicijos darė didžiausią poveikį tokiems rodikliams kaip bendrojo pagrindinio kapitalo formavimas, bendrasis vidaus produktas (toliau – BVP), tenkantis vienam gyventojui, plačiajuosčio interneto ryšio skvarba, viešųjų paslaugų perkėlimas į e. erdvę; didžiausią poveikį ES parama darė būtent pagrindinio kapitalo formavimui (2007–2013 m. šis rodiklis buvo 1,81 mlrd. Eur / 6,27 mlrd. Lt didesnis, lyginant su situacija, kai paramos nebuvo gauta); ES investicijos prisidėjo ir prie BVP, tenkančio vienam gyventojui, padidėjimo (2013–2015 m. šis rodiklis buvo 3 proc. didesnis, lyginant su situacija, kai paramos nebuvo gauta); ES paramos lėšos taip pat padėjo pritraukti tiesioginių užsienio investicijų (2007–2013 m. tiesioginių užsienio investicijų santykis su BVP buvo 16 proc. punktu didesnis, lyginant su situacija, kai paramos nebuvo gauta);
- konkurencingumui didinti skirtos priemonės darė nedidelį poveikį ir užimtumo situacijos pokyčiams šalyje, 2007–2013 m. užimtumas Lietuvoje buvo 0,33 proc. punkto didesnis, o nedarbo lygis – maždaug 1 proc. mažesnis, lyginant su situacija, kai paramos nebuvo gauta;
- poveikis mezolygiu: poveikis statybų sektoriaus rodikliams yra trumpalaikis ir pasireiškiantis tik projektų įgyvendinimo metu (statybų sektorius yra pagrindinis paslaugų teikėjas įgyvendinant ES lėšomis finansuojamus projektus), daugelis statybų sektoriuje sukurtų darbo vietų taip pat yra laikinos; pagrindiniai ilgalaikės naudos gavėjai yra pramonės ir transporto sektoriai, kuriuose pridėtinės vertės kūrimo, darbo vietų išsaugojimo, investicijų pritraukimo bei prekių ir paslaugų eksporto apimčių augimo nauda pasireiškė labiausiai;
- analizuojant ES struktūrinės paramos poveikį konkrečiam pramonės sektoriaus (Lietuvos kompiuterių, elektroninių ir optinių gamininių gamybos sektoriaus) konkurencingumo rodikliams nustatyta, kad ES struktūrinė parama labiausiai prisidėjo prie sektoriaus įmonių išlaidų MTTP, investicijų ir pridėtinės vertės gamybos sąnaudomis didėjimo;
- įvertinus ES investicijų mikrolygio poveikį įmonių konkurencingumo rodikliams, pastebėtina, kad ES paramos poveikis buvo teigiamas; ES lėšos buvo investuojamos į mokslinių tyrimų vykdymą ir jų rezultatų taikymą; pasinaudojusios ES parama, įmonės pradėjo gaminti naujus produktus ar teikti naujas paslaugas, buvo įdiegtos naujos technologijos ar optimizuoti veiklos procesai, sukurtos naujos darbo vietos, išaugo įmonių eksportas, padidėjo darbo našumas;
- pasiekti rezultatai bus tvarūs, pasibaigus projektų įgyvendinimui; pratęsus poveikio vertinimą iki 2020 m. matyti, kad ES paramos poveikis kai kuriems rodikliams (pavyzdžiui, investicijoms į pagrindinio kapitalo formavimą, prekių ir paslaugų eksportui) sustiprės, kitiems rodikliams (pavyzdžiui, tiesioginių užsienio investicijų santykiui su BVP, vienam gyventojui tenkančiam BVP, vidutiniam darbo užmokesčiui, darbo našumui, užimtumui) ES investicijų poveikis mažės, tačiau išliks teigiamas.

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

- buvo sudarytas 2007–2013 m. valstybės ekonomikos konkurencingumo modelis ir identifikuotos bei suklasifikuotos ES paramos priemonės, prisidėjusios prie Lietuvos konkurencingumo didinimo; konkurencingumo modelio parengimas ir ES lėšomis įgyvendintų konkurencingumo didinimo priemonių Lietuvoje suklasifikavimas yra svarbus tiek vertinant poveikį, tiek siekiant šalyje įgyvendintų priemonių palyginamumo su kitose valstybėse narėse taikytomis konkurencingumo didinimo priemonėmis;
- atlikta konkurencingumui didinti skirtų finansinių išteklių analizė pagal grupes, priemones, projektų vykdytojus ir kt., naudojama tiek atskaitomybės tikslais, tiek siekiant palyginamumo su kitomis ES valstybėmis narėmis;
- atlikus priemonių poveikio analizę, buvo išnagrinėta ir vizualiai pavaizduota konkrečių konkurencingumo rodiklių dinamika, atskirai išskirtas ES paramos ir kitų veiksnių poveikis, ši analizė bus naudinga tiek atskaitomybės prasme, tiek vertinant 2007–2013 m. Lietuvoje įvykusius pokyčius;
- makroekonometrinio modeliavimo metodas leido įvertinti agreguotą ES paramos priemonių poveikį, atsižvelgiant į tam tikrų priemonių tarpusavio sąveiką ir netiesioginius efektus;
- pirmą kartą atliktas išsamus ES struktūrinės paramos poveikio konkrečiam pramonės sektoriaus konkurencingumui vertinimas (parengta ES struktūrinės paramos poveikio Lietuvos kompiuterių, elektroninių ir optinių gamininių gamybos sektoriaus konkurencingumui atvejo studija). Remiantis sektorinės atvejo studijos rengimo metodologija, ateityje analogiškai gali būti analizuojamas ES struktūrinės paramos poveikis kitų pramonės sektorių konkurencingumui.

4.10. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos administruojamų priemonių poveikio „auksinei valandai“ vertinimas

Užsakovas: LR sveikatos apsaugos ministerija

Vertinimą atliko: UAB „Eurointegracijos projektai“, 2015 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis, metodai

Tikslas: nustatyti SAM administruojamų priemonių „Asmens sveikatos priežiūros įstaigų, teikiančių skubią medicinos pagalbą traumų ir kitais išorinių priežasčių sąlygotų būklių atvejais, infrastruktūros atnaujinimas“ Nr. VP3-2.1-SAM-02-V ir „Greitosios medicinos pagalbos ir skubios konsultacinės sveikatos priežiūros pagalbos infrastruktūros atnaujinimas“ Nr. VP3-2.1-SAM-03-V poveikį „auksinei valandai“.

Uždaviniai:

1. Įvertinti priemonių Nr. VP3-2.1-SAM-02-V ir Nr. VP3-2.1-SAM-03-V rezultatyvumą ir efektyvumą.
2. Įvertinti priemonių Nr. VP3-2.1-SAM-02-V ir Nr. VP3-2.1-SAM-03-V poveikį sveikatos priežiūros kokybei ir prieinamumui.

Apimtis: 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos lėšomis įgyvendinti projektai pagal priemones Nr. VP3-2.1-SAM-02-V ir Nr. VP3-2.1-SAM-03-V.

Naudoti metodai: Pagrindiniai vertinimo metodai buvo kiekybinis anketavimas, statistinės informacijos rinkimas, ligos istorijų atvejų analizė, fokus grupių diskusijos.

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

Nustatyta, kad:

- 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos lėšomis įgyvendinti projektai padėjo atnaujinti GMP automobilių parką ir įrangą, prisidėjo gerinant traumos centrų priėmimo-skubiosios pagalbos skyrių infrastruktūrą, pagerėjo fizinės darbo sąlygos bei padėjo pagerinti GMP ir traumos centrų paslaugų kokybę ir efektyvumą, tačiau neturėjo įtakos GMP ir traumos centrų paslaugų operatyvumo rodikliams;
- pagrindiniai teigiami 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos lėšomis įgyvendintų projektų pokyčiai yra susiję su darbo aplinkos veiksniais; tvarkinga, maloni aplinka teigiamai veikia ir pacientus – jie palankiau vertina jiems suteikiamas paslaugas, tokia aplinka įpareigoja pacientus labiau gerbti gydytojų darbą bei keičia jų požiūrį į sveikatos priežiūros sistemą teigiama linkme;
- siekiant toliau gerinti pagalbos kokybę, efektyvumą ir ypač operatyvumą, trūksta traumos sistemos veiklą reglamentuojančių dokumentų, sunkios traumos atpažinimo kriterijų, informacijos apie žmogiškųjų išteklių poreikius ir jų valdymą, taip pat specifinės informacijos apie traumos sistemos veiklą ir efektyvumą.

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

- Vertinime pateiktos rekomendacijos dėl pacientų rūšiavimo sistemos priėmimo-skubiosios pagalbos skyriuje įdiegimo, atsižvelgiant į jų sveikatos sutrikimų sunkumą (vadovaujantis tarptautinėmis pripažintomis ūminių susirgimų sunkumo vertinimo skalėmis). Taip pat traumos centrams sukurti standartizuotus traumos komandos aktyvavimo ir veiklos aprašus, sunkios traumos atpažinimo kriterijus, apmokyti specialistus jais naudotis.
- Siekiant turėti galimybę reguliariai vertinti GMP pagalbos nukentėjusiems nuo traumų pacientams operatyvumo rodiklius (laikas nuo skambučio priėmimo iki GMP automobilio išsiuntimo, laikas nuo skambučio priėmimo iki atvykimo į įvykio vietą, pagalbos teikimo įvykio vietoje trukmė, laikas nuo išvykimo iš įvykio vietos iki paciento pristatymo į traumos centrą), rekomenduojama sukurti vieningą šių rodiklių stebėsenos tvarką (arba informacinę sistemą) visose GMP įstaigose,
- Siekiant turėti galimybę reguliariai vertinti pagalbos nukentėjusiems nuo traumų pokyčius (operatyvumo, efektyvumo ir kokybės rodiklius), GMP įstaigoms ir ligoninėms rekomenduojama sukurti vieningą traumos sunkumo įvertinimo sistemą (pvz., remiantis sužalojimų sunkumo skale – ang. *injury severity score*) bei traumų ir nelaimingų atsitikimų stebėsenos informacinę sistemą.

5. 2014-2020 m. ES struktūrinės paramos programavimas

5.1. Lietuvos plėtros prioritetų 2014–2020 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo laikotarpiu vertinimas

Užsakovas: LR finansų ministerija

Biudžetas: 232 174 Lt

Vertinimą atliko: UAB „Ekonominės konsultacijos ir tyrimai“, 2009 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis, metodai

Tikslas: įvertinti Lietuvos ūkio plėtros tendencijas iki 2020 metų ir pateikti pasiūlymus dėl 2014-2020 m. ES struktūrinės paramos investicinių prioritetų Lietuvoje.

Uždaviniai:

- išanalizuoti Lietuvos ūkio plėtros tendencijas ir identifikuoti vystymosi prioritetus po 2013 m., atsižvelgiant į 2007-2013 m. ES struktūrinės paramos teikiamas galimybes;
- įvertinti Ketvirtoje ekonominės ir socialinės sanglaudos ataskaitoje keliamų iššūkių atitikimą Lietuvos socialinei ekonominei situacijai ir nustatyti svarbiausius/aktualiausius Lietuvai iššūkius;
- remiantis identifikuotais Lietuvos ūkio plėtros prioritetais po 2013 m. pateikti argumentuotus pasiūlymus dėl sričių, į kurias būtų tikslinga investuoti 2014–2020 m. laikotarpiu numatomą ES struktūrinę paramą.

Apimtis: Lietuvos ūkio socialinės ir ekonominės raidos tendencijos Ketvirtosios ekonominės ir socialinės sanglaudos ataskaitos keliamų iššūkių kontekste.

Naudoti metodai: makroekonominė analizė, matematinis modeliavimas, pirminių ir antrinių šaltinių analizė, SSGG analizė ir kt..

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

- Apskaičiuota taikant matematinį modelį, kad 2007-2013 m. ES struktūrinės paramos poveikio bendrasis rodiklis – BVP padidėjimas, svyruoja nuo 1,12 proc. esant neefektyviam lėšų panaudojimui iki 4,61 esant visiškam efektyvumui. Labiausiai tikėtinas poveikis apskaičiuotas efektyvaus įsisavinimo scenarijuje ir sudaro 2,12 proc.

- Įvertinus ūkio plėtros tendencijas, vidaus ir išorės pokyčius, nustatyta, kad iš esmės Lietuvos ūkio vystymosi prioritetai iki 2020 metų turėtų išlikti panašūs, kaip ir 2007-2013 m. laikotarpiu. Tarp svarbiausių galima įvardinti: integracija į globalią ekonomiką sistemą, globalias vertės kūrimo grandines bei tinklus; eksportuojančių ūkio šakų plėtra; TUI pritraukimas, ypatingai aukštos pridėtinės vertės, eksportą didinančiose srityse; demografinių procesų valdymas ir migracija, ypatingą dėmesį skiriant aukštos kvalifikacijos specialistų emigracijai; regioninių netolygumų mažinimas.

- Atlikta Ketvirtosios ekonominės ir socialinės sanglaudos ataskaitos nuostatų aktualumo Lietuvai analizė parodė šiek tiek kitokią iššūkių svarbą Lietuvai, nei prognozuojama Europos Komisijos užsakymu 2008 m. lapkritį atliktoje studijoje „Regionai 2020“. Pirmoje vietoje kaip ir Europos Komisijos užsakymu atliktoje studijoje išlieka globalizacijos iššūkis ir poreikis stiprinti Lietuvos ekonominį konkurencingumą, tačiau į antrą vietą iškyla energetinių išteklių rinkos problemų sprendimas. Analizė taip pat rodo nemažą demografinių iššūkių svarbą, o socialinės poliarizacijos ir klimato kaitos iššūkiai vidutinėje perspektyvoje Lietuvai dar nebus aktualūs.

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

Vertinimo metu pateikta analizė ir rekomendacijos, kurios naudingos formuojant argumentuotą Lietuvos Respublikos poziciją dėl ES sanglaudos politikos po 2013 metų. Vertinimo ataskaitoje suformuluotos rekomendacijos dėl 2014–2020 m. programavimo laikotarpio investicinių kryptų ir finansavimo priemonių, akcentuojama finansų inžinerijos svarba.

5.2. Lietuvos informacinės visuomenės plėtros tendencijų ir prioritetų 2014–2020 metais vertinimas

Užsakovas: Informacinės visuomenės plėtros komitetas prie Susisiekimo ministerijos

Biudžetas: 239 580 Lt

Vertinimą atliko: VŠĮ „Viešosios politikos ir vadybos institutas“, 2012 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis, metodai

Tikslas: įvertinti informacinės visuomenės plėtros tendencijas ir nustatyti Lietuvos informacinės visuomenės plėtros galimas prioritėtines kryptis, tikslus ir uždavinius bei numatomus pasiekti rezultatus ES struktūrinių fondų paramos 2014-2020 metais kontekste.

Uždaviniai:

- išanalizuoti esminius Lietuvos informacinės visuomenės plėtros procesus ir pokyčius 2007-2011 m. laikotarpiu bei numatomas jų tendencijas 2011-2013 m.;
- išanalizuoti ne mažiau kaip 3 ES valstybių narių (parinktos šalys: Austrija, Estija, Jungtinė Karalystė), pasižyminčių sparčia informacinės visuomenės plėtros procesų raida, JAV ir pasirinktinai dar vienos valstybės (pasirinkta – Kanada) strategiją, politiką, svarbiausius viešojo sektoriaus įgyvendinamos politikos prioritetus, programas ir iniciatyvas informacinės visuomenės plėtros srityje;
- parengti Lietuvos informacinės visuomenės plėtros svarbiausių procesų prognozes ir scenarijus po 2013 m.;
- išanalizuoti planuojamas ES bendrosios politikos kryptis, susijusias su informacinės visuomenės plėtra 2014-2020 m. periodu, nustatant galimą jų įtaką Lietuvos informacinės visuomenės plėtros politikai ES struktūrinių fondų paramos 2014-2020 m. kontekste;
- atliktų analizių pagrindu pasiūlyti ir pagrįsti Lietuvos informacinės visuomenės plėtros strategijos 2014-2020 m. prioritetus, tikslus, uždavinius, galimas priemones.

Apimtis: Lietuvos informacinės visuomenės plėtros procesai, pokyčiai ir tendencijos, Lietuvos informacinės visuomenės procesų ateities scenarijai, ES politikos kryptys, susijusias su informacinės visuomenės plėtra 2014-2020 m. periodu, užsienio valstybių informacinės visuomenės politika ir priemonės.

Naudoti metodai: antrinių šaltinių analizė, fokusuotos grupės diskusija, interviu, Lietuvos padėties ir tendencijų analizė, viešosios politikos įtakos analizė, netolygumų analizė, užsienio atvejų analizė.

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

- Atsižvelgiant į Lietuvos padėties ir tendencijų analizę, užsienio valstybių patirtį, Europos Sąjungos strateginius dokumentus ir bendras informacinės visuomenės plėtros tendencijas pasaulyje, suformuluoti trys Lietuvos informacinės visuomenės plėtros ateities scenarijai: avangardo scenarijus, buvimo tarp lyderių scenarijus ir amžinai perspektyvios šalies scenarijus. Vertintojų nuomone, Lietuvai palankiausias būtų buvimo tarp lyderių scenarijus, kuris reikštų, kad Lietuva pripažįsta informacinės visuomenės bei informacinių ir ryšių technologijų (IRT) svarbą ir svarbiausiose šalies plėtros strategijose įvardija tai kaip vieną iš horizontaliųjų prioritetų. Šalies politikams, valstybės tarnybos, visuomenės ir verslo lyderiams informacinė visuomenė – tai ne tuščia frazė; jie aiškiai žino ir gali konkrečiai įvardyti svarbiausių šalies plėtros kryptių sąsajas su informacinės visuomenės kūrimo procesu.
- Plėtojant energetiką būtina išplėtoti pažangiuosius el. energijos tinklus (angl. smart grid).
- Modernizuojant sveikatos paslaugas būtina pereiti prie elektroninės ligos istorijos ir el. recepto.
- Ateities verslo plėtrai būtina mažinti administracinę naštą pasitelkiant IRT sprendimus;
- Plėtojant transporto infrastruktūrą būtina naudoti pažangiąsias transporto sistemas.
- Siekiant pritraukti IRT srities tiesiogines užsienio investicijas, būtina užtikrinti patikimą labai greito plėtojamosios ryšio infrastruktūrą.
- Įgyvendinant mokymosi visą gyvenimą viešąją politiką reikėtų siekti, kad šalies gyventojai ir darbo jėga taptų sumaniais IRT naudotojais (gebėtų naudotis el. parašu ir el. paslaugomis, pirkti internetu, užtikrinti savo asmens duomenų saugumą ir t. t.).
- Remiantis atlikta Lietuvos ir užsienio šalių analize, ES prioritetais ir ateities tendencijomis informacinės visuomenės srityje, siūlomos aštuonios iniciatyvos, kurias reikėtų įgyvendinti 2014-2020 m. laikotarpiu:

- visuotinai prieinamas ir labai greitas plačiajuostis internetas;
- šalies gyventojai – sumanūs interneto vartotojai;
- interneto turinys lietuvių kalba ir Lietuvos kultūros paveldas internete;
- visos viešosios ir administracinės el. valdžios paslaugos prieinamos ir naudojamos internetu;
- viešojo sektoriaus IRT optimizavimas ir sumanus valdymas;
- IRT gebėjimai ir IRT sprendimai ateities verslui;
- žaliosios IRT ir darni plėtra;
- asmens ir valstybės saugumas internete.

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

Kiekvienai vertintojų pasiūlytai iniciatyvai priskirti tam tikri uždaviniai ar priemonių grupė bei pateikti pasiūlymai dėl priemonių įgyvendinimo ir finansavimo.

Vertinimo rekomendacijos bus naudingos tobulinant Informacinės visuomenės plėtros 2011-2019 m. programą ir rengiant jos įgyvendinimo priemonių planus po 2014 m., rengiant 2014-2020 m. Struktūrinių fondų veiksmų programą (-as), taip pat rengiant įvairias sektorines programas ir priemonių planus, įskaitant: Visuotinio kompiuterinio raštingumo programą 2013-2019 m., Viešojo valdymo tobulinimo 2012-2020 m. programos įgyvendinimo priemonių planą, Lietuvos kultūros paveldo skaitmeninio turinio saugojimo ir prieigos priemonių 2014-2016 m. planą, Lietuvių kalbos informacinėje visuomenėje programą ir kt. Taip pat siūloma, atsižvelgiant į pateiktus pasiūlymus, parengti du naujus įgyvendinimo dokumentus: Plačiajuosčio ryšio ir Naujos kartos prieigos tinklų plėtros programą iki 2020/2022 m. ir Viešojo sektoriaus IRT infrastruktūros bei paslaugų optimizavimo ir konsolidavimo programą.

5.3. Sveikatos sektoriaus prioritetų 2014-2020 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo laikotarpiu strateginis vertinimas

Užsakovas: Sveikatos ministerija

Biudžetas 169 400 Lt

Vertinimą atliko: VŠĮ Mokymų, tyrimų ir vystymo centras, 2013 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis

Tikslas: pasirengti 2014–2020 m. ES struktūrinės paramos programavimo laikotarpiui, įvertinant sveikatos sektoriaus raidos tendencijas iki 2020 m. ir nustatant galimus sveikatos priežiūros srities prioritetus, finansuojamus 2014–2020 m. ES struktūrinės paramos lėšomis.

Uždaviniai: Tikslui pasiekti numatyti 4 uždaviniai:

- Atlikti Lietuvos sveikatos sektoriaus esamos padėties analizę, išryškinant problemas ir gerąsias iniciatyvas.
- Nustatyti pagrindines sveikatos problemų priežastis.
- Vadovaujantis ES struktūrinę paramą reglamentuojančiais ir sveikatos strateginiais dokumentais, nustatyti 2014–2020 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo sveikatos sektoriuje galimybes.
- Nustatyti veiksmingiausias ir tikslingiausias prioritetines priemones, kurių įgyvendinimas galėtų būti finansuojamas 2014–2020 m. ES struktūrinių fondų lėšomis.

Apimtis:

Vertinimas apėmė Lietuvos sveikatos sektoriaus problemų ir gerųjų iniciatyvų analizę; šalies gyventojų sveikatos skirtumų ES lygmeniu (lyginant Lietuvos gyventojų sveikatos rodiklius su ES šalių sveikatos rodikliais) ir nacionaliniu lygmeniu (lyginant skirtingų grupių pagal lytį, gyvenamąją vietą, užimtumą, išsilavinimą ir kt. sveikatos rodiklius) analizę; gyventojų sveikatos problemoms spręsti skirtų intervencinių priemonių, kurioms įgyvendinti galėtų būti naudojamos ES struktūrinės paramos 2014–2020 m. laikotarpiu skiriamos lėšos, analizė.

Naudoti metodai: Šio vertinimo metodologijos pagrindas – kompleksinių metodų taikymas. Duomenų analizė atlikta taikant įvairius kiekybinius ir kokybinius duomenų analizės metodus. Kokybinių tyrimų metu gauta informacija analizuota turinio analizės metodu, sveikatos problemų kokybinei analizei taikyti atvejo analizės metodai. Kiekybinių duomenų analizei taikyti aprašomosios statistikos metodai ir kriterijai. Teisinių ir kito pobūdžio dokumentų analizė atlikta taikant struktūruotą turinio analizės metodą. Vertinant galimų prioritetinių intervencijų ekonominį efektyvumą, taikyti ekonominio modeliavimo metodai. Sveikatos sistemos funkcionavimas vertintas taikant stiprybių, silpnybių, galimybių ir grėsmių analizės metodą. Vertinimo išvados ir rekomendacijos pateiktos remiantis sisteminiiais analizės modeliais, taip pat prioritetų ir intervencijų nustatymo metodais

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

Įvertinus reikšmingiausias gyventojų sveikatos problemas, atsižvelgus į sveikatos sistemos ypatumus bei potencialą, taip pat į Lietuvos pažangos strategijoje bei 2014–2020 m. Lietuvos pažangos programoje išdėstytus prioritetus, buvo nustatytos trys svarbiausios investicijų sritys ir aprašytos prioritetinės intervencijų priemonės.

Prioritetinėse investicijų srityse įgyvendinamos intervencinės priemonės yra mokymai, informacinių ir ryšių technologijų diegimas, tyrimai bei vertinimai ir kitos priemonės.

Rekomenduojamos 2014–2020 m. ES struktūrinės paramos investicijų panaudojimo sveikatos sektoriuje sritys yra lėtinių ligų valdymas, sveikata darbe bei sveikatos saugos ir kokybės gerinimas.

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

Vertinimo rezultatai panaudoti rengiant ES paramos panaudojimo veiksmų programas, skirtas ES strategijai „Europa 2020“ įgyvendinti, taip pat rengiant ir įgyvendinant kitus nacionalinius strateginius dokumentus, skirtus šalies gyventojų sveikatai saugoti ir stiprinti.

5.4. Žmogiškųjų išteklių plėtros ir socialinės sanglaudos sričių būklės analizė ir perspektyvų 2014–2020 m. parengimas

Užsakovas: Socialinės apsaugos ir darbo ministerija (toliau – SADM)

Biudžetas 266 200 Lt

Vertinimą atliko: VŠĮ „Viešosios politikos ir vadybos institutas“, 2013 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis

Tikslas: įvertinti 2007–2013 m. struktūrinės paramos rezultatyvumą ir poveikį socialinėje ir užimtumo srityse ir pateikti pasiūlymus dėl ES paramos panaudojimo krypčių 2014–2020 m.

Uždaviniai:

- atlikti SADM kompetencijai priskirtų veiklos sričių esamos būklės analizę;
- įvertinti 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos indėlį nacionalinės politikos tikslams įgyvendinti ir tolesnei plėtrai (veiklos srityse, priskirtose SADM kompetencijai)
- nustatyti prioritetus, uždavinius, finansinių išteklių poreikį ir pasiūlyti priemones SADM kompetencijai priskirtose srityse įgyvendinti 2014–2020 m. laikotarpiu.

Apimtis: Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (SADM) kompetencijai priskirtų veiklos sričių būklės ir tendencijų analizė, taip pat Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos (ŽIPVP) 1 prioriteto ir Sanglaudos skatinimo veiksmų programos (SSVP) 2 prioriteto priemonių analizė ir vertinimas pagal nustatytus kriterijus.

Naudoti metodai: vertinimo metu buvo naudoti įvairūs kiekybiniai ir kokybiniai tyrimo metodai: pirminių ir antrinių informacijos šaltinių analizė, apklausa, interviu ir atvejo studijos. Vertinimo metu išanalizuoti anksčiau atlikti tyrimai, vertinimai, įvairūs straipsniai, išvados ir pasisakymai; išnagrinėti statistiniai duomenys (Lietuvos statistikos departamentas, „Eurostat“, „Eurobarometer“, SFMIS ir kt.); atlikta teisės aktų analizė; įvykdyta daugiau kaip 80 interviu Lietuvoje ir užsienyje. Grupinėse diskusijose ir išvažiuojamuosiuose susitikimuose dalyvavo 65 asmenys; išnagrinėta dviejų užsienio šalių (Estijos ir Lenkijos) patirtis ir atliktos Elektrėnų ir Širvintų rajono savivaldybių atvejo studijos.

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

- įvertintos dabartinės tendencijos ir identifikuoti svarbiausi 2014–2020 m. laikotarpio iššūkiai socialinėje ir užimtumo srityse: nepalankios demografinės tendencijos; Lietuvos visuomenės spartus senėjimas; Šios tendencijos kelia grėsmę tiek viešųjų finansų tvarumui, tiek tinkamo socialinio saugumo lygio užtikrinimui šalyje. Darbo jėgos švaistymo lygis išlieka pakankamai aukštas, nes šalyje yra daug neužimtų ar ekonomiškai neaktyvių gyventojų, didelis ilgalaikio nedarbo lygis, didelis jaunimo nedarbas. Labai svarbus išlieka iššūkis – tai ilgalaikė socialinė sanglauda. 2012 m. Lietuvoje skurdo riziką ar socialinę atskirtį patyrė 975 mln. asmenų, arba 32,5 proc. šalies gyventojų, ir pagal šį rodiklį Lietuva buvo ketvirta skurdžiausia šalis ES.

- nustatyta, kad per 2007–2013 m. laikotarpį, panaudojant ES fondų lėšas, pasiekta nemažai rezultatų: planuojama, kad iki laikotarpio pabaigos (2015 m.) projektuose tiesiogiai dalyvauti turėtų apie 450 tūkst. asmenų. Galima teigti, kad ESF parama užimtumo ir socialinėje srityje padėjo išsilaikyti darbo rinkoje arba įsidarbinti maždaug 100–110 tūkst. asmenų. Kalbant apie socialinę ir darbo rinkos infrastruktūrą, tiesioginės naudos iš šių investicijų gaus apie 200 tūkst. asmenų.

- numatyti produkto ir rezultato rodikliai parodo trumpojo laikotarpio rezultatus ir neatspindi ilgalaikių pokyčių ar „išstūmimo efekto“, kuris tikėtina pasireiškia, t.y. kai kurios gavusios paramą įmonės būtų mokiusios savo darbuotojus net ir tuo atveju, jei parama nebūtų skirta.

- atsakymas į klausimą, ar ES struktūrinė parama padėjo paskatinti ilgalaikius ir tvarius pokyčius, yra nevienareikšmis. Apibendrintai, visų ES priemonių ilgalaikius efektus galima suskirstyti taip:

(1) Priemonė padėjo išspręsti šalies ar tam tikros tikslinės grupės problemą, sukurti ilgalaikį kokybinį ar sisteminį pokytį, kuris, tikėtina, išliks ir paramai pasibaigus.

(2) Priemonė padėties iš esmės nepakeitė, tačiau padėjo išbandyti naujas iniciatyvas, požiūrius ar metodus, kurie padėjo ar, tikėtina, padės siekti svarbiausių valstybės tikslų.

(3) Priemonė padėjo įgyvendinti valstybės politikos tikslus ir spręsti aktualias einamąsias problemas, tačiau dėl riboto paramos masto, problemos kompleksiskumo ar dėl projektų įvairovės sunku kalbėti apie kokį nors ilgalaikį pokytį. Vis dėlto kai kurie projektai buvo sėkmingi, aktualūs ir naudingi toms

organizacijoms, bendruomenėms ar atskiriems asmenims, kurie sugebėjo pasinaudoti jiems suteikta galimybe.

(4) Pasikeitus ekonominiam ir socialiniam kontekstui priemonės aktualumas sumažėjo ir ją reikėjo iš esmės pertvarkyti.

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

pateikiami pasiūlymai dėl ES paramos 2014-2020 m. socialinėje ir užimtumo srityje suskirstyti į tris dalis: pirmiausia, aptariamą svarbiausios 2014–2020 m. laikotarpio finansavimo kryptys, antra, pateikiami pasiūlymai dėl 2014–2020 m. laikotarpio paramos įgyvendinimo modelio ir, trečia, pateikiami pasiūlymai dėl svarbiausių veiksmų, didinant ES paramos įgyvendinimo efektyvumą.

Pateikti pasiūlymai ir rekomendacijos, panaudoti rengiant 2014–2020 m. veiksmų programą, leis efektyviau panaudoti investicijas socialinėje ir užimtumo srityje.

5.5. Švietimo ir mokslo srities prioritetų 2014–2020 m. ES struktūrinės paramos programavimo laikotarpiui strateginis vertinimas

Užsakovas: Švietimo ir mokslo ministerija

Biudžetas 266 200 Lt

Vertinimą atliko: UAB „PPMI Group“, Viešosios politikos ir vadybos institutas ir UAB „Ekonominės konsultacijos ir tyrimai“, 2014 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis

Tikslas: tinkamai pasirengti 2014–2020 m. ES struktūrinės paramos programavimo laikotarpiui, atkreipiant dėmesį į 2007–2013 m. laikotarpio pamokas, atsižvelgiant į naujus reikalavimus, keliamus programuojant 2014–2020 m. laikotarpio intervencijas ir užtikrinant švietimui ir mokslui skiriamos ES struktūrinės paramos panaudojimo kokybę, veiksmingumą bei nuoseklumą.

Uždaviniai:

- išnagrinėti 2007–2013 m. laikotarpio pamokas, atsižvelgiant į naujus reikalavimus, keliamus programuojant 2014–2020 m. laikotarpio intervencijas ir užtikrinant švietimui ir mokslui skiriamos ES struktūrinės paramos panaudojimo kokybę, veiksmingumą bei nuoseklumą.

Apimtis: Švietimo ir mokslo ministerijos kompetencijai priskirtų veiklos sričių būklės ir tendencijų analizė ir vertinimas pagal nustatytus kriterijus.

Naudoti metodai: antrinių informacijos šaltinių (teisės aktų, statistikos duomenų, anksčiau atliktų vertinimų išvadų) analizė, interviu, fokus grupės, atskirų sričių – ikimokyklinio, bendrojo ir neformaliojo ugdymo, studijų, mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros, profesinio mokymo ir mokymosi visą gyvenimą – stiprybių, silpnybių, galimybių ir grėsmių analizė.

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

Nustatyti svarbiausi strateginiai ir programiniai dokumentai bei juose įvardyti nacionaliniu ir ES lygmeniu aktualūs tikslai, prioritetai bei uždaviniai švietimo ir mokslo srityse. Siekdami pagrįsti jų aktualumą 2014–2020 m. ES struktūrinės paramos programavimo laikotarpiu vertintojai atliko antrinių informacijos šaltinių (teisės aktų, statistikos duomenų, anksčiau atliktų vertinimų išvadų) analizę, darbo grupėse ir per interviu diskutavo su švietimo ir mokslo politikos įgyvendintojais bei naudos gavėjais, parengė atskirų sričių – ikimokyklinio, bendrojo ir neformaliojo ugdymo, studijų, mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros, profesinio mokymo ir mokymosi visą gyvenimą – stiprybių, silpnybių, galimybių ir grėsmių analizę. Šią analizę dar labiau išplėtė 2007–2013 m. laikotarpio intervencijų rezultatyvumo analizė, kurioje daugiausia dėmesio skirta lėšų įsisavinimo ir produkto rodiklių pasiekimo vertinimui, taip pat Estijos ir Slovėnijos patirčių įgyvendinant intervencijas švietimo ir mokslo srityse analizė.

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

Vertinime pateiktos rekomendacijos dėl būtinybės koncentruoti švietimo ir MTEP sektoriui skiriamus išteklius į pagrindines reikalingų pokyčių kryptis, užtikrinti pokyčių pasiekimui vertinti naudojamų rezultato rodiklių stebėseną, sukurti paskatas sektoriaus organizacijoms siekti norimo rezultato.

Taip pat rekomenduojama investicijas į kokybiško švietimo prieinamumą ir mokymosi visą gyvenimą plėtrą nukreipti į konkrečias visuomenės grupes.

5.6. Lietuvos 2014–2020 m. ES struktūrinės paramos strateginių programavimo dokumentų išankstinis vertinimas

Užsakovas: Finansų ministerija

Biudžetas 1 082 950 Lt

Vertinimą atliko: UAB „PPMI Group“, Viešosios politikos ir vadybos institutas, 2014 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis

Tikslas: pagerinti ES struktūrinės paramos planavimo ir įgyvendinimo kokybę ir užtikrinti sklandesnį ir skaidresnį ES struktūrinių fondų lėšų programavimą, formuojant konsensuą tarp svarbiausių sprendimų priėmėjų, skatinant institucijų bendradarbiavimą ir dalijimąsi patirtimi bei socialinių ir ekonominių partnerių bei kitų suinteresuotųjų pusių aktyvų įsitraukimą į diskusijas dėl ES struktūrinių fondų lėšų panaudojimo.

Uždaviniai:

- įvertinti 2004–2006 m. ir 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos programų administravimo Lietuvoje patirtį ir pateikti siūlymus dėl efektyvesnio 2014–2020 m. veiksmų programų administravimo;
- atlikti 2014–2020 m. ES struktūrinės paramos veiksmų programos išankstinį vertinimą;
- atlikti 2014–2020 m. ES struktūrinės paramos veiksmų programos strateginį pasekmių aplinkai vertinimą.

Apimtis: ES struktūrinės paramos administravimo Lietuvoje sistema (institucinės sandaros ir administracinių procedūrų visuma); 2014–2020 m. veiksmų programos, kuri bus finansuojama Europos regioninės plėtros fondo, Europos socialinio fondo ir Sanglaudos fondo lėšomis; 2014–2020 m. ES struktūrinės paramos veiksmų programos ar jų dalys, kurioms per atranką bus nustatytas privalomas strateginis pasekmių aplinkai vertinimas.

Naudoti metodai: kaitos teorija grįstas vertinimas, ekonometrinis modeliavimas, fokusuotos grupinės diskusijos (ekspertų grupinė diskusija situacijos analizei aptarti, fokusuota grupinė diskusija skirta VP prioritetų intervencijų logikai, fokusuota grupinė diskusija skirta VP projektui), konsultacijos ir susitikimai su institucijomis, interviu programa su partneriais, viešieji aptarimai.

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

- Partnerystės sutartyje pateiktas tematinių tikslų pasirinkimo pagrindimas ir išankstinio vertinimo metu atlikta poreikių ir iššūkių analizė parodė, kad 2014–2020 m. ES struktūrinių fondų investicijų veiksmų programoje buvo pagrįstai pasirinkti visi vienuolika tematinių tikslų.
- Siekiant stiprinti ES struktūrinės paramos panaudojimo orientaciją į rezultatus, išankstinio vertinimo metu buvo rekomenduota mažinti pasirinktų investicinių prioritetų skaičių ir formuluoti aiškius siekiamus pokyčius nurodančius konkrečius uždavinius. Į šias rekomendacijas buvo atsižvelgta – 2014–2020 m. ES struktūrinių fondų veiksmų programos projekte pasirinktų investicinių prioritetų skaičius buvo sumažintas trečdaliu.
- Buvo pateikti pasiūlymai dėl specifinių uždavinių formulavimo, siekiant kad jie atitiktų nustatytus iššūkius, būtų orientuoti į pokytį ir nuskaitytą siekiamą rezultatą. Į šiuos pasiūlymus didžiąja dalimi buvo atsižvelgta, pagerinant prioritetų ir atskirų specifinių uždavinių intervencijų logiką, išskiriant remiamų veiklų grupes bei nustatant siekiamus pokyčius atspindinčius rezultato rodiklius.
- Buvo pateikti pasiūlymai dėl aiškių takoskyrų tarp panašų pobūdį turinčių investicijų (pavyzdžiui, verslumo skatinimo, remiant SVV, ir savarankiško užimtumo didinimo, skatinant verslumą) taip pat dėl ESF ir ERPF investicijų, siekiančių to paties pokyčio, suderinamumo ir papildomumo (pavyzdžiui, ESF ir ERPF investicijos švietimo ir mokymo srityse) užtikrinimo.
- Išorinio 2014–2020 m. ES struktūrinių fondų investicijų veiksmų programos suderinamumo buvo siekiama pateikiant rekomendacijas dėl planuojamų investicijų suderinamumo bei galimo dubliavimosi su ES (pavyzdžiui, 2014–2020 m. KPP, „Horizontas 2020“, Europos infrastruktūros tinklų priemonė ir kt.) ir nacionalinėmis programomis, investuojant į MTEP ir inovacijų, transporto ir pagrindinių tinklų infrastruktūros, aplinkosaugos, energetikos ir kitas sritis.
- 2014–2020 m. ES struktūrinių fondų investicijų veiksmų programoje numatytas finansavimo pasiskirstymas tarp prioritetų atitinka suformuluotus specifinius uždavinius ir tikėtina, kad leis pasiekti laukiamų rezultatų. Tai, kad 2014–2020 m. programavimo laikotarpiu santykinai daugiau lėšų

planuojama skirti mokslinių tyrimų ir inovacijų sričiai bei investicijoms, skirtoms energijos efektyvumui didinti ir AEI gamybai ir naudojimui skatinti, atitinka EK poziciją ir parodo šių veiksmų programos prioritetų svarbą Lietuvai.

- Nustatant 2014–2020 m. ES struktūrinių fondų investicijų veiksmų programos rezultato ir produkto rodiklius, buvo vadovaujama EK gairėmis: naudojami bendrieji rodikliai ir formuluojamas ribotas skaičius specifinių rodiklių. Atlikus siūlomų stebėsenos rodiklių analizę, buvo pateiktos rekomendacijos naudoti visus tinkamus bendruosius rodiklius ir tikslinti specifinius rodiklius taip, kad jie būtų aiškiai suprantami ir tinkamai atlieptų intervencijų pobūdį.

- 2014–2020 m. programavimo laikotarpiu turi būti išlaikyta esama administravimo sistema ir jos dalyvių gebėjimai, kartu plėtojant valdymo ir kontrolės sistemos (VKS) dalyvių ir specializuotų institucijų partnerystę, vienodinant administravimo praktikas ir naujas institucijas į VKS įtraukiant tik iš anksto įvertinus jų turimus administracinius gebėjimus.

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

Buvo pagerinta intervencijų logika ir sudarytos prielaidos atitikti tematinės koncentracijos reikalavimus. Konkrečių uždavinių skaičiaus sumažinimas ir intervencijų logikos detalizavimas, aiškių takoskyrų nustatymas tarp panašų pobūdį turinčių investicijų taip pat prisidėjo prie didesnio veiksmų programos vidinio nuoseklumo bei vidinio ir išorinio suderinamumo ir papildomumo. Rekomendacijos prisidėjo prie administracinės naštos pareiškėjams mažinimo, o išankstinio vertinimo metu atlikta rengiamų teisės aktų analizė taip pat parodė, kad pateiktas išankstinės sąlygos dėl statistinių duomenų prieinamumo ir pakankamumo įgyvendinimo veiksmų planas sudaro prielaidas sukurti tinkamą ES struktūrinių fondų veiksmų programos stebėsenos sistemą ir rinkti vertinimui reikalingus duomenis.

5.7. Valstybės informacinių technologijų infrastruktūros, planuojamos finansuoti ES struktūrinių fondų paramos lėšomis 2014–2020 metų laikotarpiu, tendencijų ir perspektyvų vertinimas

Užsakovas: Informacinės visuomenės plėtros komitetas prie Susisiekimo ministerijos

Biudžetas: 593 021 Lt

Vertinimą atliko: UAB „Ernst & Young Baltic“ ir UAB „Informacinės konsultacijos“, 2014 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis

Tikslas: Pasirengti 2014-2020 m. ES struktūrinės paramos programavimo laikotarpiui siekiant racionaliai panaudoti ES struktūrinės paramos lėšas valstybės informacinės infrastruktūros optimizavimui.

Uždaviniai:

- įvertinti užsienio šalių gerąsias praktikas Valstybės informacinių išteklių infrastruktūros (toliau – VIII) srityje ir nustatyti užsienio šalių gerąją patirtį, kuri gali būti panaudota VIII pertvarkymo ir VIII pertvarkymo metu, bei klaidas, kurių reikėtų išvengti;
- nustatyti esamas VIII apimtis, naujumą, kokybę ir panaudojimą;
- išnagrinėti esamą VIII valdymo ir organizacinį modelį, siekiant aiškiai nustatyti esamą situaciją, kaip atspirties tašką tolesniems darbams;
- atlikti VIII skiriamų finansinių išteklių (kaštų) struktūros analizę.

Apimtis: vertinimo objektas – VIII, finansuota ES struktūrinių fondų paramos ir valstybės biudžeto lėšomis. Vertinimas atliktas apimant šiuos valstybės informacinių išteklių infrastruktūros komponentus (objektus): taikomoji programinė įranga; duomenų mainai su kitomis institucijomis; kompiuterinė įranga; duomenų centrai ir tinklas, jų paslaugos; bendri IT veiklų finansiniai ir ekonominiai rodikliai; žmogiškieji ištekliai

Naudoti metodai: pirminių ir antrinių šaltinių analizė, apklausa, kaštų – naudos analizė, ekspertinis vertinimas.

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

- Atlikta 5 užsienio šalių – Jungtinės Karalystės, Jungtinių Amerikos Valstijų, Australijos, Suomijos ir Estijos – valstybinio sektoriaus IT infrastruktūros plėtros procesų, būklės ir pagrindinių plėtros tendencijų analizė, jų infrastruktūros prioritetų, tikslų ir siekiamų rezultatų, numatytų jų strateginiuose dokumentuose 2010-2020 m. apžvalga, kurios pagrindu parengtos apibendrintos rekomendacijos Lietuvoje siekiamam įgyvendinti VIII pertvarkymo modeliui (pereiti nuo VIII tvarkymo atskirai kiekvienoje įstaigoje prie konsoliduotos VIII naudojimo; sukurti teisinės, organizacinės ir techninės priemonės užtikrinančias naudojimosi IT paslaugomis aiškumą ir galimybes).
- Dalies institucijų duomenų tvarkymui naudojama infrastruktūra yra neadekvataus patikimumo lygio, didžioji dalis institucijų turimos IT įrangos yra pasenusi ir reikalauja atnaujinimų. Atsižvelgiant į tai, esamos įrangos atnaujinimas toje pat apimtyje pareikalautų žymių investicijų.
- Dėl bendrai Lietuvoje didėjančio IT specialistų trūkumo ir nekonkurencingų sąlygų viešajame sektoriuje lyginant su privačiu, egzistuoja didėjantis IT specialistų trūkumas viešajame sektoriuje.
- Institucijos jau naudojasi privataus sektoriaus paslaugų teikėjų teikiamomis IT paslaugomis, tačiau nėra naudojamos su tuo susijusios rizikos valdymo priemonės, pavyzdžiui, paslaugų lygio reikalavimai, todėl su paslaugų pirkimų iš privataus sektoriaus susijusi rizika nėra tinkamai valdoma.
- Nustatytos ir detalios išanalizuotos trys galimos VIII pertvarkymo modelio alternatyvos: pirmoji alternatyva - *Status quo (lieka kaip yra)*; antroji alternatyva - *IT paslaugas Institucijoms teikia įsteigti Valstybės IT paslaugų teikėjai*; trečioji alternatyva - *Institucijos naudojasi IT paslaugomis, kurias teikia įsteigti Valstybės IT paslaugų teikėjai, o su jų VII, kuriems netaikomi saugos ar kiti apribojimai, tvarkymu susijusiems poreikiams tenkinti, Institucijoms IT paslaugas teikia privataus sektoriaus IT paslaugų teikėjai*.

- atlikta VIII pertvarkymo modelių alternatyvų ekonominės naudos analizė ir nustatyta, kad VIII pertvarkymui pasirinkus tiek antrąją, tiek trečiąją VIII pertvarkymo modelio alternatyvą, 10 metų perspektyvoje būtų sutaupyta virš 300 mln. Lt kapitalo investicijų.

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

VIII pertvarkos ir plėtros planas leis racionaliai panaudoti ES struktūrinės paramos lėšas valstybės informacinės infrastruktūros optimizavimui.

6. ES struktūrinės paramos vertinimo galimybių stiprinimas

6.1. ES struktūrinės paramos vertinimo galimybių stiprinimas Lietuvoje

Užsakovas: LR finansų ministerija

Biudžetas: 295 000 Lt

Projektą atliko: VšĮ „Viešosios politikos ir vadybos institutas“ ir VšĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“, 2008–2009 m.

Projekto tikslas, uždaviniai, apimtis

Projekto tikslas: stiprinti ES struktūrinės paramos vertinimo galimybes Lietuvoje.

Uždaviniai:

- parengti vertinimo galimybių stiprinimo galimybių studiją ir priemonių planą;
- įgyvendinti konkrečias priemones vertinimo galimybės stiprinti;
- parengti vertinimo metodinę medžiagą.

Veiklų apimtis: mokymai, galimybių studija, metodiniai dokumentai, tarptautinė vertinimo konferencija ir kt.

Pagrindiniai projekto rezultatai

- Galimybių studija. Parengta ES struktūrinės paramos vertinimo galimybių stiprinimo galimybių studija ir priemonių planas 2009-2013 metams.
- Mokymo renginiai. Suorganizuota 10 mokymo renginių už vertinimą atsakingiems ES struktūrinę paramą administruojančių institucijų darbuotojams: 7 seminarai Lietuvoje (bendra trukmė – 40 ak. val.) ir 3 mokomieji vizitai kitose ES šalyse:
  - ES struktūrinės paramos vertinimo metodai ir jų taikymas (8 akad. val.);
  - ES struktūrinės paramos vertinimo projekto rengimas ir įgyvendinimas: dėmesys kokybei (8 akad. val.);
  - ES struktūrinės paramos vertinimo projekto biudžeto nustatymas (4 akad. val.);
  - Kaip pagerinti ES struktūrinės paramos vertinimo rezultatų naudojimą (7 akad. val.);
  - Viešųjų pirkimų būdai ir praktinio taikymo ypatybės (6 akad. val.);
  - Kompetencijų vadyba kaip vertinimo gebėjimų stiprinimo priemonė (4 akad. val.);
  - Vidaus vertinimo planavimas ir vykdymas (3 akad. val.);
  - Pažintiniai vizitai užsienyje: Lisabonoje (Portugalija), 1d., Briuselyje (Belgija), 2 d., Dubline (Airija), 2 d.
- Metodiniai dokumentai. Parengti 3 metodiniai dokumentai (ES struktūrinės paramos vertinimo projekto rengimo ir įgyvendinimo gairės, ES struktūrinės paramos vertinimo metodų gairės, Pasiūlymai dėl vertinimo projekto biudžeto nustatymo).
- Tarptautinė vertinimo konferencija. Suorganizuota tarptautinė vertinimo konferencija ES struktūrinės paramos vertinimas: siekiant kokybės ir rezultatų naudojimo (2009 m. kovo 26-27 d.), kurioje dalyvavo 136 dalyviai net tik iš Lietuvos, bet ir iš 18 kitų ES šalių.
- Įgyvendintos kitos vertinimo galimybių stiprinimo priemonės (pranešimas konferencijai apie ES struktūrinės paramos vertinimo galimybes, jų raidą Lietuvoje ir vidaus vertinimo plano parengimas partnerystės principo įgyvendinimo Lietuvoje vertinimui).

Projekto nauda

- ES struktūrinės paramos vertinimo galimybių stiprinimo galimybių studija – tai pirmas ir bene vienintelis dokumentas Lietuvoje, pateikiantis išsamią vertinimo galimybių situacijos Lietuvoje analizę. Rengiant šį dokumentą vertinimo galimybių situacijos analizė buvo atlikta asmeniniu, instituciniu, tarpinstituciniu ir visuomenės lygiu. Galimybių studijoje pateiktos rekomendacijos dėl ES struktūrinės paramos vertinimo galimybių stiprinimo kryptių ir priemonių, parengtas Vertinimo galimybių stiprinimo priemonių planas 2009-2013 metams.
- Mokymų metu tikslinei grupei buvo suteikta naujų teorinių ir praktinių žinių apie vertinimo metodus ir jų taikymo galimybes, apie ES struktūrinės paramos vertinimo projekto rengimą, įgyvendinimą, biudžeto nustatymą, vertinimo rezultatų naudojimą, viešųjų pirkimų organizavimą ir kt. Taip pat 3

mokomųjų vizitų metu (Lisabonoje, Briuselyje ir Dubline) buvo sudaryta galimybė tikslinei grupei susipažinti su užsienio patirtimi ir gerąja praktika vertinimo srityje.

- 3 vertinimo metodinių dokumentų parengimas prisidėjo prie ES struktūrinės paramos vertinimo metodinės bazės stiprinimo bei užtikrino, kad visi aktualūs ir praktiniai vertinimo klausimai būtų išsamiai išnagrinėti ir pateikti lietuvių kalba.

- Tarptautinės vertinimo konferencijos tema buvo orientuota į aktualiausius ir problematiškiausius vertinimo klausimus – vertinimo kokybę ir rezultatų panaudojimą. Konferencijos metu dalyviai įgijo naujų žinių, susipažino su užsienio gerosios praktikos pavyzdžiais, užmezgė naujus kontaktus su žymiausiais užsienio ekspertais ir kt. Ši konferencija taip pat prisidėjo prie Lietuvos įvaizdžio vertinimo srityje plėtojimo bei informacijos apie vertinimą sklaidos.

6.2. ES struktūrinės paramos vertinimo galimybių stiprinimas Lietuvoje-2

Užsakovas: LR finansų ministerija

Biudžetas: 449 515 Lt

Projektą atliko: VŠĮ „Viešosios politikos ir vadybos institutas“ ir VŠĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“, 2010–2011 m.

Projekto tikslas, uždaviniai, apimtis

Projekto tikslas: stiprinti ES struktūrinės paramos vertinimo galimybes Lietuvoje, įgyvendinant ES struktūrinės paramos vertinimo plane numatytas priemones.

Veiklų tikslas: skatinti vertinimo naudojimą sprendimų priėmimo procese, didinant vertinimo kokybę ir skleidžiant informaciją apie vertinimą.

Uždaviniai:

- organizuoti vertinimo galimybių stiprinimo renginius ir atlikti su tuo susijusius tyrimus;
- įgyvendinti vertinimo informacijos sklaidos priemones.

Veiklų apimtis: mokymai, teminiai vertinimai, vertinimo viešinimo leidiniai (metodinės gairės, apžvalga, publikacija) ir renginiai (tarptautinė vertinimo konferencija, diskusija).

Pagrindiniai projekto rezultatai

- Mokymo renginiai. Suorganizuoti 6 mokymo renginiai aktualiomis vertinimo temomis (viso 34 ak. val.). Mokymai buvo skirti už vertinimą atsakingiems ES struktūrinę paramą administruojančių institucijų darbuotojams, taip pat vieni mokymai buvo surengti Komisijos 2014–2020 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos klausimams spręsti nariams. Mokymai vyko šiomis temomis:

- ES struktūrinės paramos vertinimo metodų žinių gilinimas (8 akad. val.);
- Techninės užduoties vertinimo projektams rengimas (8 akad. val.);
- Vertinimas, kaip įrankis veikslių programų keitimams pagrįsti (4 akad. val.);
- Vertinimo tinklai ir tinklaveika kaip vertinimo galimybių stiprinimo priemonė: Europos Komisijos, užsienio šalių patirtis ir Lietuvos poreikiai bei galimybės (4 akad. val.);
- ES struktūrinės paramos vertinimo metodų žinių gilinimas – 2 dalis (8 akad. val.);
- ES struktūrinės paramos vertinimo kaip instrumento viešosios politikos turinio ir proceso tobulinimui panaudojimas (2 akad. val.).

- Teminiai vertinimai. Parengti 3 nedidelės apimties teminiai vertinimai:

- Partnerystės principo įgyvendinimo įsisavinant Europos Sąjungos struktūrinę paramą vertinimas;
- Baltijos jūros strategijos įgyvendinimo panaudojant 2007–2013 m. ES struktūrinę paramą vertinimas;
- Europos investicijų banko paskolos administravimo sistemos vertinimas.

- Vertinimo viešinimo leidiniai. Parengti 3 vertinimo viešinimo leidiniai:

- Integuotas metodinis leidinys *ES struktūrinės paramos vertinimas: metodinės gairės*. Išleistas 100 egz. tiražu bei išplatintas tikslinei grupei (Vertinimo koordinavimo grupės nariams bei kitiems su vertinimu dirbantiems institucijų darbuotojams).
- *ES struktūrinės paramos vertinimų apžvalga: rekomendacijos dėl 2014-2020 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo*. Šis leidinys buvo išplatintas Komisijos 2014–2020 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos klausimams spręsti nariams elektronine forma bei pristatytas komisijos posėdžio metu.

- 2011 m. *kalendoriai* vertinimo tematika, išleisti 100 egz. tiražu.

- Vertinimo viešinimo renginiai. Suorganizuoti 2 vertinimo viešinimo renginiai:

- Tarptautinė vertinimo konferencija *Vertinant 2007-2013 m. ES struktūrinės paramos naujoves: atradimai ir pamokos 2014-2020 m.* įvyko 2011 m. kovo 3-4 d., kurioje dalyvavo daugiau nei 160 dalyvių iš Lietuvos ir užsienio valstybių, pranešimus skaitė 24 atstovai iš Europos Komisijos, Lietuvos institucijų bei užsienio valstybių autoritetingi vertinimo ekspertai.
- Vertinimo ekspertų ir užsakovų diskusija (*Lietuvos vertinimo ekspertų diskusija 2010*), skirta aktualioms 2010-2011 m. ES struktūrinės paramos vertinimo temoms aptarti.

- Įgyvendintos kitos vertinimo galimybių stiprinimo priemonės:

- Parengta publikacija vertinimo tema plačiajai visuomenei – interviu su Airijos vertinimo ekspertu David Hegarty (*Ekonominės krizės kontekste vertinimas tampa dar svarbesnis*). Šis straipsnis buvo publikuotas leidiniuose „Valstybė“ bei „Veidas“.

- Parengta medžiaga apie vertinimą (*ES struktūrinių fondų vertinimo sistemos institucionalizavimas Lietuvoje*), kuri buvo pristatyta tarptautinėje vertinimo konferencijoje Prahoje 2010 m. spalio mėn.

Projekto nauda

- Mokymų metu tikslinei grupei buvo suteikta naujų teorinių ir praktinių žinių apie vertinimo metodus ir jų taikymo galimybes, ES struktūrinės paramos vertinimo projektų planavimą ir techninės užduoties rengimą, apie vertinimo naudojimo tikslingumą, privalumus bei efektyvesnį vertinimo rezultatų panaudojimą. Vienas renginys buvo skirtas ne tik mokymams, bet ir diskusijai apie vertinimo tinklaveikos skatinimo poreikį ir galimybes Lietuvoje. Diskusijoje dalyvavo ne tik ministerijų atstovai, bet ir akademinės bendruomenės bei vertinimo paslaugų teikėjų atstovai. Didelę mokymų pridėtinę vertę rodo aukšti jų kokybės bei naudos įvertinimai, kuriuos po renginių pateikė dalyviai. Šiuose renginiuose bendrai dalyvavo 113 dalyvių.

- Teminiai vertinimai patenkino Vadovaujančiosios institucijos poreikius dėl aktualių ir konkrečių klausimų išnagrinėjimo. Be to, atliekant vertinimus, mokymosi tikslais atitinkamas užduotis juose atliko Vadovaujančiosios institucijos darbuotojai, siekiant tobulinti jų vertinimo įgūdžius.

- Vertinimo metodinių gairių parengimas sudarė sąlygas apjungti ir atnaujinti anksčiau parengtus 4 vertinimo metodinius dokumentus apie vertinimo projekto rengimą ir įgyvendinimą, vertinimo metodus, vertinimo projekto biudžeto nustatymą bei vertinimo viešinimo rekomendacijas.

- ES struktūrinės paramos vertinimų apžvalgoje apibendrintos aktualios 2004-2006 m. bei 2007-2013 m. ES struktūrinės paramos laikotarpių vertinimo ataskaitų išvados ir rekomendacijos, taip pat pateiktos išvados ir siūlymai, kurie aktualūs rengiantis 2014-2020 m. ES struktūrinės paramos programavimo periodui.

- Tarptautinė vertinimo konferencija davė didelę naudą ne tik struktūrinius fondus administruojančioms institucijoms (naujos žinios, užsienio praktikos pavyzdžiai, nauji kontaktai su žymiausiais užsienio ekspertais ir kt.), bet taip pat prisidėjo prie Lietuvos įvaizdžio vertinimo srityje plėtojimo bei informacijos apie vertinimą sklaidos.

- Kitos projekto veiklos (vertinimo ekspertų ir užsakovų diskusija, publikacija, medžiaga apie vertinimą Prahos konferencijai) prisidėjo prie vertinimo viešinimo tiek Lietuvoje, tiek užsienyje bei vertinimo tinklaveikos skatinimo Lietuvoje.

6.3. ES struktūrinės paramos vertinimo galimybių stiprinimas Lietuvoje-3

Užsakovas: LR finansų ministerija

Biudžetas: 437 528 Lt

Projektą atliko: VŠĮ „Viešosios politikos ir vadybos institutas“ ir VŠĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“, 2013 m.

Projekto tikslas, uždaviniai, apimtis

Projekto tikslas: stiprinti ES struktūrinės paramos vertinimo galimybes Lietuvoje, siekiant pagerinti vertinimų kokybę ir jų rezultatų panaudojimą.

Veiklų tikslas: skatinti vertinimo naudojimą sprendimų priėmimo procese, didinant vertinimo kokybę ir skleidžiant informaciją apie vertinimą.

Uždaviniai:

- organizuoti veiklas, skirtas vertinimų kokybei gerinti;

- organizuoti veiklas, skirtas vertinimų rezultatų sklaidai ir jų panaudojimui skatinti.

Veiklų apimtis: mokymai, teminiai vertinimai, vertinimo viešinimo leidiniai (metodinės gairės, apžvalga, publikacija) ir renginiai (tarptautinė vertinimo konferencija, diskusija).

Pagrindiniai projekto rezultatai

- Suorganizuoti mokymai šiomis temomis: „Kontrafaktinis ir eksperimentinis vertinimo metodai 2014–2020 m. Europos sąjungos struktūrinės paramos programavimo kontekste“; „Kiekybinių metodų (statistinės analizės, tinklų analizės, kaštų–naudos analizės) taikymo viešosios politikos analizėje ir ES struktūrinės paramos vertinime galimybės“. Visiems mokymams buvo parengta dalomoji ir demonstruojamoji medžiaga, paruoštos praktinės užduotys, vertinama mokymų kokybė. Pirmųjų dviejų mokymų metu buvo pakviesti užsienio ekspertai.

- Siekiant skatinti veiklos vertinimų rezultatų sklaidą ir jų panaudojimą, suorganizuota 2 dienų trukmės tarptautinė vertinimo konferencija „Sanglaudos politika 2014–2020 m.: įrodymais grįsto programavimo ir vertinimo link“, kuri įtraukta į 2013 m. Lietuvos pirmininkavimo ES renginių sąrašą (iš viso dalyvavo 192 dalyviai, iš kurių 88 buvo užsienio svečiai, dalyviai atstovavo 25 ES šalims); suorganizuoti 2 renginiai Lietuvos vertinimo bendruomenei bei vertinimo socialiniams – ekonominiams partneriams (2013 m. balandžio 5 d. renginys „Vertinimų kokybė, rezultatų panaudojimas, vertinimo standartų taikymas“ (trukmė – 4 akad. val., dalyvavo 26 dalyviai) ir 2013 m. spalio 14 d. renginys „ES sanglaudos politikos vertinimas ir orientacija į rezultatus Lietuvoje 2014–2020 m.: iššūkiai, poreikiai ir perspektyvos“ (trukmė – 4 akad. val., dalyvavo 43 dalyviai)).

- Parengti ir išleisti 3 leidiniai apie vertinimą: „Lietuvos ES struktūrinės paramos vertinimo standartai“, „ES struktūrinės paramos vertinimo kokybė ir panaudojimas Lietuvoje 2008–2012 m.: kas lemia vertinimo vertę?“, „Vertinimo galimybių stiprinimas Lietuvoje: patirtis ir pamokos“.

Projekto nauda

Mokymų ir renginių metu tikslinei grupei buvo suteikta naujų teorinių ir praktinių žinių apie vertinimo metodus ir jų taikymo galimybes, ES struktūrinės paramos vertinimo projektų planavimą ir techninės užduoties rengimą, apie vertinimo naudojimo tikslingumą, privalumus bei efektyvesnį vertinimo rezultatų panaudojimą.